

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**YABANCI UYRUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI
ETKİLEŞİM ALGILARI VE SOSYAL UYUM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PUREVDULAM GENDENDORJ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. DUYGU GÜR ERDOĞAN

AĞUSTOS 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**YABANCI UYRUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI
ETKİLEŞİM ALGILARI VE SOSYAL UYUM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PUREVDULAM GENDENDORJ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. DUYGU GÜR ERDOĞAN

AĞUSTOS 2023

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez- Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgelerin akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişimde bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Purevdulam Gendendorj

ÖNSÖZ

Araştırmalarım boyunca her zaman bana destek olan, değerli tavsiyeleri ve teorik bilgileriyle beni destekleyen tez danışmanım ve hocam Doç.Dr.Duygu GÜR ERDOĞAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca sevgili annem Ariundalai BADAMDORJ ve eşim Purev-Uchral NYAMDAGVA'ya her zaman destek ve yardımları için teşekkür ederim. Sınıf arkadaşım ve iyi destekçim Seval ÇAKIL'a şükranlarımı sunarım.

Ayrıca çalışmalarımıza değerli zamanlarını ayıran, doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunan ve herkese teşekkür ederim.

ÖZET

YABANCI UYUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİM ALGILARI VE SOSYAL UYUM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Purevdulam GENDENDORJ, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Duygu GÜR ERDOĞAN

Sakarya Üniversitesi, 2023

Bu araştırmanın genel amacı 2022-2023 öğretim yılı Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada, araştırma yöntemi olarak karma desen kullanılmıştır. Çalışmada kültürlerarası etkileşim algısını tespit etmek için Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye’de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine yönelik görüşlerini belirlemek için nitel araştırma yöntemlerinden durum tespiti yapılmıştır ve bu konuda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın örneklemi, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de öğrenim görmekte olan uluslararası öğrenciler oluşturmuştur. Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları tespit etmek için uluslararası 262 öğrenciden anket aracılığıyla verileri toplamıştır. Ayrıca Türkiye’deki üniversite yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine yönelik görüşlerini belirlemek için 40 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Nicel araştırmada veri toplama aracı olarak, "Kişisel Bilgi Formu" ve “Kültürlenme Ölçeği” kullanmıştır. Analizler için paket programı kullanılmıştır. İncelemeler parametrik fark testleri olan t testi ve ANOVA ile yapılmıştır. Diğer ölçeklerle birlikte kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Nitel araştırmada veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Türkiye’de eğitim görmekte olan 18-40 yaş aralığındaki öğrenciler ile yapılan görüşme sonucunda 6 tema ortaya çıkmıştır. Araştırma sırasında elde edilen bulgular sonucunda kültür farklılığı ve dil engeller, uluslararası öğrencilerin ev sahibi üyelerle sosyal ilişkilerini ve akademik performanslarını etkilemektedir. Sosyal uyum sırasında katılımcılar yalnızlık, depresyon, ve dışlanma yaşamaktadır. Bu durumlarda, katılımcıların çoğu aile üyelerinden ve ortak bir dile sahip öğrencilerden destek almaktadır. Öte yandan uyum sürecinde öğrencilerin bakış açısının genişlemesi, kişilerarası iletişim gibi olumlu değişkenler gözlenmektedir. Nicel araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre yabancı uyruklu öğrenciler için yaş seviyesi arttıkça kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı saptanmıştır. Türkiye’de iki yıldan daha fazla

zaman geçiren yabancı uyruklu niversite ğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması 1-2 yıl zaman geçiren öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimi köyden şehre doğru değiştikçe kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı saptanmıştır. Son olarak Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu niversite ğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının geldikleri bölge açısından en yüksek olduğu bölge Afrika'dır. Asya kıtasından gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ise kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları diğer bölgelere göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu ğrenciler, Sosyal uyum, Kültürlerarası etkileşim algıları

ABSTRACT

FOREIGN UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTIONS OF INTERCULTURAL INTERACTION AND THEIR VIEWS ON SOCIAL ADAPTATION PROCESS

Purevdulam GENDENDORJ, Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Duygu GÜR ERDOĞAN

Sakarya University, 2023

The general purpose of this research is to determine the perceptions and opinions of foreign students studying in Türkiye in the 2022-2023 academic year regarding intercultural interaction and the social cohesion process. A mixed design was used as the research method in this research. In this study, a descriptive research model, one of the quantitative research methods, was used to determine the perception of intercultural interactions. In addition, a case study, one of the qualitative research methods, is conducted to determine the views of foreign students studying at universities in Türkiye on the social cohesion process and students' opinions on this subject are taken. The study sample consisted of international students studying in Türkiye during the 2022-2023 academic year. To determine the intercultural interaction perceptions of foreign students, data were collected from 262 international students by using a questionnaire. Additionally, 40 students were interviewed to determine their views on the social cohesion process of foreign students studying at universities in Türkiye. "Personal Information Form" (2002) and "Acculturation Scale" (2011) are used as data collection tools in quantitative research. The package program was used for the analysis. Investigations were performed using parametric difference tests, t-tests, and ANOVA. The personal information form was used together with the other scales. A semi-structured interview form was used as a data collection tool in the qualitative research. As a result of the interviews with students aged between 18-40 who were studying in Türkiye, six themes emerged. As a result of the findings obtained during the research, cultural differences and language barriers affected the social relations with their host members, and the academic performance of international students. During social adaptation, the participants experienced loneliness, depression, and exclusion. In these cases, most participants received support from family members and students with a common language. On the other hand, positive variables, such as broadening students' perspectives and establishing communication between people, are observed in the adaptation process. According to the findings obtained from the quantitative research, it

was determined that the perception of intercultural interaction increased as the age level increased for foreign students.

It was determined that the average intercultural interaction perception of foreign university students who spent more than two years in Türkiye is higher than that of students who spent 1-2 years. It was determined that the perception of intercultural interaction for foreign students increased as the place of residence in their country changed from village to city. Finally, Africa had the highest average score for intercultural interaction perceptions of foreign university students studying in Türkiye in terms of the region they came from. On the other hand, it was determined that foreign students from the Asian continent had lower average scores for intercultural interaction perceptions compared to students from other regions.

Keywords: Foreign students, Social cohesion, Perceptions of intercultural interaction

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem durumu	1
1.2.Araştırmanın amacı ve önemi.....	2
1.3.Problem cümlesi	3
1.4.Alt problemler	3
1.5.Varsayımlar	4
1.6.Sınırlılıklar.....	5
1.7.Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	6
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1.Kültürlerarası iletişim kuramları	6
2.1.1.Enformasyon sistemleri kuramı.....	6
2.1.2. Hall'ın zaman ve mekân algılama modeli	9
2.1.3.Hall'ın bağlamlama modeli	9
2.1.4. Fons Trompenaars'ın kültürel boyutlar kuramı	10
2.1.5. Gudykunst ve Kim'in kültürlerarası iletişim çalışmaları	12
2.1.6. Kluckhohn ve Strodtbeck'in değer yönelimleri kuramı	12

2.1.7. Kültürel boyutlar kuramı	14
2.1.8. Kültürlerarası duyarlılık gelişim modeli.....	16
2.2. Sosyal Uyum Tanımları.....	17
2.2.1. Uyumu etkileyen faktörler.....	19
2.2.1.1. Arkadaş çevresiyle ilişkiler	19
2.2.1.2. Boş zaman etkinliklerine katılım.....	20
2.2.1.3. Dil Yeterliliği.....	21
2.2.2. Sosyal uyum ve diğer değişkenler	22
2.2.2.1. Sosyal uyum ile depresyon, kaygı ve stres arasındaki ilişki	22
2.2.2.2. Sosyal uyum ve mesafe	23
2.2.2.3. Sosyal uyum ve sosyal destek	24
2.4.İlgili Araştırmalar	25
2.4.1. Kültürlerarası iletişim ile ilgili yurtiçi araştırmaları.....	25
2.4.2. Kültürlerarası iletişim ile ilgili yurtdışı araştırmaları	30
2.5.1. Sosyal uyum ile ilgili yurtiçi araştırmaları	32
2.5.2. Sosyal uyum ile ilgili yurtdışı araştırmaları	35
2.5.3. Literatür değerlendirme	38
BÖLÜM III.....	39
YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın yöntemi	39
3.2. Nicel yöntemle ilişki ve örneklem	40
3.3. Nitel yöntemle ilişkin çalışma grubu	41
3.4. Veri toplama araçları ve veri toplama süreçleri.....	43
3.4.1. Araştırmanın nicel kısmı için veri toplama aracı ve veri toplama süreçleri.....	43
3.4.2. Araştırmanın nitel kısmı için veri toplama aracı ve veri toplama süreçleri.....	44
3.5. Verilerin analizi	44

3.5.1. Nicel yönteme ait verilerin analizi.....	44
3.5.2. Nitel yönteme ait verilerin analizi	45
BÖLÜM IV	46
BULGULAR	46
4.1. Nicel verilere ait bulgular	46
4.1.1. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının cinsiyete göre incelenmesi.....	46
4.1.2. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının geldikleri ülke/bölgeye göre incelenmesi.....	47
4.1.3. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının oturdukları yere göre incelenmesi	48
4.1.4. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının medeni durumlarına göre incelenmesi.....	49
4.1.5. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının yaş seviyesine göre incelenmesi.....	49
4.1.6. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre incelenmesi	51
4.1.7. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarında Türkiye'de beraber ikamet ettikleri kişiye göre incelenmesi.....	52
4.1.8. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının Türkiye'de bulunma süresine göre incelenmesi	53
4.2. Nitel Verilere Ait Bulgular	54
4.2.1. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin Türkiye'ye tercih eden nedeni ve Türkiye ile ilgili gelmeden önceki beklenti ilgili bulgular	54
4.2.2. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde karşılaşılan zorluklar ile ilgili bulgular	57
4.2.3. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşünce ile ilgili bulgular	59

4.2.4. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrenciler sosyal uyum açısından meydana gelen değişiklikleri ile ilgili bulgular	61
4.2.5. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilere sosyal uyum sürecinde destek kaynağı ile ilgili bulgular	63
4.2.6. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin sosyal ortamına olumlu bir şekilde uyum sağlamaları için önerileri ilgili bulgular	66
BÖLÜM V	68
SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	68
5.1. Sonuç ve tartışma	68
5.1.1. Nicel verilere ilişkin sonuç ve tartışma	68
5.1.2. Nitel verilere ilişkin sonuç ve tartışma	71
5.2. Öneriler.....	76
5.2.1. Araştırmanın sonuçlarına dayalı öneriler	76
KAYNAKLAR.....	78
EKLER	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Nicel Yönteme Ait Örneklemenin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı.....	40
Tablo 2. Nitel Yönteme Ait Örneklemenin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	41
Tablo 3. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının cinsiyete göre t testi sonuçları.....	46
Tablo 4. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının geldikleri bölgeye göre betimsel istatistikleri	47
Tablo 5. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının geldikleri bölge değişkenine ait ANOVA sonuçları	47
Tablo 6. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının oturdukları yere göre t testi sonuçları.....	48
Tablo 7. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının medeni durumlarına göre t testi sonuçları	49
Tablo 8. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının yaşa göre betimsel istatistikleri.....	50
Tablo 9. Matematik Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Olan Algı Düzeylerinin Yaş Seviyesine Göre ANOVA Testi Sonuçları	50
Tablo 10. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre betimsel istatistikleri	51
Tablo 11. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimideğişkenine ait ANOVA sonuçları	52
Tablo 12. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının beraber ikamet ettikleri kişiye göre t testi sonuçları.....	53
Tablo 13. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının Türkiye’de bulunma süresine göre t testi sonuçları.....	53
Tablo 14. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önceki Türkiye ile ilgili beklenti	54
Tablo 15. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki zorluklar.....	57

Tablo 16. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşünce	59
Tablo 17. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal ortamda meydana gelen değişiklikler	61
Tablo 18. Yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecinde destek kaynağı	63
Tablo 19. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreci ile ilgili olarak öneriler	66

KISALTMALAR

COVID-19: Koronavirüs-19

TC: Türkiye Cümhuriyeti

TÖMER: Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiye’de eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürelarası etkileşim algıları ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ile gerçekleştirilen araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemleri, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem durumu

Küreselleşen dünyada her alan gibi eğitim alan da hızlı bir değişimden geçmektedir. Bu değişimler, farklı kültür ve ülkelerden insanların bir araya gelmesiyle toplumsal hareketleri ve toplumsal ilişkileri de etkilemektedir. Dünyanın dört bir yanından gelen üniversite öğrencileri, iyi bir kariyer ve iyi bir gelecek için kendi ülkelerinden fazla uzağa taşınmakta, bilmedikleri ve bazen tanıdık ülkelerin eğitim kurumlarını tercih etmektedir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012). Son yıllarda Türk yükseköğretim sistemine dahil olan uluslararası öğrenci sayısında artış eğilimi görülmektedir.

Türkiye’de eğitim almak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin farklı bir sosyal çevreye girdiklerinde akademik eğitimin yanı sıra yeni bir kültüre ve çevreye uyum sağlamaları önemlidir. Uluslararası öğrencilerin sosyal ve akademik uyum süreçlerinde zorluklarla karşılaşmaları beklenmektedir. Bu öğrenciler yeni bir sosyal çevreye uyum sağlama ve kültürel değişimlere uyum sağlama nedeniyle çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Uyum sürecinde dil engeli, kültürel farklılık ve yalnızlık gibi birçok zorlukla karşılaşabilirler (Nasir, 2012). Sosyal hareketlilikte öğrenciler yeni kültürlerle ve yeni sosyal çevrelere uyum sağlamak zorlanabilmektedirler (Duru ve Balkıs, 2013). Farklı kültürlerden insanlar, gruplar veya topluluklar farklı nedenlerle (eğitim, göç, afetler, daha iyi yaşam koşulları gibi) hareket etmektedir. Kültürler karşılaşması etkileşime girdikçe, bireyler, gruplar ve topluluklar birbirlerinin kültürlerinden etkilenmektedir. Öğrenciler kültürel farklılıklar karşısında nerede ve nasıl davranacaklarını, o toplumda yabancı olsalar bile başkalarının kendilerinden ne beklediğini, yeni toplum neye değer verdiğini ve toplumda

nasıl bir rol oynamaları gerektiğini bilememektedirler (Ramin ve Salahiddin, 2015). Ayrıca öğrenim gördükleri ülkenin dilini bilmeyen yabancı uyruklu öğrencilerin birçok sorunla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda, dil engeli sosyal uyum sürecini de etkiler. Öğrenciler yeni arkadaşlar edinmekte ve çevrelerindeki insanlarla etkileşim kurmakta zorlandığı tespit etmiştir (Özoğlu, Gür ve Coşkun, 2012). Bireyler, dilsel engellerin yanı sıra geniş inanç, değer ve davranış yelpazesi nedeniyle çok kültürlü ortamlarda anlamı müzakere ederken zorluklarla karşılaşır (Ou ve Gu, 2020). Daha önce yapılan araştırmalar, uluslararası öğrencilerin yeni yerlerine uyum sağlama konusunda birçok engelle karşılaştıklarını ve bunun sonucunda psikolojik sıkıntı ve akademik zorluklar yaşadıklarını ortaya koymuştur (Grahame ve Poyrazli, 2007; Samovar, 2019; Ward, 2001). Uluslararası öğrenciler, farklı kültürel normlara ve iletişim tarzlarına uyum sağlarken kimlik uyumu sürecinden geçerler (Hotta ve Toomey, 2013). Bu nedenle, kültürlerarası iletişim, yanlış anlamaları azaltmada ve kapsayıcı akademik ortamları teşvik etmede önemli bir rol oynar. Bu nedenle, kültürlerarası iletişim, çok kültürlü grupların üyeleri arasındaki saygılı ilişkileri teşvik eder ve sadece asimile etmekten ziyade karşılıklı olarak uyum sağlamayı amaçlar (Bennett, 2013).

Son yıllarda hem Türkiye'de hem de diğer ülkelerde gündeme gelen toplumsal değişimler göz önüne alındığında, Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin etkileşimlerinin algıları ve bunu etkileyen faktörlere ilişkin algılarının karşılaştırmalı olarak araştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda kendi ülkesinde ve diğer ülkelerde eğitim sırasında ve sonrasında insanlık hizmeti sunmada kültürlerarası etkileşimi analiz etmenin büyük faydaları olacaktır. Aynı zamanda Türkiye'de sosyal uyum konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Fakat daha önce yapılan çalışmaların çoğu genellikle nicel desen üzerine odaklanmıştır. Uluslararası öğrenciler arasında sosyal uyum üzerine nitel desene odaklanan çok az çalışma vardır. Bu yüzden, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumu nitel bir yaklaşım kullanarak incelemek önem arz etmektedir.

1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Araştırmanın amacı; 2022-2023 öğretim yılı Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarını cinsiyet, geldikleri ülke/bölge, oturdukları yer, medeni durum, yaş, ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birim, beraber ikamet

ettikleri kişi ve bulunma süresi değişkenlerine göre ölçmek ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşlerine göre incelemektedir.

Farklı kültürlerden bireylerin eğitim ortamlarında birbirleriyle ilk etkileşimlerine ve kültürleşme düzeylerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmektedir. Bu araştırma, eğitim kuruluşların kültürlerarası iletişim sorunu karşılaşılabilecekleri iletişim sorunlarının farkında olmak, sorunlar ortaya çıkmadan gerekli önlemleri almalarını öngörülmektedir. Bu anlamda araştırmanın uygulamaya katkı sağlayacağını inanmaktadır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin sosyal uyum sorunlarının anlaşılması ve çözüm önerileri sunulması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, literatür çalışmalarının sayısının artırılmasına ve çeşitlendirilmesine önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda eğitim yönetimi yetkililerinin farkındalığını artırabilir ve sosyal uyum sorunlarına daha iyi çözümler üretebilmeleri için önemli olacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ned düzeydedir ve yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

1.4. Alt problemler

1. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları belirlemek için aşağıdaki alt problemler ile cevap aramaktadır.
 - a) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - b) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları geldikleri ülke/bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

- c) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları oturdukları yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - d) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarımeleni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - e) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - f) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - g) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları Türkiye'de beraber ikamet ettikleri kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - h) Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları Türkiye'de bulunma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye ile ilgili gelmeden önceki beklenti nelerdir?
 3. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde karşılaşılan zorluklar nelerdir?
 4. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşünce nelerdir?
 5. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum açısından meydana gelen değişiklikleri nelerdir?
 6. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerine sosyal uyum sürecinde destek kaynağı nelerdir?
 7. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal ortamına olumlu bir şekilde uyum sağlamaları için önerileri nelerdir?

1.5. Varsayımlar

Araştırmaya katılanların ölçme araçlarını içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla katılımcıları belirlemek ve pandemi sebebiyle katılımcılara online ulaşmak bir sınırlılık oluşturmıştır.

1.7. Tanımlar

Kültürleşme: Kültürel ve psikolojik değişimleri ya da bir kültüre ait insanların başka bir kültürle etkileşime girmesiyle meydana gelen değişimleri ifade etmektedir (Bilgin, 2003).

Sosyal Uyum: Bireyin başkalarıyla uyum sağlama ve kendisini gruba özgün bir şekilde tanıtmadır (Öğüt,2000).

Yabancı uyruklu öğrenci: Eğitim aldığı ülkenin vatandaşı olmayan öğrenci "Yabancı uyruklu öğrencidir" (OECD, 2013).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın problem durumuyla ilgili ayrıntılı bilgiye, ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kültürlerarası iletişim kuramları

Kültürlerarası etkileşim alanında yapılan çalışmaların sonucunda çeşitli kuramlar ortaya çıkmıştır. Bu bölümde kültürlerarası etkileşim kuramları açıklanmıştır.

2.1.1. Enformasyon sistemleri kuramı

Hall (1959) tarafından “Theory of Information Systems” adlı eserinde açıklanan her mesajlaşma sistemi diğerleriyle ilişkilidir. Bu teori hakkında hatırlanması gereken en önemli şey; kültür tek bir şey değildir; Birçok yönden birbirine bağlı, tarihsel olarak köklü faaliyetler bütünüdür (Kartarı, 2001). Kültürlerarası iletişim konusunda önemli rol oynanan antropolog Edward T. Hall, bu alandaki araştırmalarıyla ünlü Amerikalı bilim adamıdır. Kültürlerarası iletişim alanında önemli bir rol oynayan sözsüz sinyallerin önemini vurgulayan bir kültür modeli geliştirmiştir ve “enformasyon sistemleri” adını vermiştir. Hall’in sistemler bunlar; etkileşim, toplumsal yaşam, geçimini sağlama, iki cinsiyetlilik, mekânı kullanma, zamanı kullanma, öğrenme, oynama, savunma, ve maddeden yararlanmadır.

Etkileşim: İnsan dahil tüm canlılar çevreleriyle etkileşim halindedir. Bireyler sosyal yaşamlarını devam ettirebilmek için diğer insanlarla etkileşim içinde olmak zorundadır. İnsan iletişiminin en gelişmiş biçimi olan dilin yanında, diğer bir önemli iletişim biçimi de sembol ve resimlerden oluşan yazıdır. Tüm bu iletişim biçimlerini kullanan insanların etkileşimi belirli bir zaman ve mekanda gerçekleşmektedir. Başka bir kelime ile etkileşim,

birey faaliyetinin temelidir, başka bir deyişle kültürün temelidir. “Kültür, iletişim ve iletişim de kültürdür” (Hall, 1959)’dan aktaran Rogers, Hart ve Müike, 2002).

Toplumsal Yaşam: Toplumdaki en karmaşık ve kurumsallaşmış yaşam insandır. Toplumsal yaşam ile bir bilgi sistemi olarak dil arasındaki ilişki, toplumsal sınıflar arasındaki "ifade" farklılıklarında belirgindir.

Geçinme: Temel sistemlerden olan geçinme, yaşamın başlangıcından beri mevcuttur. Enformasyon sistemlerinden biri olan geçim, insanın yaşayan organizma var olabilmesi için en önemli ihtiyaçlardan biridir. Herkes bu sistemde beslenme ihtiyacını karşılamadan yaşamını sürdüremez. Basit olduğu gibi görünse de, gıda ihtiyacı toplum dokusu içinde daha karmaşık bir ekonomik sistemin parçasıdır. Ayrıca tüm canlı organizmalarda aynı gibi görünen beslenme şekilleri, mekan ve zamandan oldukça etkilenir. Bir başka kültürler, bir başkayemek kültür anlamına gelir. Her bir kültürün kendine has yeme alışkanlıkları vardır. Bu durum kültürel farklılıkları ve iletişim güçlüklerini göstermektedir.

İki cinsiyetlilik: İnsanlar sayısız gen kombinasyonuna sahiptir, bu yüzden her yeni nesil farklı özelliklere sahiptir. Kültür ise toplumsal cinsiyet üzerinde sınırlayıcı ve şekillendirici bir etkiye sahiptir. Bu, erkeklerin ve kadınların her kültürde farklı davranması gerçeğine yansır.

Mekânı Kullanma: Her kültürde insanlar birbirinden farklıdır ancak mekan kavramı "kişisel alan" ve "egemen alan" olmak üzere iki türdür. “Kişisel mekân” bireye en yakın alandır. Bireysel alana ek olarak başka bir alan başlar. Etkileşim sırasında insanlar "kişisel alana" ve "hükümet alanına" göre davranış geliştirirler. Bu alanların sınırları kültürden kültüre değişir (Thomspson, 1994). Bazı insanların büyük ofislere, büyük evlere, büyük arabalara ihtiyacı vardır. Bunun nedeni kültürel faktörler olabilir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde daha fazla alana ihtiyaç duyulurken, Japonca veya daha az alana ihtiyaç vardır.

Zamanı Kullanma: Bir bilgi sistemi ögesi olarak zaman, “doğal zaman” ve “kültür tarafından şekillendirilen zaman” olarak 2 ayrılmaktadır. Her kültürün zaman anlayışı farklıdır, bazı kültürde zaman oldukça önemli ve kıymetliyken bazı kültürde harcanacak kadar bol gibi farklı zaman anlayışı olabilmektedir.

Öğrenme: Öğrenme iletişim açısından insanın sosyal çevreye uyum sağlaması için en gereklidir. Her kültüre göre öğrenmenin farklı yol bulunmaktadır. Örneğin bazı kültürde

yaparak daha kolay öğrenilir ama bazı kültürde araştırmak ve okumak daha kolay öğrenmenin yol olabilmektedir.

Oyun: Her kültürün kendi oyun kültürü vardır. Bu nedenle oyunların yapı ve oyunun kişi üzerindeki etkisi farklıdır. Örneğin: Moğolistan'da insanları çocuktan beri doğa ve kültüre saygı duyan bir insan oluşturmak için o yöne ilişkin oyunları tercih etmektedir. Farklı kültürlerdeki oyunların ortak özelliklerine bakmak, o kültürün üyelerinin iletişimsel davranışları hakkında ipuçları verebilir. Örneğin, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika kültürlerinde, çocuklar ve yetişkinler için çoğu oyun rekabetçidir. Türk kültüründe oyun, daha çok çocuğun gerçek hayata uyum sağlamasına, karşılıklı saygı ve sevgi içinde bir arada yaşamasına olanak sağlar. Bu nedenle, Amerikan kültürünün üyelerinin iletişimde bireyselse bir yönelimi tercih etme eğilimindeyken, Türk kültürünün üyelerinin gruplarda uyum ve uyumu sürdürmek için iletişim stillerini kullanma eğiliminde olduğu kabul edilmelidir.

Savunma: İnsan savunması, diğer canlılardan farklı olarak, sadece doğuştan gelen niteliklere değil, aynı zamanda birikime ve kültüre de bağlıdır. Örneğin, hastalıkla ilişkili davranış kalıplarında, Anadolu'da hastalık, insanlara tanrıların verdiği ceza olarak da görülür. Bu yüzden hastaneleri ziyaret eden hastaların öğretmenlere ders verdiğini veya benzer uygulamaları uyguladığını görebilir. Bu da söz konusu davranış kalıplarının kültürel nitelikte olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, düşmanla savaşmakla ilgili davranış kalıpları da doğası gereği kültürelidir. Hall, bu konuda Japon birliklerinin 2. Dünya Savaşı'ndaki eylemlerini araştırdı. Bu nedenle, ölmeden yenilgi olasılığını öngörmeyen Japon kültüründe, esir askerler için belirlenmiş bir davranış kalıbı yoktu. Yakalanan Japon askerlerinin çoğu, askeri güvenlik endişesi duymadan soruları özgürce yanıtladı ve Batı'da hain olarak görüldükleri ölçüde düşmanla işbirliği yapmıştır.

Maddeden Yararlanma: Tüm canlılar hayatta kalmak için çevresindeki maddelerden yararlanmaktadır. Kişi, içinde bulunduğu koşullardan ve fırsatlardan yararlanırken kendi bilgisini, vücudunu ve doğal yeteneklerini kullanır. Avcılık ve toplayıcılıktan üretime geçiş, vücut ısını daha iyi koruyan giysi ve barınakların geliştirilmesi, iletişim araçları, kitap ve benzeri araçlarla bilgi, görüntü ve ses açısından farklı yer ve zamanlara erişim bunun göstergeleridir. Hall'a göre, diğer enformasyon sistemlerinin de maddi yönleri vardır ve maddi olan ve olmayan kısımlar birbiriyle yakından ilişkilidir.

2.1.2. Hall'ın zaman ve mekân algılama modeli

Diğer bir etkinlik olan alan kullanımı, kişinin sahip olduğu ve koruduğu alanı ifade eder (Hall, 1990). Bu ifade, etnografide belirli bir mekânın mülkiyeti, kullanımı ve korunması olarak tanımlanan teknik bir kavramdır (Hall, 1990). Mekan kullanımı tüm canlıların ortak özelliğidir. Bütün canlıların bir egemenlik sınırı vardır. Canlılar bu sınırlar içinde yaşarlar, kendilerini güvende hissederler ve başkalarının etkisinden kurtulurlar (Kartarı, 2013). Tüm canlı organizmaların, onları dış ortamdan ayıran sınırları vardır. Kişisel mekânı "kişisel mekân" ile başlar ve "egemenlik mekânı" olarak tanımlanan mekân ile biter ve bu mekânların genişliği kişiden kişiye değişebilir gibi kültürden kültüre farklılaşıyor (Kartarı, 2014).

Zaman kullanımının ölçüsüne göre kültürler, zamanın perspektifine göre monokronik ve polikronik olmak üzere iki gruba ayrılır. Monokronik zamanı benimseyen kültürler, zaman ilişkisine bağlı kalır ve disiplinli bir şekilde planlar. Polikronik kültürlerde eş zamanlı zamanlama ve programlar önemli görülmemektedir (Kawar, 2012). Batı ve Kuzey Avrupa kültürleri, belirli bir zamanda tek bir aktiviteye odaklanma eğilimindedir ve monokronik bir zaman kullanımı söz konusudur. Güney Avrupa, Orta Doğu ve Güney Amerika'da insanların aynı anda birden fazla faaliyet yapma olasılığı daha yüksek ve burada zaman kullanımındaki esneklik ve etkinlik değişikliklerinin genel ve beklenen bir durum olduğu için buna polikronik zaman kullanımı denir (Lindquist ve Kaufman-Scarborough, 2007).

2.1.3. Hall'ın bağlamlama modeli

Hall bağlamı, bir olayı çevreleyen ve o olayın anlamının ayrılmaz bir parçası olan bilgi olarak tanımlar. Hall'a göre, kavramları düşük bağlam ve yüksek bağlam kavramları diye ikiye ayırmaktadır. Açık ve net iletişimin yürütüldüğü ve mesajların doğrudan alıcıya iletildiği bir kültürde, iletilmek istenen duygu ve düşünceler doğrudan mesaja iletildiği için alıcının mesajdan başka bir şeye ihtiyacı yoktur. Bu kültürel eğilimleri "düşük bağlamlı iletişim" kategorisinde sıralıyor. Bireyci Batı ülkelerinin genel olarak daha düşük bağlamla etkileşime giren kültürler arasında olduğu söylenebilir. Hall'un yüksek bağlamlı iletişim grubu kültüründe insanlar gizli ve dolaylı iletişim biçimlerini tercih ederler ve ifade edilen ile ifade edilmek istenenin tam olarak örtüşmediği kültürlerde, alıcı olandan tatmin olmaz

ancak geçmiş deneyimler, ses tonu, yüz ifadeleri, metaforlar gibi farklı durumların görülmesi ve anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin Hindistan, Çin, Japonya gibi ülkeleri söyleyebilir. Yüksek bağlamlı kültürlerde iletişim sözsüz gerçekleşirken, düşük bağlamlı kültürlerde iletişim sözlü ve yazılı olarak gerçekleşir. Ayrıca düşük ve yüksek bağlamlı kültürlerin bir farkı düşük bağlamlı kültürlerin kısa sürede değişmesi ve değişimi kısa sürede kabul etmesidir; Yüksek bağlamlı kültürlerde değişimi kabullenmek daha zordur ve daha uzun sürer (Çelik ve Görpe, 2003).

2.1.4. FonsTrompenaars'ın kültürel boyutlar kuramı

FonsTrompenaars ve Charles Hampden-Turner, kültürlerarası farklılıkları nasıl etkilediğini incelemek için bir kültürel model geliştirmiştir. Her kültür, kendisini ikilem olarak ortaya koyan belirli sorunlara seçtiği özel çözümlerle kendisini diğerlerinden ayırır. Bu sorunlara üç başlık altında bakmakta fayda var: diğer insanlarla olan ilişkilerimizden kaynaklananlar; zamanın geçişinden gelenler; ve çevre ile ilgili olanlar. Bu evrensel sorunlara farklı kültürlerin seçtiği çözümlerden, kültürün yedi temel boyutunu daha fazla tanımlayabilir (Trompenaars ve Hampden, 1998).

Evrenselcilik ve Parçacıkçılık: Evrenselci yaklaşım, kabaca: "İyi ve doğru olan tanımlanabilir ve her zaman geçerlidir." Partikülist kültürlerde, ilişkilerin yükümlülüklerine ve benzersiz koşullara çok daha fazla önem verilir. Örneğin, her zaman tek iyi yolun izlenmesi gerektiğini varsaymak yerine, tikelci akıl yürütme, arkadaşlığın özel yükümlülükleri olduğu ve bu nedenle önce gelebileceği şeklindedir. Soyut toplumsal kodlara daha az dikkat edilir.

Bireycilik ve Komüniteryenizm: İnsanlar kendilerini öncelikle birey olarak mı yoksa öncelikle bir grubun parçası olarak mı görüyor? Ayrıca, topluluğa istedikleri gibi ve istedikleri gibi katkıda bulunabilmeleri için bireylere odaklanmak mı daha önemlidir, yoksa birçok kişi tarafından paylaşıldığı için önce topluluğu düşünmek mi daha önemlidir? Bireycilik, birey olarak değeri korunurken, kolektif ideal, kararlar bireylere değil, bireylere ait topluluklar tarafından alınır, sorumluluklar paylaşılır ve bireyler bu topluluklar içinde hedeflerine ulaşır.

Duygusal ve Nöt: Etkileşimlerimizin doğası nesnel ve bağımsız mı olmalı yoksa duyguları ifade etmek kabul edilebilir mi? Tarafsız bir kültür, duyguların kontrol altında tutulduğu

bir kültürken, duygusal bir kültür, duyguların açık ve doğal bir şekilde ifade edildiği bir kültürdür. Hemen akla gelen tarafsız kültürler, Japon ve İngiliz kültürleridir. Yüksek duygusal kültürlerin bazı örnekleri Hollanda, Meksika, İtalya, İsrail ve İspanya'dır. Duygusal kültürlerde insanlar genellikle gülümser, heyecanlandıklarında yüksek sesle konuşur ve birbirlerini şevkle selamlarlar. Bu nedenle, tarafsız kültürden gelen insanlar duygusal bir kültürde iş yaparken, potansiyel olarak hareketli ve gürültülü bir toplantıya hazır olmalı ve sıcak bir şekilde yanıt vermeye çalışmalıdırlar. Tarafsız bir kültürde iş yapan duygusal bir kültürden gelenlere gelince, onlar duygu eksikliği nedeniyle ertelenmemelidir.

Spesifik ve Yaygın: Tüm kişi bir iş ilişkisine dahil olduğunda, bir sözleşmenin öngördüğü özel ilişki yerine gerçek ve kişisel bir temas vardır. Pek çok ülkede yaygın bir ilişki sadece tercih edilmekle kalmaz, aynı zamanda işlerin ilerlemesi için gereklidir. Özel kültürde iş ve bireyin kendi özel yaşam net çizgileriyle ayrılırken, yaygın bir kültürde insanların iş ve özel yaşamları iç içe geçmiştir.

Başarıya karşı Aktif: Başarı, son zamanlarda başardıkları ve sicilini göre yargılanacak anlamına gelir. Nitelendirme, statünün doğum, akrabalık, cinsiyet veya yaş ile, aynı zamanda bağlantıları ve eğitim sicili tarafından atfedildiği anlamına gelir. Bir başarı kültüründe, ilk soru muhtemelen "Ne okudu?" olurken, daha tanımlayıcı bir kültürde soru daha çok "Nerede okudu?" olacaktır. Sadece berbat bir üniversiteyse veya tanımadıkları bir üniversiteyse, kendini beğenmiş insanlar ne okuduğu sorarlar.

Sıralı ve eşzamanlı zaman yaklaşımı: Toplamların zamana bakışları da farklılık göstermektedir. Bazı toplumlarda birinin geçmişte başardığı şey o kadar da önemli değildir. Gelecek için hangi planı geliştirdiklerini bilmek daha önemlidir. Diğer toplumlarda geçmişteki başarılarınızla bugünkünden daha fazla etki bırakabilirsiniz. Bunlar, kurumsal faaliyetleri büyük ölçüde etkileyen kültürel farklılıklardır. Amerika, İsveç ve Hollanda gibi belirli kültürlerde zaman, düz bir çizgide, bir dizi farklı olaylar olarak algılanır. Diğer kültürler, zamanı daha çok bir daire içinde hareket eden, geçmiş ve şimdi ile gelecekteki olasılıklar olarak düşünür. Bu, planlama, strateji, yatırım ve yeteneğinizi satın almak yerine evde büyütme konusunda önemli farklılıklar yaratır.

Çevre yaklaşımı: Çevreye karşı tutumda da önemli bir kültürel farklılık bulunabilir. Bazı kültürler, yaşamlarını etkileyen ana odağın ve ahlaksızlık ve erdemin kökenlerinin kişinin içinde ikamet ettiğini görür. Burada, motivasyonlar ve değerler içeriden türetilir. Diğer

kültürler dünyayı bireylerden daha güçlü görür. Doğayı korkulacak veya taklit edilecek bir şey olarak görürler.

2.1.5. Gudykunst ve Kim'in kültürlerarası iletişim çalışmaları

Gudykunst ve Kim Young-Yoon'a göre, kültürler arası iletişim üzerine araştırma, "farklı kültürel geçmişlerden gelen katılımcıların birbirleriyle doğrudan veya dolaylı olarak temasa geçtikleri bir iletişim olgusudur" (Korzenny, 1984). Gudykunst, kültürler arası iletişim çalışmalarının içeriği; Etkileşimli, kişilerarası kişilerarası, karşılaştırmalı ve dolayimli olmak üzere 4 boyuta ayrılarak kavramsallaştırılmıştır.

- Kültürlerarası iletişim, farklı kültürlerden insanlar arasındaki veya ortak bir kültürü paylaşan insanlar arasındaki ilişkiyi incelemektedir.
- Çapraz kültürel iletişim, farklı kültürlerden insanların iletişim davranışlarındaki farklılıkları kapsar. "Etkileşim" ve "kişilerarası" kavramlarına odaklanmaktadır.
- Uluslararası iletişim, farklı ülkelerdeki medya iletişimine odaklanır. "dolayimli" ve "etkileşim" kavramlarını incelemektedir.
- Karşılaştırmalı kitle iletişimi, farklı ülkelerdeki iletişim sistemlerin benzerliklerini ve farklılıklarını araştırıyor ve "dolaylı" ve "karşılaştırmalı" boyutları vardır.

2.1.6. Kluckhohn ve Strodtbeck'in değer yönelimleri kuramı

Kluckhohn ve Strodtbeck'in (1961) değer yönelimi kuramı, tüm insan toplumlarının sınırlı ortak sorunlara yanıt vermesi gerektiğini, değer temelli çözümlerin sayıca sınırlı ve genel olarak bilindiğini fakat farklı kültürlerin kendi aralarında farklı tercihlere sahip olduğunu belirtmektedir. Florence Kluckhohn ve Fred Strodtbeck (1961), bu ilkeleri eyleme geçiren bir teori geliştirdi. Üç temel varsayımla başladılar: Bunlar: Her zaman bütün insanların bir çözülmesi gereken birkaç yaygın insan sorunu vardır, bütün sorunların çözümünde farklı yaklaşımlar olsa da, bu ne sınırsız ne de rastgele değil, olası çözümler aralığında kesinlikle değişkendir ve tüm çözümlerin tüm alternatifleri tüm toplumlarda her zaman mevcuttur ancak farklı olarak tercih edilmektedir. Son olarak tercih edilen bir çözümün ölçüsü o

toplumun benimsediği değerleri göstermektedir. Herhangi bir toplumda ele alınması gereken 5 temel sorun türü önermiştir.

Zaman Yönelimi- Zamanın öncelikli olarak hangi yönüne odaklanmalı - geçmiş, şimdiki zaman veya gelecek? Bazı kültürler geçmiş zamana, bazı kültürler gelecek zamana yöneliktir. Bunu sebebi birey yaşamının zamanın nereye bakıldığına göre değişir. *Geçmiş zaman:* Geçmişe yönelimli kültürlerde gelenek vurgusu aile bağlarını ön plana çıkarmaktadır. Geçmişe (şimdiden önceki zamana) ve inançları korumaya ve geleneksel öğretileri ve sürdürmeye odaklaması gerektiğini önerir. *Şimdiki zaman:* Şimdiki zamana (şimdi olana) ve inanç ve geleneklerdeki değişiklikleri karşılamaya gerektiğini savunur. *Gelecek zaman:* Geleceğe (gelecek zamana) odaklanır, önceden planlar ve eskisini değiştirmek için yeni yollar arması gerektiğini ve daha iyi bir yaşam sürmeye çalışır.

İnsan-doğa yönelimi- İnsanlık ve doğal çevresi arasındaki ilişki? İnsan ve doğayla ilişkisi 3 ana başlık altında incelenebilir. *Doğanın üstünlüğünü kabul etmek:* İnsan doğal afetler karşısında çaresizdir (ABD’de İspanyol kökenliler). *Doğa ile uyum içinde yaşamak:* İnsanlar doğa ile uyum içinde yaşayabilirler. Böylesine odaklı bir kültürde insan hayatı, doğaüstü güçler ve doğa arasında sınır yoktur. Bu eğilim Çin ve uzak doğu kültüründe görülmektedir. *Doğaya hakim olmak:* Teknolojik gelişmeler sayesinde insan doğaya hakim olabilmekte ve doğayı kontrol altında tutabilmektedir. Bu yönlendirme; Örneğin barajlar yaparak selleri önlerler, enerji üretirler, tüneller kazarak dağları engel olmaktan çıkarılması, ilaç ve tıbbi cihazlarla hastalıkları tedavi ederler (Sanayi toplumları).

İlişkisel Yönelim- Bireyler başkalarıyla nasıl ilişki kurmalıdır? sorusuna cevap aramaktadır. Yönelim kuramına göre, insanlar başkalarıyla olan ilişkilerini belirli temeller üzerine oturtmalıdır. Bunlar; bireycilik, grup sürekliliği ve yararcılıktır. Bireycilik yönelimi, bireyin kendi çıkarlarını içinde yaşadığı toplum veya grubun çıkarlarından önde tutması ve o grubun diğer üyeleriyle ve toplumla ilişkilerini buna göre düzenlemesi anlamına gelir. Grup sürekliliği, grubun çıkar ve istekleri, grubu oluşturan bireylerin çıkar ve isteklerinden daha öncelikli olmalıdır. Yararcılık yönelimi, bu yönelimin amacı grup devamlılığını sağlamak değil, grubun genişletmesi ve büyümesi önemlidir. Bireyler gruplara kendi çıkarları için girerler, ancak grubun çıkarları ve özlemleri, grubu oluşturan bireylerin çıkar ve özlemlerinden önce gelir. Bu eğilim, Japon kültürü gibi bireylerin kendilerini iş ya da okulla özdeşleştirdikleri kültürlerde gözlemlenir (Kartarı, 2006).

Etkinlik Yönelimi- İnsanların etkinliklere alışması nedir? sorusuna cevap aramaktadır. Bu yönelim kuramı, insanların davranışlarında kendilerini nasıl ifade ettikleri ile ilgilidir. İfadeleri bu şekildedir: "yapmak", "olmak", "gelişmekte olmak". Batı kültüründeki baskın yönelim "yapmak" tır. Olmak, insan kişiliğinin istemsiz ifadeleridir. Kluckhohn meksikalıların fiestası buna örnek verilebilir. Olmak yönelimi, başardığı şey, yaptığı şey değil kim olduğunu öne plana çıkarmaktadır. "Kendini gerçekleştirmeye yönelik bu yönelimle, insanlar hayatları boyunca yaşamı öğrenmek , gizlerini çözmek ve kendilerine hakim olmak için çalışırlar. Bu tür bir yönelim Türk tasavvuf felsefesinde ve Budizm'de görülmektedir.

İnsan-İnsana yönelimi- İnsan olmanın doğası nedir? sorusuna cevap aramaktadır.İnsan doğası ile ilgili soruların cevapları üç kategoriye ayrılabilir: Bunlar; insanları kötü, iyi, iyi ve kötünün karışımı veya tarafsız olarak tanımlayan yanıtlar. Ama tüm insanları iyi, kötü veya tarafsız olarak tanımlamak mümkün değildir, bu yüzden onları bir taraftan diğerine hareket etme yeteneklerine göre sınıflandırmak daha uygundur. Bu doğrultusundan; İnsan doğası 6 gruba ayrılabilir.

- İnsan kötü ama kendisini değiştirebilir.
- İnsan kötü ve kendisini değiştiremez.
- İnsanl iyi ve kötü arasında tarafsızdır.
- İnsan iyi ve kötünün karışımıdır.
- İnsan iyi ama kendisini değiştirebilir.
- İnsan iyi ve kendisini değiştiremez.

2.1.7. Kültürel boyutlar kuramı

Hofstede'nin çalışmaları, birçok alanda kültürel farklılıkların yol açtığı sorunlara ışık tutuyor. Hofstede kültürü 'Ulusal' ve 'Örgütsel' olmak üzere ikiye ayırır ve literatürde "Kültür Teorisi" olarak adlandırılan 5 ögeye ulaşır (Hofstede, 2009). Hofstede'nin bu 5 kurama göre, bireylerin kültürlerarası farklılıkların nedenlerini kavramasını sağlamaktadır.

Hofstede'nin Kültür Boyutları Kuramı:

Güç mesafesi: Hofstede'ye göre güç mesafesi, kurumların ve örgütlerin daha az güçlü üyeler arasında eşit olmayan güç dağılımını kabul etme ve bekleme derecesini ifade eder. Güç mesafesi, toplumlar ve gruplar arasındaki eşitsizliği kabullenme düzeyi ile ilgili kültürel bir kavramdır. Ancak toplumlar ve gruplar arasında eşitsizliğin kabulü farklılık göstermektedir (Çarıkçı ve Koyuncu, 2010). Gücün toplumsal yapı içinde eşit dağılıp dağılmadığını sorgulayan teori, güce yakın toplumların farklılıkları kabul etmeye yatkın olduğunu da göstermektedir.

Bireysellik- Topluluk: Bireyin, amaçları doğrultusunda bir topluma ne ölçüde ait olduğunu ve kültürel farklılıklardan nasıl etkilendiğini inceleyen bir kuramdır. Bireyci ve kolektivist kültürler arasında fark olduğu söylenebilir, bireyin kendi ihtiyaçlarına mı yoksa grubunun ihtiyaçlarına mı öncelik verdiği bireycilik ve kolektivizm ölçüsüdür (Öğüt ve Kokabjak, 2008). Bireysel kültürler "Ben"-i vurgular. Aksine, kolektivist kültürlerde vurgu "Biz" üzerindedir. Hofstede, toplumu oluşturan bireyler tarafından toplum çıkarlarının ön planda tutulduğu bir kültürü kolektivist kültürler olarak tanımlamıştır. Bireyci kültürlerde insanlar kendilerini bağımsız olarak tanımlarlar ve sosyal düzendeki gelişmeleri bireylere hizmet etmenin bir aracı olarak görürler (Kartarı, 2014).

Eril Toplum-Kadın Topluluğu: Bu kuramda, duygusal veya mantıksal bir çerçevede alınan kararlar, bu toplulukların hangi toplum tipine ait olduğunu belirler. Bir toplum mantık çerçevesinde karar alıyorsa eril toplumdur çünkü bu teori belirlenirken geçmişten beri mantık ve aritmetiğin erkeklerin baskın özellikleri olduğu dikkate alınmıştır. Bu görüşe göre kadın toplumları kadınların da duygusal olduğu kabul edildiğinden karar alma sürecinde duygusal davranırlar. Ancak son zamanlarda bu genellemeye karşı çıkıldığı için bu teori literatürde Mantıklı Toplum-Duygusal Toplum olarak da anılmaktadır.

Belirsizlikten kaçınma: Bu kurama göre, bireylerin belirsiz durumlar karşısında gösterdikleri tepkileri inceleyerek toplum yargılarda bulunur. Belirsizlikten kaçınan toplumların, sonucunu tahmin edemedikleri olaylarda daha stresli ve gergin, dolayısıyla daha az üretken oldukları gözlemlenmiştir. Belirsizlikten kaçınmayan ve belirsizliğin gerekli bir olgu olduğunu düşünen toplumların, sonuçları açıklanamayan veya tahmin edilemeyen durumlarda daha rahat davrandıkları sonucuna varılmıştır.

Kısa Vadeli Uzun Vadeye Yönelik: Zaman Yönelimi kuramı, toplumların zaman kavramını sürekli göz önünde bulundurarak hayatlarını nasıl şekillendirdiklerini incelemiştir. Kısa vadeye odaklı toplumlar, uzun vadeli kararlar almaktan (yatırım, girişim gibi) kaçınırlar;

Uzun vadeli düşünen toplumların, uzun süre etki edecek kararları almaktan çekinmedikleri tespit edilmiştir.

2.1.8. Kültürlerarası duyarlılık gelişim modeli

Milton Bennett'in kültürlerarası duyarlılık gelişim modeli'nde, kültürlerarası duyarlılığın gelişim süreci etnosentrizm boyutundan etnorelativizm boyutuna doğru izlemektedir (Bennett, 1986). İlk aşamalarında etnosentrik yönelim, bireyin kendi kültürünü gerçeğinin merkezi olarak deneyimlediğ  bir duygu ve düşünceyi ifade eder. Öte yandan, etnik rölativist yönelim, bir bireyin diğ r kültürler bağlamındaki kültürel deneyimini ifade eder (Hammer ve Bennett, 2003).

Etnomerkezcilik: Kültürlerarası iletişimin önünde bir engel olarak görünen etnomerkezcilik, kişinin kendi kültürünün normlarını ve diğ r kültürlerin bakış açılarını olumsuz değ rlendirmesidir (Jandt, 1998). Bu nedenle bu olgu etkileşim sürecini ve kültürlerarası iletişimi olumsuz etkilemektedir (Neuliep, 2006).

Reddetme – Savunma – Azaltma

- *Reddetme-* Reddetme düzeyinde, insanlar kültürel farklılıkların varlığını inkar etmekte veya büyük ölçüde yok saymaktadır. Bireyler, şartlara veya tercihlere bağılı olarak diğ r kültürlerden uzakta yaşarlar. Kültürel çeşitlilik nedeniyle, insanlar gerçek kültürel farklılıklarla karşılaştığı zaman, farklı kültürlerden insanlara daha az insanca davranırlar ve kendilerine yönelik algılanan tehdit aşırı olduğunda, onları insanlıktan çıkarır ve soykırımı mümkün kılar (Bennett, 1998).
- *Savunma-*  nceki aşamayla karşılaştırıldığında, İnsanlar kültürel farklılıkları algılamada daha usta hale geldi. İnsanlar kendilerini farklı kültürlerin, genellikle de yakın çevrelerindeki baskın kültür tarafından kuşatılmış olarak görüyorlar. O yüzden agresif yollarla köklerini korumaya çalışırlar. Bu evredeki bireyler kendi kültürlerini "gelişmiş" olarak g r rl r ve diğ r kültürleri "az gelişmiş" olarak değ rlendirme eğilimindedirler.
- *Azaltma-* Kişinin kendi kültürünün dünya görüşünün evrensel olduğunu kabul etmesi durumudur. Bu durumda kişi bir başka kültürleri önemsiz görmekte ve kabul etmemektedir. İletişim sürecinde kişi, söz konusu kültür ile kendi kültürü arasında

benzerlikler yaratma eğilimindedir ve benzerlikleri kendi kültürüyle eşleştirmede ısrar etmektedir.

Etnorelativizm: Bu kuramlar, farklılık gösteren kültürlerden geldiği yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ortamındaki iletişim sürecine etkilerinin görülmesi açısından önemlidir.

Kabul Etme - Uyum sağlama – Bütünleşme

- *Kabul etme-* Kabul etme aşamada kültürel farklılıklar saygı duyulmakta ve kabul edilmektedir. Görüşe sahip insanlar, farklı kültürlerdeki bireylere ve onların kültürlerine saygı gösterir ve farklı kültürlerin varlığını kabul eder. Bireyler erken aşamalarda dil, iletişim tarzı ve sözel olmayan davranışlardaki farklılıkları fark edebilse de, kabul aşamasında çeşitli davranışlara saygı duymak önemlidir.
- *Uyum sağlama-* Bu aşamada insanlar farklı kültürlerle uyum sağlayabilir ve kendi kültürel çerçevelerini değiştirebilir. Uyumları olan bireyler, durumları çok kültürlü kültürel perspektiften yorumlayabilir ve değerlendirebilir (Bennett, 2001). Bu bilinçli bir eylemdir, kendi kültürünüze dair farkındalık ve hedef kültüre karşı bazı zorunluluklar gerektirir. Kültürel yapı, kişinin kendi dünya bakışı varsayımlarını geçici olarak bir köşeye bırakmayı ve bilinçli olarak farklı bir inanç dizisini devralmayı kapsayan kültürler arası empati olarak kabul edilebilir.
- *Bütünleşme-* Bireyin başka dünya görüşlerine girmek ve çıkmak gibi etkinlikleri içerecek ölçüde kişinin deneyimlerinin genişletildiği bir durumdur. Bireyler kültürel olarak marjinal kalmalarına rağmen, kimliklerinin birçok yönünü bütünleştirmek için çok çalışırlar. Herhangi bir kültürel ortamda bu tür insanların varlığı bu aşamanın önemli bir bileşenidir.

2.2. Sosyal Uyum Tanımları

Yaşam, canlı organizmaların çevrelerine uyum sağlamak için sürekli bir çabasıdır. Uyum, çevresel değişikliklere verilen bireysel tepkiler yoluyla ortaya çıkan dinamik bir süreçtir. Uyum; Bireyin çevresi ile içinde bulunduğu topluluk/toplum arasındaki çatışma, kavga ve sürtüşmeleri olumlu dış ve iç tepkilerle dengeye çevirebilmesidir (Tomanbay, 1999). “Uyum, kişinin kendisinden, başkalarından veya çevreden kaynaklanan taleplere verdiği yanıt olarak tanımlarlar”(aktaran Gençöz, 1998). Ayrıca uyum kavramı, insanların çevresi ve kendisi ile sağlıklı bir ilişki kurabilmesi, kurulan ilişkileri sürdürebilmesi ve ilişki

kurma sürecinde karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi olarak da yorumlanabilir. Uyum, öznenin çevreye karşı aktif tepkisinin bir biçimidir. Nesnel olarak var olan yapıları ve öznenin kişilik potansiyelini değiştirmeyi hedefler (Kozyreva, 2011). İlgili öznenin yönelimlerinin ve tutumlarının karşılıklı dönüşümü sürecinde ortaya çıkan belirli zorlukların her zaman olmaktadır. Bu zorluklar, olağan davranışlarını belirleyen yerel kültürleri ve normları ile çatışmalarından kaynaklanır.

Sosyal uyum, kişinin yabancı bir kültürel çevrede sosyalleşmesi, yeni toplumun yaşam biçimini belirleyen norm ve kurallara alışması sürecinde davranışsal kalıp yargıların özel bir dönüşüm türüdür. Bir çocuğun sosyal gelişimi, sosyal becerilerin kazanılmasına bağlıdır. Sosyal uyumun, sosyal becerilerin kullanımının bir sonucu olduğuna inanılmaktadır. Bir başka deyişle sosyal uyum, bireylerin sosyal becerilerin kazanılmalarına bağlıdır (Howing ve diğerleri, 1990). “Sosyal uyum, bireylerin başkalarına uyum sağlama ve kendilerini bir gruba benzersiz bir şekilde sunma başarısıdır” (Öğüt, 2000). Sosyalleşmiş bireylerin, sosyal becerileri gelişmiş olduğu kabul edilir ve sosyal beceriler, sosyal yeterliliğin bir parçası olarak kabul edilir. “Sosyal becerilerin kullanılması sonucunda sosyal uyum gözlemlenir. Diğer bir deyişle, sosyal becerilerin kazanılmasına sosyal uyum bağlıdır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2004). Sosyalleşme süreci, birçok sosyal ve etnik grubun ortak yönelimlerinin ve tutumlarının edinilmesinin yanı sıra, belirli bir kültüre özgü daha benzersiz ve bireysel özelliklerin kazanılması anlamına gelir. Farklı kültürlerin temsilcileriyle kaynaşmak, bir yandan neyin uygun davranış olup neyin olmadığı konusunda bazı ortak fikirlerin olduğunu göstermekte ve böylece belirli bir uzlaşmanın koşullarını oluşturmakta, diğer yandan kalıp yargılardaki farklılıklar çıkmazlara yol açmaktadır. Sosyal uyumu bazı ölçütlerle anlamak mümkündür.

- *Farklı gruplara uyum gösterme:* Diğer gruplara ilişki kuran, uygun davranan, onlarla arkadaş ve yetişkin gruplarına uyum sağlayan birey sosyal olarak uygun kabul edilir.
- *Sosyal tutumlar:* Toplumun istediği tutum ve tutumları başkalarına yöneten ve toplumsal yaşama katılan kişiler toplumsal açıdan uygun kabul edilir.
- *Kişisel doyum:* Sosyal çevredeki rollerinden ve ilişkilerinden tam anlamıyla memnun olan insanlar, sosyal olarak uyumlu kabul edilir. (Josselyn, 1979'dan aktaran Öğüt, 2000).

Yerel ölçekte sosyal uyum; İnsanların içinde yaşadıkları toplum hakkında ne düşündükleri, birbirlerine saygı duyup duymadıkları, güvenli ve samimi bir ortamda yaşadıklarını ne kadar hissettikleri ile ölçülür.

Sosyal uyum, bir anlamda bireylerin toplumsallaşması olarak ifade edilmekte, toplumsallaşma ise, sosyal ilişkiler sistemindeki insan ve toplum arasındaki etkileşimin oluşturduğu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Özçetin, 2013'ten aktaran Aydın, 2019). Ayrıca toplumsallaşma, bir sosyal ilişkiler sistemi içinde bireyler ve etkileşiminden kaynaklanan bir süreçtir. Sosyalleşme kavramı, kişinin içinde yaşadığı sosyal çevrenin normlarını, inançlarını, değerlerini ve davranış kalıplarını öğrenmesi, topluma ve kültüre katılarak aktif bir üye haline gelmesi olarak değerlendirilebilir ve bireysel özelliklerin kazanılması ise doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir (İmamoğlu, 1991). “Sosyalleşme, insanın içinde yaşadığı toplumun alışkanlıklarını, değerlerini, tutumlarını ve inançlarını öğrenmesi ve uygulaması sürecidir (Gökçe, 1984). Sosyalleşme süreci bireye yaşadığı evreni ve toplumu net bir şekilde anlama, içinde yaşadığı toplumla, toplumdaki diğer insanlarla olan ilişkilerini bağlama ve hayatına anlam verme sürecini içerir. Sosyalleşme süreci, bireyin gelişimini ve sosyal çevre ile olan ilişkisini şekillendirir. Bireyin sosyal yaşamına aktif katılımı için koşullar yaratır (Kongar, 1981'den aktaran Cılga, 1989).

İnsan hayat boyunca başka insanlar ile iletişime geçmektedir. Toplumsal etkisi, kişinin ailesi, çevresi, sokağı, işyeri, okul çevresi gibi başkalarıyla iyi ilişkiler kurmak ve sosyal kurallarına uymak, sosyal kurallar geliştirmek, yükümlülükleri yerine getirmek ve hakları kullanmakta etkilemektedir. En genel anlamda, sosyal uyum, insanların toplulukları hakkında ne hissettikleri, kendilerini ne kadar güvenli hissettikleri ve birbirlerine saygı duyup duymadıkları ile ölçülür.

2.2.1. Uyumu etkileyen faktörler

Bu bölümde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum sürecine etkileyen faktörler yer verilmiştir.

2.2.1.1. Arkadaş çevresiyle ilişkiler

Bireyin sosyalleşme sürecinde arkadaş çevresi oldukça önemlidir. Çünkü sosyalleşme sürecinde birey, bulunduğu toplumun sosyal, kültürel değerlerini özümseyip kişiliğine dahil etmekte ve böylece toplumun işlevsel bir üyesi haline gelmektedir. Bireyin yaşamı boyunca; Aile, okul, iş, çalışma hayatı, medya, sosyal kurumlar gibi eksenlerdeki etkileşimlerle sosyalleşme yoluyla kendine özgü toplumsal karakterini kazanır. Üniversite gençliği ayrı bir sosyal ve kültürel grup oluştursa da her gencin ailesi, akran grubu, sosyal çevresi sosyalleşme ortamı farklı olduğu için toplum örneğinde olduğu gibi farklı dünyalara sahiptir. Ancak toplumun işlevsel üyeleri olarak bireylerin sosyalleşme ve kültürleşme sürecinde asgari ortak paydada birleşmesi ve toplumsal kurumların birbirinden farklı olmayan modeller oluşturması önemlidir (Bayhan, 1997).

Uluslararası öğrenciler kendi kültürlerinde yaşayan ve yardıma, sosyal desteğe ve ortak ilgi alanlarına ihtiyaç duyan insanlar olduğu için ev sahibi kültürün üyeleriyle arkadaş olmak önemlidir (Argyle ve Henderson, 1985). Dahası, ampirik araştırmalar, ev sahibi kültürlerin üyeleriyle arkadaşlık kurmanın, özellikle yakın veya en iyi arkadaş ilişkilerinde, yabancı ülkelerde uyumu büyük ölçüde kolaylaştırabileceğini ve yardımcı olabileceğini göstermektedir (Olaniran, 1996). Bununla birlikte, arkadaşlığın ne olduğu ve arkadaşların ne yapmaması ve yapması gerektiğine dair fikir ve beklentiler sosyal ve kültürel olarak inşa edilir (Collier, 1996). Spesifik olarak, değerler, ilgi, kişilik özellikleri, ağ modelleri, iletişim stilleri, kültürel bilgi ve ilişkisel ve kültürlerarası iletişim yeterliliği, gruplar arası tutumlar gibi çok çeşitli değişkenlerin etkileşiminden kaynaklanan kültürlerarası arkadaşlığı başlatmak, geliştirmek ve sürdürmek zahmetli olabilir. (Aberson ve Tomolillo, 2004).

2.2.1.2. Boş zaman etkinliklerine katılım

Toplumsal hayatta üniversiteler sadece eğitim verildiği yer değil, sosyalleşmenin de en yoğun olduğu yerdir. Yabancı öğrenciler ilk geldiklerinde sosyalleşmeyi ve yeni bir kültür ve dil öğrenmeyi amaçlayan çeşitli aktivite gruplarına katılırlar. İnan (1989), boş zamanı kullanmanın iki farklı yolundan bahsetmektedir.

- Etkin değerlendirme açısından kişisel ve toplumsal gelişime katkısı tartışılır.

- Edilgen değerlendirme açısından gencin veya bireyin iyi vakit geçirdiği tartışılır. Bu bağlamda müziğe ve sanata aktif katılmak, kitap okumak, sinema ve tiyatroya gitmek, spor yapmak,gezmek, televizyon izlemek, eğlenceye katılmak gibi boş zamanın kullanımları içerir.

Serbest zaman etkinlikleri türü ve içeriğine göre değişkenlik gösterse de bireylerin sosyal davranışlarının gelişmesinde, sosyal kimliklerinin oluşmasında, iş yaşamının yarattığı stresten kurtulmalarında önemli rol oynamakta ve tatmin edici bir şekilde psikolojik olarak daha iyi hissetmelerine ve kendini ifade etmesine yardımcı olmaktadır (Beggs, 2014; Karlı, 2008). Edgington'a (2007) göre boş zamanı kullanmak, modern toplumlarda bireyin yaşam kalitesini yükselten ve iyileştiren, böylece bireyin keşfetmesine, yenilik yapmasına ve gerçekleştirmesine katkı sağlayan en önemli faktörlerden biridir. Serbest zamanın kullanımı, kültürler arası iletişim ve anlayışa katkıda bulunurken, bireyin küresel toplumdaki deneyimini artırmada önemli bir rol oynadığı için sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemlidir. Bu bağlamda serbest zaman etkinlikleri, bireye yaratıcılığını keşfetme ve keşfetme duygusunu harekete geçirme fırsatı vererek değişimi destekler ve kolaylaştırır. Ayrıca boş zamanın bir parçası olarak son yıllarda fiziksel etkinliklere katılıma yönelik ilgi ve eğilimde bir artış gözlemlenmektedir (Henderson ve Ainsworth, 2001).

2.2.1.3. Dil Yeterliliği

Etkileşim ve iletişimde, dil en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir. Aynı dili konuşan insanların daha kolay iletişim kuracakları ve daha kolay uyum sağlayabilecekleri düşünüldüğünde, öğrencilerin Türkçe bilmeleri ülkeye ve şehre uyum sağlama sürecinde onlara kolaylık sağlamaktadır. Gidilecek ülkenin kültürünün diline hakim olmak yabancı uyruklu öğrencilerin psikolojilerini olumlu yönde etkilemekte ve bu öğrencilerin sosyal hayatta kendilerini şekillendirmelerinde ve bir başka öğrencilerle ilişki kurmalarında da etkili olmaktadır. Dil becerileri sadece akademik başarıları için değil, aynı zamanda kültürel uyumları için de oldukça önemlidir (Barratt, 1994'ten aktaran Cigularova, 2005).

Yerel bir dilin öğrenim gördükleri dilden farklı olduğu küçük ülkelerde okuyan uluslararası öğrenciler için durum daha zor olabilir. Bazı araştırmalar, daha iyi Türkçe bilgisine sahip uluslararası öğrencilerin uyum sağlamada daha az güçlüklerle karşılaştıklarını

göstermektedir, ancak ev sahibi kültürden insanlarla iyi iletişim kuramama, uluslararası öğrencilerin kültürlerarası sosyal faaliyetlere katılmasını ve ev sahibi toplumla ilişki kurmasını engellemektedir. Bu izolasyon, daha yüksek düzeyde kaygı ve depresifliğe yol açabilir. Yerel dil eğitim gördükleri dilden farklı olduğu için uluslararası öğrenciler benzer sorunlarla karşılaşabilirler.

2.2.2. Sosyal uyum ve diğer değişkenler

Bu bölümde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum sürecine ilişkin değişkenler yer verilmiştir.

2.2.2.1. Sosyal uyum ile depresyon, kaygı ve stres arasındaki ilişki

İnsan, doğal ortamda bilinçsiz ya da bilinçsiz olarak yaşadığı doğal ortama uyum sağlamaktadır. Sosyal ortama uyum sağlamak, doğal ortamdan farklı olarak farkındalık ve bilgi gerektirir. Birey, sosyal çevreye uyum sağlamanın farklı yollarını belirlemekte ve denemektedir. Bireyin sosyal uyumu sağlama çabaları başarısız olursa, sonuç olarak bireyin sosyal uyumu bozulmaktadır. Başarısız olan bu girişimlerin bir sonucu olarak, birey sosyal olarak uyumsuz hale gelir ve zihinsel ve fiziksel sorunlar geliştirir. Sonuç olarak, kişi endişeli, sinirli ve depresif hale gelmektedir. Başarısız sosyal uyum deneyimleri kişilerde daha sonra yapmak istedikleri davranışı sergileme kaygısına yol açabilmektedir (Byrness, 1966).

Uluslararası öğrencilerin uyum düzeyi, geldikleri ülkedeki yaşam tarzları tarafından belirlenir. Bu durum, bireylerin etkileşimde bulundukları sosyal gruplara uyum sağlamlarını engelleyen gizli ve açık çatışmalara yol açmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler, yeni hayatlarında uyum sağlamaya çalışırken, öğrenci ve genç yetişkin olarak sorumluluklarının yanı sıra akademik ve kişisel beklentilerin stresi ve eğitim faaliyetlerine uyum sağlamanın zorluklarıyla da baş etmeye çalışmaktadır. Yabancı öğrenciler, yeni bir akademik ortamda farklı bir öğretmen-öğrenci ilişkisine uyum sağlamak zorundadır. Uluslararası üniversite öğrencilerin uyum sorunları, zayıf zihinsel sağlık işleyişini gösterir ve depresyon duygularını, yalnızlığı, sağlıkla ilgili sorunları ve akademik zorlukları

içermektedir. Uluslararası öğrenciler yeni sosyal ortama girdiğinde geleneksel roller ortadan kalkmakta ve yerini bilinmeyen roller ve beklentiler ile yüzleşmektedir. Normal sosyal ilişkilerin ve rollerin kaybı, önceki benlik kavramına uymayan yeni sosyal rollerin oluşmasına yol açarak bilişsel yorgunluk ve strese neden olmaktadır (Byrness, 1966).

Depresyon, modern toplumda insan sağlığına zarar veren, fiziksel sağlığa da çeşitli etkileri olan psikolojik bir hastalıktır (Chong ve diğerleri, 2020). Başlıca klinik semptomları, genellikle yaşamı değiştiren büyük olayların aniden ortaya çıkması veya uzun süreli sinir bozucu ve hoş olmayan duygusal deneyimlerin neden olduğu belirgin ve kalıcı depresif duyguları içerir. Önceki araştırmalar, depresif semptomların uluslararası öğrencilerde kültürler arası uyumu etkileyen önemli bir sorun olduğunu bulmuştur (Schofield ve diğerleri, 2016; Smith ve Khawaja, 2011). Yerel öğrencilerle karşılaştırıldığında uluslararası öğrenciler daha şiddetli depresyon göstermiştir (Liu ve diğerleri, 2016). Buna göre bu şiddetli belirtiler uluslararası öğrencilerin sosyal ve akademik aktivitelerini etkileyebileceği gibi ciddi bir boyuta ulaşırsa intihar düşünce ve davranışlarına da yol açabilmektedir (Kernan, 2008'den aktaran Orth, 2014; Ross, 2010).

Ayrıca Smith ve Khawaja (2011), dil becerilerinin eksikliğinin günlük sosyal etkileşimlerde bazı zorluklara neden olabileceğini ve muhtemelen sosyal destek eksikliğine yol açabileceğini keşfetmiştir. Bu değişken uluslararası öğrencilerde depresyona neden olmakta ve sosyal uyumlarını etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

2.2.2.2. Sosyal uyum ve mesafe

Yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri toplumun kültürü, öğrenim gördükleri ülkenin kültürüne olan uzaklıkları ve kültürel farklılıkların boyutu, onların kültürel uyumlarını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle eğitime teknolojik ve bilimsel bir nitelik kazandırma gereği de ortadadır (Alkan, 2011). Ev sahibi kültür ile özgün kültür arasındaki fark olarak adlandırılabilir kültürel mesafe, psikolojik uyum ile ilgilidir. Uluslararası öğrenciler yerel sakinlerle etkileşime girdiğinde değerler, davranışlar ve kurallar açısından çatışmalar yaratır. Ancak, çatışma çözme teknikleri, beden dili, gelenekler ve kurallar gibi iletişim tarzlarındaki farklılıklar, diğer kültürlerden insanlarla sosyal etkileşimler sonucunda doğrudan öğrenilebilir ve yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecini kolaylaştırır. Hofstede'nin (1980) sınıf ortamındaki kültürel mesafenin etkisine ilişkin

alışması, farklı kültürel geçmişlere ve iletişim biçimlerine sahip yabancı uyruklu öğrencilerin öğrencilerin bir sosyal ortama geldiklerinde öğrenme ortamlarına uyum sağlamalarının akademik başarıları için çok önemli olduğunu ifade etmektedir (Batır ve Okur, 2016). Ayrıca kültürel farklılıklar, uluslararası öğrencilerin diğer kültürden arkadaşlarıyla etkileşime girme istekliliğini ve yeteneğini olumsuz yönde etkileyebilir.

2.2.2.3. Sosyal uyum ve sosyal destek

Sosyokültürel uyum, kültürler arası geçişte ehemmiyetli bir faktör olarak kabul edilen sosyal destek ile yakından ilişkilidir. Uluslararası ğrenciler, önceki sosyal destek sistemleriyle bağlantılarını kaybetmeleri nedeniyle genellikle sosyal destekte bozulma yaşarlar. Yeni bir ülkede bir sosyal ağ geliştirmek, sosyal izolasyon riski taşıyan uluslararası öğrenciler için g çekici olabilir ve bu onların psikolojik sağlıklarını etkileyebilir. Öğrenciler, yalnızca alışılmamış ğretim yöntemleriyle verilen ağır bir çalışma yükünü yönetmekle kalmaz, aynı zamanda, tanıdaık olmayanlarla karşılaşmanın çok yaygın olduğu bir yerde, aile desteği olmadan günlük yaşamla da mücadele etmek zorunda kalır (Forbes-Mewett ve Sawyer, 2016). Uluslararası ğrencilerin yeni bir ortama sosyokültürel uyum sağlamaları sırasında psikolojik sağlıklarının ve ruh sağlıklarının kötüleşmesine yol açabilecek pek çok zorluk ortaya çıkabilir. Bazı araştırmalar, yeni çevrelerinde genellikle güçlü bir sosyal desteğe sahip olmadıkları için uluslararası öğrencilerin yerel halktan daha fazla sosyal izolasyon yaşadıklarını göstermektedir. Uluslararası ğrenciler için, kendi ve ev sahibi kültür arkadaşlarından gelen sosyal destek, öğrencilerin psikolojik iyi olma hallerini yardımcı olabilir (Ward, 2008).

Teorik açıdan sosyal destek, uluslararası öğrencilere sadece doğrudan yardım sağlamıyor, duygusal destek de sağlar, bu sayede olumlu duygusal deneyimlerin artmasını kolaylaştırır ve dolaylı olarak zihinsel ve fiziksel sağlıklarını korur. Bununla birlikte, uluslararası öğrenciler için sosyal desteğe erişim, çoğunlukla yabancı bir ülkedeki aile üyelerine veya yakın akrabalarına kolay erişime sahip olmama eğiliminde olduklarından, yerli öğrencilerden farklıdır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümünde daha önce hem Türkiye'de hem de yurt dışında yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ve sosyal uyum süreci ile alakalı olan araştırmalar yer almaktadır.

2.4.1. Kültürlerarası iletişim ile ilgili yurtiçi araştırmaları

Konuyla alakalı yurt içinde yapılan çalışmaları incelendiğinde;

Akbalık (2003) ve diğerleri tarafından yapılan araştırmada yurtdışında eğitim almış Türk öğrenciler ile yurtdışında eğitim görmemiş Türk öğrencilerin benlik kavramları ve uyum düzeyleri arasındaki farkları araştırılmıştır. Çalışma grubu 299 öğrenciden oluşturulmuştur. Sonuçlar göre , gruplar arasında toplam uyum alt ölçeği, sosyal uyum alt ölçeği ve okul uyumu alt ölçeği puanlarında anlamlı bir fark olmadığını, ancak yalnızca uluslararası öğrencilerin okul uyumu alt ölçeği puanlarının iki grubun puanlarından anlamlı derecede düşük olduğunu göstermiştir.

Şeker (2005) tarafından yapılan “Kente göç etmiş bir örnekleme kültüre uyum (kültürlenme) süreçleri” araştırmada Berry tarafından geliştirilen Kültürleşme Ölçeğini kullanmıştır. Çalışmanın örneklem olarak Bulgaristan, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan İzmir'e göç eden iki farklı örneklemden oluşturulmuştur. Çalışmadan elde edilen verilere göre Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç eden toplulukların geldikleri yeni kültür ortamında ağırlıklı olarak kültürel kimliklerini korumak ve yaşatmak istedikleri, ayrıca yeni kültürel gruplarla etkileşime girmeye hazır oldukları görülmüştür. Bulgaristan'dan gelen göçmen grubun yeni kültürel grupla etkileşime hazır olduğu ortaya koymuştur.

Tutkun (2006) tarafından yapılan araştırmada Kırgızistan-Türkiye'deki Manas Üniversitesi'nde okuyan Türk öğrencilerin karşılaştıkları uyum sorunlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem olarak Manas Üniversitesinde öğrenim gören 212 Türk öğrenciden oluşmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen Türkiyeli öğrencilerin uyum sorunlarını belirleme formu araştırmanın veri toplama aracı olarak kullanmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen verilerin sonuçlarına göre aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

Türk öğrencilerin diğer diller konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını ve kültürel ve sosyal hayata uyum sağlamadığını ortaya koymuştur. Türk öğrencilerin ekonomik durumları Kırgız öğrencilerden daha iyi olması nedeniyle kendilerini daha üst düzeyde gördüklerinin belirlemiştir. Katılımcılar problem çözmenin çok zor ve uzun zaman aldığına inanmaktadırlar. Manas Üniversitesinden başka diğer üniversitelerde eğitim alan Türk öğrenciler daha az dilsel, kültürel ve sosyal sorunlarla karşılaştığını ortaya koymuştur.

Allaberdiye (2007) yaptığı çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nden yükseköğrenim almak amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin uyum düzeylerinin bazı değişkenlerle incelenmiştir. Çalışma grubu olarak Ankara, Hacettepe, Gazi ve Orta Teknik Üniversitesinde eğitim gören 110 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin uyum düzeylerini belirlemek için Hacettepe Kişisel Veri Envanteri ve bu çalışma için geliştirilen Kişisel Veri Formu kullanılmıştır. Araştırmanın elde edilen verilere göre erkek öğrencilerin sosyal, kişisel ve genel uyum düzeyleri, kız öğrencilerin uyum düzeylerinde daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre bireysel ve genel uyum düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur. Son olarak öğrencilerin uyum düzeylerinin yaş, memleket, baba eğitim durumu, devam edilen sınıf düzeyi, ikamet yeri, Türkiye'de kalma süresi gibi değişkenlerden bağımsız olduğu bulunmuştur.

Gün ve Bayraklar (2007) göç eden ergenlerle göç etmeyen ergenlerin yaşam doyumu, sosyal destek ağlarını ve benlik saygısıkarşılatırmıştır. Çalışma örneklemini 12-15 yaşları arasındaki 305 ergeni (152 erkek ve 153 kadın) içermiştir. Elde edilen sonuçlara göre göç eden ergenlerin yaşam doyumu, benlik saygısı, sosyal destek ağı puanları veya kültürleşme düzeyleri arasında yaş veya cinsiyet farkı olmadığını görülmüştür. Okula devam eden ergenlerin yaşam doyumu puanları daha yüksek iken, tam zamanlı çalışan ergenlerin kültürleşme düzeyi daha düşük, ayrıca göç edip geldiği yere geri dönmek isteyen ergenlerin kültürleşme düzeyi daha düşük bulunmuştur. Yakın kasabalara göç eden ergenlerin kültürleşme düzeyi, uzak bir şehre göç edenlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Uzak bir yerleşim yerine göçün, göç eden ergenlerin psikolojik iyi oluşları ile olumsuz ilişkili olduğu görülmüştür.

Karaoğlu (2007) tarafından üniversite eğitim fakültesi'nde eğitim alanuluslararası öğrencilerin sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarını belirlemeye amaçlayan bir araştırma yapılmıştır. Çalışma grubu olarak 2008-2009 öğretim yılında Türkiyede eğitim gören yabancı uyruklu 15 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın sonuçları, yabancı öğrencilerin

kendi kültürleri veya Türk kültürü ile benzerlikleri nedeniyle Türkiye'de ayrımcılığa veya dışlanmaya maruz kalmadıklarını ortaya koymuştur ve yabancı uyruklu öğrencilerin tamamına yakınının ailesini, arkadaşlarını ve memleketini özlediği tespit edilmiştir.

Altundağ (2007) araştırmasında, iki kültür arasındaki kültürelarası farklılıklarını ortaya koymaya ve Türkiye'de Korece öğretmekte kullanılan materyalleri inceleyerek öğretim için önerileri bulmaya amaçlamıştır. Araştırmanın örneklem olarak Ankara Üniversitesinde Korece öğretiminde kullanılan materyallerini değerlendirilmiştir ve elde edilen verileri öğretmenlere uygulamıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin bireysel farklılıklarının farklı kültürlerle etkileşimlerinde belirleyici faktör olduğu görülmüştür ve öğrencilerin dilin kültürünü anlamalarında ve kültür anlayışlarının oluşmasında yabancı dil düzeyinin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir.

Rengi (2014) tarafından yılında yapılan çalışmada öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılık ve alt boyutlarını anlama düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, mesleki kıdem gibi değişkenlere göre değişip değişmediği ortaya koymaya amaçlamıştır. Araştırma hem nicel hem de nitel boyutları içermiştir. Çalışma grubu 2013-2014 öğretim yılında Kocaeli İli, Çayırova İlçesine bağlı ilkokullardaki 286 sınıf öğretmenlerden oluşturmuştur. Chen ve Starosta'nın geliştirdiği "Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği" i araştırmanın veri toplamında kullanmıştır. Araştırmanın sonuçları, sınıf öğretmenlerinin kültürlerarası duyarlılığının yüksek olması ve alt ölçeklere ilişkin genel kabul düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi ve mesleki yaş gibi değişkenlerden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklı olmadığını ortaya koymuştur.

Aliyev ve Öğülmüş (2015) tarafından yapılan çalışmada, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin eğitim ortamlarında birbirleriyle ilk etkileşimlerine ilişkin algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma Türkiye'deki farklı üniversitelerde öğrenim gören uluslararası 192 öğrenci ile gerçekleştirmiş. Öğrencilere LingChen tarafından geliştirilen kültürlerarası etkileşim algısı ölçeğini uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre 21-22 yaşları arasında iletişim güçlükleri azaldığını ve Kafkas öğrencilerin eğitim ortamında daha olumlu ilişkiler kurulduğunu ortaya koymuştur.

Yağcı ve diğerleri (2016) tarafından Hacettepe Üniversitesindeki Erasmus programa katılan öğrencilerinin günlük hayat, akademik hayat ve öğrenci destek hizmetlerinden memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amaçlanan araştırma yapılmıştır. Çalışma grubu 75 öğrenciden oluşmuştur ve veri toplama aracı olarak hacettepeerasmus öğrenci anketi

kullanmıştır. Çalışmanın sonunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin günlük hayat, akademik yaşam ve öğrenci destek hizmetleri ile ilgili beklentilerin karşılandığını göstermiştir.

Mercan (2016) çok kültürlü ortamlarda kültürel zeka ve kültürlerarası duyarlılık arasındaki ilişkini araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Edremit Körfezindeki otellerde çalışan 617 personele gerçekleşmiştir. Araştırma sonuçları, konumsal çalışanların kültürel zeka alt boyutlarının bilişsel ve davranışsal boyutlarına ilişkin görüşlerinde yaşa göre anlamlı bir fark olduğunu saptanmıştır. Kültürel zekanın alt boyutları olan bilişsel, davranışsal, üstbilişsel ve motivasyonel boyutlarla ilgili ankete katılan çalışanların kültürel iletişime yönelik görüşler ile sorumluluk arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan çalışanların kültürel zekasının kültürlerarası duyarlılığını arttırdığı gözlemlenmiştir.

Üstün ve Demir (2017) tarafından yapılan araştırmada İlk ve orta öğretim kurumlarında çalışmaya hazırlanan öğretmen adaylarının yetiştikleri bölümde, yetiştikleri yerde, yurt dışında olup olmadıklarına, kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezcilik düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın araştırma örneklemini 2014-2015 eğitim öğretim yılında bir özel eğitim okuluna kayıtlı, devlet personeli seçme sınavına hazırlanan 314 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlara göre, öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeyi, bölüm, büyüdüğü yer, yurt dışı deneyimi ve farklı ülkelerden arkadaş edinme durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Öğretmen adaylarının etnik düzeylerinde okudukları bölüme, büyüdükleri alana ve yurt dışı deneyimlerine göre anlamlı bir fark olduğunu saptanmıştır.

Mrekajova (2018) tarafından Türkiye'de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürelarası uyum, arkadaşlık ağları ve Türk öğrencilerle arkadaşlıklarını kolaylaştıran ve engelleyen faktörler araştırmak amacıyla çalışma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu nicel araştırma için Bursa'da 2016-2017 öğretim yılında yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen 208 öğrenciden veri toplanmıştır ve nitel araştırma için 19 farklı ülkeyi temsil eden 10 erkek, 10 kadı toplamda 20 öğrenciden veri toplanmıştır. Araştırmanın elde edilen sonuçlara göre yabancı uyruklu öğrencilerin özellikle hemşerileriyle arkadaş olduklarını ve Türk öğrencilerle daha az etkileşime girdiklerini göstermiştir.

Elibol (2018) tarafından yapılan çalışma, Erasmus programına katılan yabancı diller eğitim bölümü ve anadolu üniversitesi öğretmen adayları çalışma grubu olarak seçilmiştir ve kültürlerarası duyarlılığın gelişmesinde öğretmenlerin etkisini araştırmaya amaçlamıştır.

Chen ve Starosta'nın geliştirilen kültürlerarası duyarlılık ölçeği öğrencilere dönem başında ve sonunda uygulandı ve araştırmanın sonuçlara göre 2 grubun, ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmadığını açıklamıştır.

Damla ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada, uluslararası öğrencilere Türkçeyi öğreten öğretmenlerin kültürel arası duyarlılığını çeşitli değişiklik açısından belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'de Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten 133 öğretmenler oluşturmuştur. Chen ve Starosta tarafından 2000 yılında geliştiren kültürlerarası duyarlılık ölçeği uygulamıştır. Çeşitli değişkenlerini göre anlamlı bir fark olmadığını araştırmanın sonunda ortaya koymuştur.

Çevik (2018) tarafından yabancı uyruklu hastalara bakım veren hemşirelerin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıklarını belirlemeye yönelik araştırma yapılmıştır. Çalışma grubu olarak 213 hemşireden veri toplanmıştır. Verileri toplamak için empatik eğilim ölçeği ve kültürlerarası duyarlılık ölçeği'ni kullanmıştır. Elde edilen verilere göre yabancı uyruklu hastalara bakım veren hemşirelerin empatik kişilikleri ve kültürlerarası duyarlılıkları “ortalamanın üzerinde” olup, empatik tutumun artmasıyla kültürlerarası duyarlılığın arttığı gözlenmiştir.

Öğüt (2018) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık düzeyini iderlemeye amaçlamıştır. Çalışmanın kapsamında kültürlerarası duyarlılık ölçeği ver toplama araç olarak kullanmış ve çalışma grubu Selçuk Üniversitesinde eğitim gören hem Türk hem de yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmuştur. Analiz sonuçlarına göre kültürlerarası duyarlılık düzeyinin cinsiyete, uyruğa, farklı ülkelerden medyayı takip etme sıklığına, farklı ülkelerden arkadaşlara sahip olmaya ve yabancı dil düzeyine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Abaslı ve Polat'ın (2019) yaptığı çalışmada, öğrencilerin kültürel zeka ve kültürlerarası duyarlılık konusundaki bakış açılarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu olarak Ankara'da eğitim görmekte olan yabancı uyruklu ve Türk öğrencilerin katılımıyla toplamda 337 öğrenciden oluşmuştur. Verileri toplamak için Sülü-Küllü (2014) Türkçe'ye uyarlanan Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ile İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Kültürel Zeka Ölçeği'ni kullanmıştır. Çalışma nicel bir araştırma olup tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, kültürlerarası duyarlılığın kültürel zekanın önemli bir yordayıcısı olduğunu ve çeşitli değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur.

Yıldırım ve diğerleri (2019) yapılan çalışmada kültürlerarası duyarlılığı geliştirmek için yaratıcı drama ve resimli çocuk kitaplarının etkisini incelemiştir. Araştırmada kültür kavramı açıklanmıştır, ulusal düzeyde göç ve mülteci meselelerini incelemiş ve göç ve göçmen meseleleri için önemi giderek artan kültürlerarası duyarlılık kavramını açıklamıştır. Çalışmanın sonunda kültürlerarası duyarlılığı geliştirmek için yaratıcı drama etkinlikleri ve resimli çocuk kitaplarının nasıl kullanılabileceği konusunda önerilerde bulunmuştur.

Aykaç ve Aykaç'ın (2019) yaptığı araştırmada dramaya dayalı aktif öğretim yoluyla uygulanan etkinlik, katılımcıların kültürlerarası duyarlılıklarının ve göçmen anlayışlarının etkisini incelemesi amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntemi kullanmıştır. Çalışma grubu 25 kişiden oluşmuştur. Çalışmanın verileri, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, “Görüşme Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Göç Algıları Günlük” formu ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre yaratıcı dramaya dayalı aktif yaklaşıma dayalı etkinliklerin, katılımcıların kültürlerarası duyarlılığını artırarak göçmenlere karşı olumlu tutum oluşturmada, göçmenlere yönelik empati kurmada ve göçmenlere yönelik ön yargılardan kurtulmada etkili olduğunu saptamıştır.

2.4.2. Kültürlerarası iletişim ile ilgili yurtdışı araştırmaları

Konuyla alakalı yurt dışındayapılan çalışmaları incelendiğinde;

Xiaofan (2001) tarafından yapılan araştırmada Amerikan yüksek öğretim ortamında etkili kültürlerarası sınıf iletişimini belirlemeye çalışmıştır. Çerçeveyi oluşturmak için sınıf iletişimi ve kültürlerarası iletişim (Belirsizliğin Azaltılması ve İletişim Uyumu) hakkındaki teoriler kullanılmıştır. Örneklem olarak, üç farklı akademik bölümden (görüşme yapılan) dört profesör ve en az bir yıldır Amerika Birleşik Devletleri'nde okuyan ve bir anketi dolduran 38 uluslararası öğrenciydi. Öğretmenlerin süreci anlamaları ve buna yönelik kültürlerarası iletişimsel bir bakış açısı geliştirmeleri halinde, sınıflarda etkili kültürlerarası iletişimin sağlanabileceği gösterilmiştir. Araştırmanın sonucunda, yabancı öğrenciler başarıya ulaşmak için çok çalıştıklarını ve ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarını ancak daha fazlasını başarmak için desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Ders danışmanlarından ve öğrencilerden alınan yanıtların karşılaştırılması, öğrencilerin danışmanların düşündüğünden daha fazla yardıma ve desteğe ihtiyaç duyduğunu ortaya koymuştur.

Chen (2002) yaptığı araştırmada ABD'deki lisans öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarını araştırmıştır. Veriler, ABD'de eğitim gören lisans öğrencilerinden toplanmıştır. Kültürlerarası etkileşim algılarını ölçmek için 15 maddelik bir araç kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen verilere göre güçlük ve uyumun yanı sıra ilişkilerde ortak zeminin önemini vurgulamıştır. İlişkilerin uyum ve güçlükten önemli ölçüde etkilendiği gözlemlenmiş ve her iki faktörün de yakınlık, sosyal ve kültürel düzeyde bireysel seviyeye göre daha etkili olduğu kaydedilmiştir. Kültürlerarası etkileşim algıları ile ilişki memnuyeti arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Katılımcılar, diğer insanların ilgi alanlarından kaçınmanın zor olduğunu ve konu seçebilmenin rahatlatıcı olduğunu belirtmişlerdir.

Mahoney ve Schamber(2004) tarafından yapılan çalışmada, iki üniversite genel eğitim dersinde çeşitlilik müfredatından kültürlerarası duyarlılık gelişimini incelemiştir. Araştırmanın sonunda elde edilen verilere göre, Bennett'in Kültürlerarası Duyarlılığın Gelişimsel Modeli'nde açıklandığı gibi, öğrenci katılımının karmaşık düzeylerini ele alan öğretim stratejilerinin, etnosentrik bir dünya görüşünden etnorelatif bir dünya görüşüne geçişi ortaya çıkardığını göstermiştir. Ayrıca kültürlerarası duyarlılığı öğretmek için genel eğitim kurslarında kullanılan öğretim teknikleri, çok kültürlü eğitim teorisinin ilerlemesi ve kültürlerarası duyarlılık becerilerini değerlendirmek için tündengelimli araştırma tekniklerinin kullanımı konusunda önemli bir adımı temsil etmiştir.

Hendrickson ve diğerler (2011) tarafından yapılan çalışmada 84 uluslararası öğrenci, arkadaşlık ağları, sosyal bağlılık, vatan hasreti, memnuniyet ve memnuniyet arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilen veriler göre ev sahibi ülkeden bireylerin oranının daha yüksek olduğu uluslararası öğrenciler daha memnun, mutlu ve daha az vatan hasreti çektiklerini iddia etmişler. Ayrıca, ev sahibi ülke bireyleri ile daha fazla arkadaşlık değişkenliği bildiren katılımcılar, kendilerini daha memnun, daha mutlu ve sosyal olarak daha bağlı olarak tanımlamışlar.

Kwon (2013) tarafından yapılan çalışmada Kore Üniversitelerinde okuyan, Çinli lisansüstü öğrencilerinin sosyokültürel uyum deneyimlerine ilişkin algılarını araştırmıştır. Araştırma doğrultusunda erken kültürlerarası geçişleri sırasında sosyokültürel uyumları üzerindeki etkilerin özünü yakalamıştır. Çalışma, Seul'deki üç üniversiteye devam eden dokuz Çinli lisansüstü öğrencinin görüşme verilerine dayanmıştır. Sosyokültürel uyum modeli, Çinli lisansüstü öğrencilerin sosyokültürel uyumlarına ilişkin algılarını araştırmak için kavramsal bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme oturumlarından ortaya

ıkan dört ana tema, algılanan kültürel mesafe, dil yeterliliği, ev sahibi ülke vatandaşlarıyla düşük düzeyde etkileşim ve nyargılıklışelerdir.

2.5.1. Sosyal uyum ile ilgili yurtiçi araştırmaları

Konuyla alakalı yurt dışında yapılan çalışmalara incelendiğinde;

Bilgen (1989) tarafından yapılan araştırmada niversite öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerine etkisini incelemeye amaçlamıştır. Araştırmanın alışma grubu Hacettepe niversitesinde ğrenim gören 196 öğrenciden oluşturmuştur. Verileri toplamak için Hacettepe kişilik envanteri ve UÇLA Yalnızlık leği kullanmıştır. Araştırmanın elde edilen verilere göre öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arttıkça kişisel uyum, sosyal ve genel uyum düzeylerinin düştüğü tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrenciler yalnızlık düzeyleri ve kişisel, sosyal, genel uyum açısından karşılaştırıldığında anlamlı bir fark bulunmamıştır. 1. ve 4. sınıf ğrencilerinin sosyal uyum, genel uyum ve yalnızlık düzeylerinde birbirinden farklılaştığı görülmüştür. Çalışmanın sonunda yer alan öneriler eğitim kurumlarında aile eğitimi, psikolojik danışma ve rehberlik kurumlarının önemini vurgulamıştır.

Balabanlı (1990) tarafından yapılan araştırmada ğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenleri incelemeye amaçlamıştır. Örneklemi 274 ğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın analizinde SPSS programı kullanmış ve verileri toplamak için Hacettepe kişilik envanteri kullanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre araştırmanın sonunda cinsiyet sosyal uyum üzerinde etkili olmadığını bulmuştur. Okulda gündüzlü ve yatılı öğrenim görmenin sosyal uyum üzerinde etkili olduğunu saptamıştır. Son olarak akademik başarısı yüksek olanların sosyal uyum düzeyleri yüksek olduğunu saptamıştır.

Azmaz (1995) tarafından yapılan araştırma, Orta Asya Cumhuriyeti'nden Uludağ niversitesi'nde okuyan öğrencilerin cinsiyeti, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, geldiği lke; Kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeyi üzerindeki etkiyi tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin uyum düzeylerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen Hacettepe Kişilik Envanteri (zgven, 1991) ve Kişisel Bilgi Tarama Formu kullanılmıştır. Araştırmanın alışma gurubu Uludağ niversitesinde eğitim gören 242 öğrenciden oluşmuştur. Öğrencilerin kişisel uyum, sosyal uyum ve genel

uyum düzeylerini “cinsiyet” faktörü ile kontrol ettikten sonra kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeyleri “Anne Eğitim Durumu” ve “Baba eğitim durumu” faktörü ile kontrol edilmiş, baba ve annelerin üniversite ve üstü eğitilmiş çocukların uyum durumları daha yüksek olduğunu belirlenmiştir.

Amanov (1996) tarafından yapılan araştırmada, Özbekistan'dan gelen Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi TÖMER'de okuyan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyleri, yaş grupları, geldikleri yıl ve Özbekistan'da ikamet ettikleri yere göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Kişisel Uyum, Sosyal Uyum ve Genel Uyum düzeylerinin etkilerini araştırmıştır. Araştırmada öğrencilerin uyum düzeylerini belirlemek için Özgüven'in (1992) “Hacettepe Kişilik Envanteri” ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Toplama Formu kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Özbekistan'dan Cumhuriyet'e gelen 96 öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre sosyal uyum, kişisel uyum ve genel uyum düzeylerinin “Baba eğitim durumu” ve “Anne eğitim durumu”na göre incelenmesi sonucunda eğitim düzeyi düşük ve yüksek olan annelerin çocukları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin “Yaş Grupları”na göre kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeylerine bakıldığında 17 ve alt (TÖMER öğrencileri) ve 18-22 yaş grubu (lisans öğrencileri) ile 23 yaş ve üstü (lisans ve doktora öğrencileri) arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin yaş grubuna göre belirlenmediği bulunmuştur. Öğrencilerin kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeylerinin “Öğrenim yılları”na göre incelenmesi sonucunda 1992-1993 ve 1995-1996 Eğitim-Öğretim yılında gelen öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin kişisel uyum, sosyal bütünleşme ve genel bütünleşme düzeylerinin "Özbekistan'da yaşadıkları yerlere" göre incelenmesi sonucunda, büyük şehir ve küçük şehirden gelen öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin kişisel uyum, genel uyum düzeyleri üzerinde sadece yaş faktörünün etkili olduğu bulunmuştur. Diğer faktörlere göre öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin etkilenmediği sonucuna varılmıştır.

Karaoğlu (2007) tarafından yapılan araştırmada, Türkiye’de okumak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecini hangi faktörlerin etkilediğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın grubu 2005-2006 öğretim yılında Ankara ve Gazi Üniversitesi TÖMER’deki öğrencilerden oluşmuştur. Sonuç olarak kız ve erkek öğrenciler arasında uyma davranışında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Kişilerarası iletişimde dilin

rolü ve etkisi de büyük olduğunu tespit etmiştir ve araştırmaya göre Türkçeyi yeterince iyi kullanabilen öğrencilerin insanlarla iletişimde daha rahat olduğu, Türkçeyi yeterince iyi kullanamayan öğrencilerin ise cümlelerini ifade etmekte zorlandıkları ve dili iyi öğrenemedikleri sonucuna ulaşılmıştır ve kişilerarası iletişimde zorluklar yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Aypay ve diğerleri (2009) bir üniversite öğrencilerin öğrenim gören üniversiteye sosyal uyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemi Marmara bölgesinde öğrenim gören 435 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın verileri toplamak için kullanılan anket Braxton (1998) tarafından geliştirmiş ve araştırmacı Türkçeye çevirmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri cinsiyet, bölüm değişkenlerine göre anlamlı ölçüde farklılık göstermiştir; genel eğitimde entegrasyonun boyutları ana dallar arasında büyük farklılıklar göstermiştir; sosyal ve genel akademik entegrasyon boyutlarının yüksek oranda ilişkili olduğu bulunmuştur.

Pirliyev ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmada uluslararası öğrencilerin genel uyum sürecine etkileyen faktörleri incelemeye amaçlanmıştır. 2009-2010 öğretim yılında Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere anket uygulamış ve yapısal eşitlik modelleri ile analiz etmiştir. Elde edilen verilere göre orta Asya'dan gelen öğrencilerin eğitimsel uyumları ile kültürel uyumlarının ilişkili olmadığı bulunmuştur. Orta Asyalı öğrencilerin dil becerilerinin gelişimi ile kültürel uyumlarının ilişkili olmadığı bulunmuştur. Orta Asyalı öğrencilerin dil yeterlilik düzeyleri ile eğitim durumları arasında ilişki olduğu bulunmuştur.

Sağınç'ın (2011) yaptığı üniversite öğrencilerinin üniversiteye uyum sürecini ve bu süreci etkileyen gelişimsel ve kültürel faktörleri incelemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemi Uludağ Üniversitesi, İngilizce hazırlık bölümünde öğrenim gören 99 öğrenciden oluşmuştur. Öğrencilerin üniversiteye uyum düzeylerini ölçmek için Üniversite Uyum Anketi kullanılmıştır. Anne babaya bağlanma düzeyini ölçmek için anne-baba ve arkadaşlara bağlanma envanteri-kısa Formu kullanılmıştır. Bireycilik-toplulukçuluk düzeylerini ölçmek için bireycilik ve toplulukçuluk ölçeği son olarak araştırmada kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin ilk zamandaki uyum sağlama düzeyleri ile zamandaki uyum sağlama düzeyleri arasında farklılık olmuş ve zamanla uyum sağlama yeteneği azalmıştır. Babaya bağlanma ile üniversiteye uyum arasında ilişki bulunmamıştır, ancak anneye bağlanma ile üniversiteye uyum arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bağlanma düzeyi ile bireycilik-toplulukçuluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Zerengök (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, uluslararası öğrencilerin boş zaman etkinliklerine aktif katılımlarının sosyal uyum etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi 2014-2015 öğretim yılında Celil Bayar Üniversitesinde öğrenim gören 23 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmuştur. Sonuç olarak, serbest zamanın doğru kullanılmasının uluslararası öğrencilerin sosyal uyumuna, psikolojik ve fizyolojik durumuna olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin boş zamanlarında üniversiteden istek ve beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Üniversite ve yüksekokulların boş zamanlarının öğrencilerin istek, beklenti ve ihtiyaçları dikkate alınarak çeşitlendirilmesi ve bu alanda çalışan personelin desteği ile güçlendirilmesi ve korunması uygun görülmüştür.

2.5.2. Sosyal uyum ile ilgili yurtdışı araştırmaları

Konuyla alakalı yurt dışında yapılan çalışmalara incelendiğinde;

Landus ve Stone (1952) Ana-baba tutumları ile kişinin uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmışmaya yönelik çalışma yapmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 4310 lise öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada tarama listesi kullanmıştır. Otoriter ailelerden gelen gençler yedi alanda önemli ölçüde farklılık göstermiştir, bunlar: aile, kişisel, kişiler arası, okul, kariyer, ahlaki ve dini konular. Aşırı korumacı ve müsamahakar ailelerin çocuklarında kişisel ve sosyal gelişimde öz yönetim ve sorumlulukta gecikme olduğu gözlemlenmiştir.

Hogarty ve diğerleri (1971) tarafından yapılan araştırmada kişinin sosyal davranışı ve uyumu belirlemek için KAS (Relative's form of the Katz Adjustment Scale) aracını kullanmıştır. Araştırmada kişinin cinsiyet, yaş, medeni durum ve sosyal sınıflara göre farklılıkları ele almış ve elde edilen sonuçlara göre eğitim düzeyi düşük, mesleki yeterliliği olmayan kişilerin mutsuz ve olumsuz bir benlik imajına sahip olduklarını, bunun da öz farkındalık olmadığını ve içe dönük olduklarını saptamıştır.

Fish ve Biller (1973) tarafından yapılan araştırmada 18-22 yaşındaki kadın lisans öğrencilerin, babalarını algılayışları ile uyumları karşılaştırılmıştır. Araştırmada 15

maddelik faktör-analitik olarak geliştirilmiş ebeveyn algısı anketi sunulmuş ve uyum puanlarını elde etmek için Sıfat Kontrol Listesi kullanılmıştır. Algılanan baba bakımı ve pozitif katılım ($p < .001$), bakım ve reddetme ($p < .001$) ve pozitif katılım ve reddetmeyi ($p < .001$) içeren önemli karşılıklı ilişkiler bulunmuştur. Sonuçlar kişisel uyumun yüksek derecede baba bakımı ve babanın pozitif katılımı ile kolaylaştırıldığını göstermiştir.

Williams ve Gerber (1978) tarafından yapılan araştırmada demografik değişkenler ile duygusal uyum arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Arizona Üniversitesi nüfusunun yüzde 10'undan isimsiz ve gönüllü bir anket yoluyla veriler toplamıştır. Elde edilen sonuçlara göre kızların erkeklere göre, işsizlerin bir işi olanlara göre, akademik başarısı düşük olanların akademik başarısı yüksek olanlara göre, dini inancı zayıf olanların dindarlara göre daha düşük uyum düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Dunner ve Fievert (1978) tarafından yapılan 169 kişiye Social Adjustment Scale (SAS-SR) ölçeği kullanarak cinsiyet ve yaş ile sosyal uyum düzeyi arasındaki ilişkiyi saptamaya amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kadınların sosyal uyumunun erkeklerin ve genç yetişkinlerin yaş ortalamasından daha düşük olduğunu öne sürmüşlerdir.

Patel ve Vidyanager (1986) tarafından Hindistan'da 120 lise öğrenciler üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin yarısı yüksek başarılı ve diğer yarısı düşük başarılı öğrencilerdir. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlar elde edildi. Sonuçlar, yüksek başarılı öğrencilerin, düşük başarılı öğrencilere göre daha iyi aile uyumuna sahip olduklarını bulmuşlardır. Aynı zamanda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre aileye uyum becerilerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Cornell (1989) tarafından Virginia'daki Mary Baldwin Koleji'ndeki özel yatılı programdaki lise ve üniversiteyi 5 yılda bitirmeyi hedefleyen 44 kızlar üzerinde kişilik ve aile uyum ölçütleri tespit etmeye amaçlayarak araştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yaklaşık yarısının yılın bir noktasında depresyon yaşadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yüzde 48'i programı bir yıl içinde bırakmış veya bir sonraki yıl geri dönmeye karar vermiş. Hızlandırma programına daha iyi uyum sağlayan öğrenciler, kişisel özerkliğe ve aktif boş zaman yönelimine değer veren ve olumlu anne-ergen ilişkilerine sahip ailelerden gelmiştir.

Westwood ve Barker (1990) tarafından uluslararası öğrenciler arasında akademik başarı ve sosyal uyumu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma, akran eşleştirme programına

katılan uluslararası öğrenciler ile katılmayan eşleştirilmiş örnekler arasındaki akademik başarı, okulu bırakma oranları ve sosyal uyumun yönleri arasındaki olası ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma, bulgulara olan güven düzeyini artırmak için iki ülkede dört yıllık bir süre boyunca yürütülmüştür. Sonuçlar, ulusal öğrencilerle birinci sınıf öğrencilerinin bu eşleştirme programına katılanlar için genel başarı oranlarının daha yüksek ve okulu bırakma oranlarının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Feldman'ın (1996) üniversite öğrencileri üzerine yaptığı araştırma, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre önemli ölçüde daha yüksek bir norm uyumu oranına sahip olduğunu bulmuştur. Mahesh'in Hintli üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri üzerine yaptığı araştırma, kızların erkeklerden, sosyal bilim öğrencilerinin, fen öğrencilerinden ve sosyal bilim öğrencilerinin ev uyumu konusunda kişisel uyumdan daha yüksek puanlar aldığını bulmuştur.

Sümer (2009) uluslararası öğrencilerin ABD'ye uyumunu kültürlenme düzeyleri, başa çıkma süreçleri ve mezun olduktan sonra ABD'de kalma niyetleri ile ilişkili olarak incelemiştir. Epidemiyolojik Çalışmalar Merkezi - Psikolojik uyumun bir ölçüsü olarak Depresyon ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca Sosyokültürel Uyum Ölçeği, Kültürleşme İndeksi ve Başa Çıkma Biçimleri Anketi sırasıyla sosyokültürel uyum, kültürleşme boyutları ve başa çıkma süreçlerini ölçmek için kullanılmıştır. Araştırmaya toplam F1 vizesi sahibi uluslararası öğrenci 204 katılmıştır. Kız öğrencilerin kültürel farklılıklar nedeniyle depresyon yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu saptamıştır. Erkek ve kız yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları sorunların genel olarak farklı olduğu, erkek öğrencilerin yabancı dil öğrenmede zorluk yaşadıkları, kız öğrencilerin ise duygusal ve psikolojik zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Son olarak kız öğrencilerin üniversiteye uyum sağlamada erkek öğrencilere göre daha fazla zorluk yaşadıkları ortaya koymuştur.

Matkoviç ve diğerleri (2010) tarafından Hırvatistan'da yapılan bir araştırma, eğitimleri boyunca aileleriyle birlikte yaşayan öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Türkiye'ye geldiklerinde bu başarı oranı %50'nin altına düşmüş görülmüştür. Türkiye'deki dil ve kültürel farklılıklar, Hırvatistan'dan gelen öğrencilerde uyum sorunlarına (psikolojik, depresyon, stres gibi) neden oluyor ve bu durum dersteki başarı düzeyine yansıtılmıştır.

Araujo (2010) tarafından yapılan araştırma Amerikan kolejlerine ve üniversitelerine kayıtlı uluslararası öğrencilerin yaşadığı uyum sorunlarına ilişkin literatürün bir derlemesidir.

Bulgular, İngilizce akıcılığının, sosyal desteğin, ABD'de kalış süresinin, algılanan ayrımcılık veya önyargının, Amerikalılarla ilişki kurmanın ve vatan hasretinin uluslararası öğrencilerin uyumuyla ilgili en önemli değişkenler olduğunu göstermiştir. Sonuçlara göre uluslararası öğrencilerin dil güçlüğü, sosyal sorunlar, çeşitli barınma sorunları, yerel kültürü anlamada çeşitli çatışmalar ve gurbet özlemi yaşadıkları tespit edilmiştir. Literatürdeki sınırlılıklar ve gelecekteki araştırmalar için öneriler tartışılmıştır.

2.5.3. Literatür değerlendirme

Türkiye'de eğitim ortamında kültürlerarası etkileşime yönelik çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar genellikle öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıkları, uyumları ve sorunları ile ilgilidir çalışmalar çok sayıda yapılmıştır. Türkiye'de okuyanyabancı uyruklu öğrencilerin sayısı gittikçe yükselmektedir. Bu nedenle yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları araştırılması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin sosyal uyum alanında yapılan çalışmaların son yıllarda azaldığı görülmektedir. Türkiye'de aynı zamanda yurtdışında yapılan çalışmaların çoğuları nicel bir araştırma olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar genellikle farklı değişkenler açısından analiz edilmiştir. Daha önce yapılan araştırmaya bakıldığında çok az sayıda nitel bir çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri ile ilgili nitel bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmaların bakış açılarının ve yöntemlerinin tespit edilmesi alanda çalışacak araştırmacılar için önem arz etmektedir. Farklı bakış açıları konunun disiplinlerarası ele alınmasını kolaylaştırabilir. Bu bağlamda sosyal uyum kavramının literatürde kullanımıyla ilgili ve disiplinler arası karşılıkları ile ilgili çalışmaların incelenmesinin ve sonuçlarının değerlendirilmesinin katkı sağladığını düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın yöntemi

Araştırmada Türkiye'de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarını belirlemek ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşlerini incelenmek amacıyla karma araştırma modeli kullanılmıştır. Karma yöntem araştırması, nicel ve nitel verileri toplayan, iki veri setini bütünleştiren ve daha sonra sonuçlara varmak için bu bütünleştirmeden yararlanan bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2017). Karma yöntem araştırması, hem nicel hem de nitel araştırmanın zayıf yönlerini telafi etmesi açısından büyük avantajlar sunmaktadır. Aynı zamanda, bir yaklaşımın güçlü yönleri diğerinin zayıf yönlerini telafi etmektedir. Tek başına nicel veya nitel araştırma yöntemleriyle yanıtlanamayan soruları yanıtlaması açısından pratiklik sunmaktadır. Diğer bir pratik sebep ise, problemleri sayıları ve kelimeleri kullanarak çözme eğiliminde olunmasıdır (Creswell ve Clark, 2015). Çalışmada kültürlerarası etkileşim algısını tespit etmek için nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, ampirik verilerin kullanıldığı ve istatistiksel yöntemlerin uygulandığı daha kesin ve genellenebilir çalışmalardır. Nicel araştırmaların kendi içinde farklı türleri vardır ve bunlardan biri de tarama araştırmasıdır. Tarama araştırmasının en genel amacı, çalışılan örneklemin özelliklerini belirli değişkenler açısından betimlemektir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Ayrıca Türkiye'de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine yönelik görüşlerini belirlemek için nitel araştırma yöntemlerinden durum tespiti yapılmıştır ve bu konuda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Nitel araştırma, doğal ortamlardaki olayların incelenmesiyle ilgilenen bir araştırma sürecidir. Araştırmacı, üzerinde çalışılan olayları anlamlandırmaya ve yorumlamaya çalışmaktadır (Denzin, Norman ve Lincoln, 2005).

Araştırmanın nitel ve nicel bölümlerinin eşit ağırlıkta olmasını sağlamak için nitel ve nicel bölümlerin çalışma evreni örneklem, veri toplama aracı ve veri analizi başlıkları ayrı ayrı incelenerek veriler ve sonuçlar ayrı ayrı yorumlanmıştır.

3.2. Nicel yönteme iliskinevren ve örneklem

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri toplamak için verilerin örnekleme olarak Türkiye’de 2022-2023 öğretim yılında eğitim görmekte olan uluslararası öğrencilerinde oluşmaktadır. Nicel araştırmada yöntem olarak kolay ulaşılabilir yöntem kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir veya elverişli örnekleme tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan ögelere dayanır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan stratejidir (Patton, 2005). Yıldırım ve Şimşek'e göre (2008), araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine dahil edilmesinin daha kolay ya da bunlara erişilmesinin daha kolay olmasıyla ilişkilidir.

Bu bölümün verilerinin toplanması amacıyla gönüllülük esasına dayalı olarak yabancı uyruklu 261 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın nicel kısmına katılan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, geldiği bölge, medeni durum, yerleşim, oturdukları yer, beraber ikamet ettikleri kişi ve TR’de bulunma süresine ait demografik değişkenler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Nicel Yönteme Ait Örneklemin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişken	Grup	n (Frekans)	% (Yüzde)
Yaş Grubu	17-19	95	36,4
	20-22	68	26
	23-25	46	17,6
	26 yaş ve üstü	52	20
Cinsiyet	Kadın	102	39,1
	Erkek	159	60,9
Geldiği bölge	Asya	214	82,3
	Avrupa	14	14,6
	Afrika	33	3,1
Medeni durum	Bekar	214	82
	Evli	47	18
Yerleşim	Şehir	162	62,1
	Kasaba	63	24,1
	Köy	36	13,8
Oturdukları Yer	Ev	165	63,2
	Yurt	96	36,8
İkamet ettikleri kişi	TC vatandaşı	95	36,4
	Kendi ülke vatandaşı	166	63,6
TR’de bulunma süresi	1-2 Yıl	156	59,8
	2 Yıldan fazla	105	40,2

Tablo 1 incelendiğinde katılımcılar yaş grubuna göre %36,4'ü 17-19, %26'sı 20-22, %17,6'sı 23-25, %20'si 26 yaş ve üstündedir. Cinsiyete göre %39,1'i kadın ve %60,9'u erkektir. Geldiği bölgeye göre %82,3'ü Asya, %14,6'sı Avrupa ve %3,1'i Afrika'dan gelmiştir. Medeni durumuna göre %82'si bekar ve %18'i evlidir. Ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre %62,1'i şehir, %24,1'i kasaba, 13,8'i köydür. Türkiye'de oturdukları yere göre %63,2'si evde oturduklarını ve %36,8'i yurttta oturmaktadır. Beraber ikamet ettikleri kişiye göre %36,4'ü TC vatandaşı ve %63,6'sı kendi ülke vatandaşıdır. Son olarak TR'de bulunma sürelerine göre %59,8'i 1-2 yıl, %40,2'si 2 yıldan fazla bulunmaktadır.

3.3. Nitel yönteme ilişkin çalışma grubu

Nitel araştırmada yöntem olarak amaçlı örneklem yöntem kullanılmıştır. Patton'a (1987) göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur. Nitel yönteme ilişkin çalışma grubun örnekleme görüşmeye gönüllü katılan Türkiye'deki üniversitelerde eğitim görmekte olan 40 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın nitel kısmına katılan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, geldiği ülke, eğitim düzeyi, medeni durum ve Türkiye'de bulunduğu yıllarına ait demografik özellikleri Tablo 2'de verilmiştir

Tablo 2

Nitel Yönteme Ait Örneklemin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Geldiği Ülke	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Türkiye'de bulunduğu yıl
Ö1	Erkek	18	Moğolistan	Lisans	Bekar	2
Ö2	Kadın	20	Endonezya	Lisans	Bekar	2
Ö3	Kadın	30	Kazakistan	Yüksek Lisans	Evli	3
Ö4	Erkek	18	Endonezya	Lisans	Bekar	4
Ö5	Erkek	19	Kenya	Lisans	Bekar	2
Ö6	Erkek	19	Suriye	Lisans	Bekar	2
Ö7	Kadın	28	Moğolistan	Yüksek Lisans	Evli	6
Ö8	Erkek	21	Ukrayna	Lisans	Bekar	3
Ö9	Erkek	32	Filistin	Doktora	Bekar	7
Ö10	Erkek	18	Senegal	Lisans	bekar	2

Ö11	Kadın	19	Moğolistan	Lisans	Bekar	2
Ö12	Erkek	27	Kazakistan	Yüksek Lisans	Bekar	6
Ö13	Kadın	33	Iran	Doktora	Evli	6
Ö14	Erkek	20	Yemen	Lisans	Bekar	3
Ö15	Erkek	27	Libya	Yüksek Lisans	Bekar	3
Ö16	Kadın	22	Kazakistan	Lisans	Bekar	3
Ö17	Kadın	25	İrak	Yüksek Lisans	Evli	8
Ö18	Erkek	35	Moğolistan	Doktora	Evli	4
Ö19	Kadın	18	Cezayir	Lisans	Bekar	2
Ö20	Erkek	36	Endonezya	Doktora	Bekar	3
Ö21	Erkek	29	Kosova	Yüksek Lisans	Bekar	2
Ö22	Kadın	23	Senegal	Lisans	Bekar	2
Ö23	Erkek	18	Endonezya	Lisans	Bekar	2
Ö24	Kadın	19	Moğolistan	Lisans	Bekar	2
Ö25	Erkek	20	Filistin	Lisans	Bekar	3
Ö26	Erkek	25	Slovenia	Yüksek Lisans	Evli	8
Ö27	Kadın	18	Endonezya	Lisans	Bekar	2
Ö28	Kadın	18	Azerbaycan	Lisans	Bekar	2
Ö29	Erkek	20	Kore	Lisans	Bekar	3
Ö30	Kadın	18	Moğolistan	Lisans	Bekar	3
Ö31	Erkek	19	Libya	Lisans	Bekar	2
Ö32	Erkek	31	Ürdün	Doktora	Evli	6
Ö33	Kadın	28	Suudi Arabistan	Yüksek Lisans	Evli	3
Ö34	Erkek	38	Somali	Doktora	Evli	7
Ö35	Kadın	20	Lebanon	Lisans	Bekar	4
Ö36	Kadın	18	Endonezya	Lisans	Bekar	2
Ö37	Erkek	24	Somali	Lisans	Bekar	2
Ö38	Erkek	40	Kirgizistan	Doktora	Bekar	6
Ö39	Kadın	25	Moroko	Yüksek Lisans	Bekar	3
Ö40	Erkek	26	Süriye	Lisans	Bekar	2

Tablo 2 incelendiğinde katılımcılar medeni durumuna göre 9'u (%22,5) evli, 31'i (%77,5) bekar. Eğitim düzeyine göre 24'ü (%60) lisans, 9'u (%22,5) yüksek lisans, 7'si (%17,5) doktora düzeyindedir. Cinsiyete göre 23'ü (%57,5) erkek ve 17'si (%42,5) kadındır. Türkiye'de bulunan süresine göre 17'si (%42,5) iki yıl, 11'i (%27,5) üç yıl, 3'ü (%7,5) dört yıl ve 5'i (%12,5) altı yıl, 2'si (%5) yedi yıl, 2'si (%5) sekiz yıldır bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler 23 farklı ülkeden eğitim almak amacıyla Türkiye'ye gelmiştir. Geldiği ülkeleri şu şekildedir: Moğolistan'dan 6 öğrenci, Endonezya'dan 6 öğrenci, Kazakistan'dan 3 öğrenci, Kenya'dan 1 öğrenci, Süriye'den 2 öğrenci, Ukrayna'dan 1 öğrenci, Filistin'den 2 öğrenci, Senegal'dan 2 öğrenci, Slovenia'dan 1 öğrenci, Azerbaycan'dan 1 öğrenci, Libya'dan 2 öğrenci, Ürdün'den 1 öğrenci, Suudi Arabistan'dan 1 öğrenci, Lebanon'dan 1 öğrenci, Somali'den 2 öğrenci, Kirgizistan'dan 1 öğrenci, Moroko'dan 1 öğrenci, Kore'den 1 öğrenci, Irak'tan 1 öğrenci, İran'dan 1 öğrenci,

Yemen’den 1 öğrenci, Cezayir’den 1 öğrenci ve Kosova’dan 1 öğrenci araştırmaya katılmıştır.

3.4. Veri toplama araçları ve veri toplama süreçleri

Bu çalışmada veri toplama araçları olarak kültürlenme ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.4.1. Araştırmanın nicel kısmı için veri toplama aracı ve veri toplama süreçleri

Araştırmanın nicel verileri toplamak için Ramin Aliyev (2011) tarafından geliştirilen “Kültürlenme” ölçeği gerekli izin alarak uygulamıştır. Ölçek 84 maddeden oluşmuştur ve her madde beşli Likert tarzına düzenlemiştir. Katılımcılardan maddeleri "Kesinlikle Katılmıyorum" için 5 ve "Kesinlikle Katılmıyorum" için 1 olarak derecelendirmeleri istenmiştir. Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, aynı yapıyı veya niteliği ölçen değişkenleri toplayarak ve bunu az sayıda faktörle açıklayarak bir ölçme aracının yapısını ölçmeye yarayan istatistiksel bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2002). Kültürleşme ölçeğinin faktör analizinde KMO .80 olarak bulunmuştur. Bu da örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Bartlett testi sonuçları da anlamlıydı [$\chi^2=5676.72$, $P<.01$]. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Çalışmada ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,971 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın nicel verileri toplamak için çalışmada kullanılan “Kültürlenme Ölçeği” ve “Kişisel bilgi formu” Türkiye’de eğitim gören üniversite öğrencilere hem e mail üzerinde hem de üniversitelere gidilerek ulaşılan uluslararası öğrencilere uygun zaman diliminde uygulanmıştır. Araştırmanın veri toplama süreçleri 4 aydır devam etmiştir. Veri toplama sürecinde yaklaşık 497 öğrenciye ulaşmıştır ancak ölçeğin soruları bazı öğrencilere göre fazla olduğu için bazı öğrenciler araştırmaya katılmaktan vazgeçmiş veya bazı öğrenciler eksik olarak cevapladığı için, ölçeği doğru bir şekilde dolduran çalışmada kullanabilecek 261 öğrencilerin toplanan verilerden oluşmuştur. Ölçeğin çalışmada yer alan güncel hali Ek 1’de, Ek 2’de yer almaktadır.

3.4.2. Araştırmanın nitel kısmı için veri toplama aracı ve veri toplama süreçleri

Araştırmanın nitel kısmı için Türkiye'de öğrenim gören üniversite yabancı uyruklu öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma verilerini toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme yöntemine göre biraz daha esnek olan bu teknikte, araştırmacı önceden hazırladığı soruları içeren bir görüşme formu hazırlamaktadır (Smith, 2003). Öte yandan, görüşmenin akışına bağlı olarak, araştırmacı görüşmenin akışını farklı alt sorularla veya alt sorularla etkileyerek kişinin cevaplarını açmasına ve detaylandırmasına izin verebilir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşülen kişiler araştırmaları üzerinde kontrole sahiptir (Yalçiner, 2006).

Araştırmanın nitel verileri toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır ve görüşmeler toplam 1 ay içerisinde yapılmıştır. Görüşme soruları uygulamak için Türkiye'de devam edilen çeşitli uluslararası öğrencilerin toplantıya gidilmiştir. Toplantıya katılan öğrencilere önce kısaca bilgi verilmiştir ve katılmaya karar veren öğrenciler ile toplantı sonrasında görüşmeler yüz yüze gerçekleştirmiştir. Görüşmenin toplam süresi olarak 20-30 dakika sürmüştür. Görüşme formu Ek 3'de yer almaktadır.

3.5. Verilerin analizi

Araştırmada toplanan veriler nitel ve nicel verilerin analizi olarak iki bölümde verilmiştir.

3.5.1. Nicel yönetime ait verilerin analizi

Analizlerin parametrik ya da nonparametrik yöntemlerden hangisi ile yapılacağını belirlemek için var olan sürekli değişkenler normallik açısından Kolmogorov Smirnov testi ile incelenmiş ve elde edilen verilerin bu varsayımı sağladığı görülmüştür ($KS_{261}=0,993$, $p>0,05$). Bu nedenle incelemeler parametrik fark testleri olan t testi ve ANOVA ile yapılmıştır. Analizler için paket programı kullanılmıştır.

3.5.2. Nitel yönteme ait verilerin analizi

Çalışmada nitel veri analizinde kullanılan betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel analiz, görüşülen bir kişiden verileri değiştirmeden alıp başlıklar, kavramlar, açıklamalar ve cümleler halinde düzenleyerek araştırmayı raporlarken okuyucuya sunma yöntemidir (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Betimleyici analiz, görüşülen kişilerin veya gözlemcilerin bakış açılarını açık bir şekilde yakalamak için doğrudan alıntılar kullanır. Bu tür analizin amacı, bulguları düzenli ve betimleyici bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler öncelikle sistematik ve açık bir şekilde açıklanır. Ayrıca bu yorumlar açıklanıp neden sonuç ilişkisi araştırılarak sonuçlara ulaşılmaktadır (Çepni, 2018).

Araştırmaya katılan öğrencilerin isim ve bilgilerine gizlilik esasından “ğrenci” anlamına gelen “” sembolü kullanmıştır. Görüşmeye katılanları 1, 2, 3, 4....., 40 olacak şekilde kodlanmıştır. Elde edilen veriler incelenmiş ve kategoriler ve temalara ayrılmıştır. Aynı zamanda verilerin yüzde ve frekans hesaplanmıştır. Son olarak görüşmeye katılan öğrencilerin verdikleri bazı cevaplar ile bulgular kısmında desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısı düzeyleri ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri alınarak elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir.

4.1. Nicel verilere ait bulgular

4.1.1. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının cinsiyete göre incelenmesi

Birinci araştırma problemi kapsamında *Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu* bağımsız gruplar t testi ile incelenmiş ve Tablo 3’te elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 3

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının cinsiyete göre t testi sonuçları

Değişken		N	$\bar{X}$	SS	t	S.D.	p
Cinsiyet	Kadın	159	201,73	61,216	0,807	259	0,420*
	Erkek	102	207,54	48,896			

* $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 3’e göre Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t_{259}=0,807$ $p>0,05$). Buna göre kültürlerarası

etkileşim algıları ortalaması açısından kadın ve erkek yabancı uyruklu öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir.

4.1.2. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının geldikleri ülke/bölgeye göre incelenmesi

İkinci araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının geldikleri ülke/bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşma durumu* ANOVA testi ile incelenmiştir. Tablo 4'te bölge değişkenine ait betimsel istatistikler yer almaktadır.

Tablo 4

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının geldikleri bölgeye göre betimsel istatistikleri

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS
Bölge	Asya	214	200,38	54,791
	Avrupa	14	209,6	73,320
	Afrika	13	225,09	58,199

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının geldikleri bölge açısından en yüksek olduğu bölge Afrika'dır. Bunu Avrupa takip etmektedir. Asya kıtasından gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ise kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları diğer bölgelere göre daha düşüktür. Elde edilen bu ortalamalar arası farkların istatistiksel olarak anlamlılığının test edilmesi için ANOVA uygulanmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının geldikleri bölge değişkenine ait ANOVA sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S.D.	Kareler Ortalaması	F	p
Yaş	Gruplararası	17931,717	2	8965,859	2,829	,061
	Grupiçi	817714,283	258	3169,435		
	Toplam	835646,000	260			

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında geldikleri bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($F(2,258)=2,829$ $p>0,05$). Buna göre kültürlerarası etkileşim algı ortalaması açısından farklı kıtalardan gelen öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir.

4.1.3. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının oturdukları yere göre incelenmesi

Üçüncü araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının puan ortalamaları arasında ev ya da yurttaki oturduklarına göre fark olup olmadığına* ait t testi sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının oturdukları yere göre t testi sonuçları

Değişken		N	$\bar{X}$	SS	t	S.D.	p
Oturdukları yer	Ev	165	206,05	57,897	0,765	259	0,445
	Yurt	96	200,48	54,679			

Tablo 6'ya göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında oturdukları yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t_{259}=0,765$ $p>0,05$). Buna göre kültürlerarası

etkileşim algıları ortalaması açısından evde ya da yurttta yaşayanyabancı uyruklu öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir.

4.1.4. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının medeni durumlarına göre incelenmesi

Dördüncü araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının puan ortalamaları arasında evli ya da bekar olmalarına göre* fark olup olmadığına ait t testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının medeni durumlarına göre t testi sonuçları

Değişken		N	$\bar{X}$	SS	t	S.D.	p
Medeni durum	Bekar	216	203,93	58,740	-0,046	259	0,963
	Evli	45	204,36	46,170			

Tablo 7’ye göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t_{259}=-0,046$ $p>0,05$). Buna göre kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması açısından bekar ya da evli olanyabancı uyruklu öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir.

4.1.5. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının yaş seviyesine göre incelenmesi

Beşinci araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının yaş seviyesine göre* istatistiksel olarak

anlamli bir sekilde farklılaşma durumu incelenmiştir. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları yaşa göre ANOVA testi ile incelenmiştir. Tablo 8’de yaş değişkenine ait betimsel istatistikler yer almaktadır.

Tablo 8

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının yaşa göre betimsel istatistikleri

		N	$\bar{X}$	Standart Sapma
Yaş	17-19 yaş	95	199,96	61,101
	20-22 yaş	68	203,13	55,999
	23-25 yaş	46	205,63	54,123
	26 yaş ve üstü	52	209,44	52,377

Tablo 8 incelendiğinde Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının en yüksek olduğu yaş aralığı 26 yaş ve üstüdür. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde yaş aralığı azaldıkça kültürlerarası etkileşim algılarının da azaldığı görülmektedir. Elde edilen bu ortalamalar arası farkların istatistiksel olarak anlamlılığının test edilmesi için ANOVA uygulanmış ve sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Matematik Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Olan Algı Düzeylerinin Yaş Seviyesine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S.D.	Kareler Ortalaması	F	p
Yaş	Gruplararası	2847,104	3	949,035	3,293	,031
	Grupiçi	832798,896	257	3240,463		
	Toplam	835646,000	260			

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F(3,257)=3,293$ $p<0,05$). Buna göre kültürlerarası etkileşim algı ortalaması açısından farklı yaşlarda olan öğrenciler arasında fark olduğu söylenebilir. Kültürlerarası etkileşim algıları puan

ortalamasının yaşa göre farklılaşmasının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Scheffe testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre yaşı 26 ve üzerinde olan öğrenciler ile yaşı 17-19 aralığında olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve 26 ve üzerinde yaş aralığında olan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarının ($\bar{X}=209,44$) 17-19 yaş aralığında olan yabancı uyruklu öğrencilerden ($\bar{X}=199,96$) göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenciler için yaş seviyesi arttıkça kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı söylenebilir.

4.1.6. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre incelenmesi

Altıncı araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre ANOVA testi ile incelenmiştir*. Tablo 10'da ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimideğişkenine ait betimsel istatistikler yer almaktadır.

Table10

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre betimsel istatistikleri

		N	$\bar{X}$	Standart Sapma
Yerleşim	Şehir	162	223,73	52,700
	Kasaba	63	199,43	58,291
	Köy	35	188,66	48,212

Tablo 10 incelendiğinde Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimi açısından en yüksek olduğu yerleşim şehirdir. Bunu kasaba takip etmektedir. Ülkelerinde köyde yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin ise kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları diğer yerleşim yerlerinde yaşayanlara göre daha düşüktür. Elde

edilen bu ortalamalar arası farkların istatistiksel olarak anlamlılığının test edilmesi için ANOVA uygulanmış ve sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimideğişkenine ait ANOVA sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S.D.	Kareler Ortalaması	F	p
Yerleşim	Gruplararası	36148,379	2	18074,189	5,819	,003
	Grupiçi	798267,910	257	3106,101		
	Toplam	834416,288	259			

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F(2,257)=5,819$ $p<0,05$). Buna göre kültürlerarası etkileşim algı ortalaması açısından farklı yerleşim bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında fark olduğu söylenebilir. Kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre farklılaşmasının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Scheffe testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ülkelerinde şehirde yaşayan öğrenciler ile köyde yaşayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve şehirde yaşayanların kültürlerarası etkileşim algılarının ($\bar{X}=223,73$) köyde yaşayan öğrencilerden ($\bar{X}=188,66$) göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenciler için ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimi köyden şehire doğru değiştikçe kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı söylenebilir.

4.1.7. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarında Türkiye’de beraber ikamet ettikleri kişiye göre incelenmesi

Altıncı araştırma problemi kapsamında *Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarında Türkiye’de beraber ikamet ettikleri kişiye göre fark olup olmadığına ait t testi* sonuçları Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının beraber ikamet ettikleri kişiye göre t testi sonuçları

Değişken		N	$\bar{X}$	SS	t	S.D.	p
Beraber ikamet ettikleri kişi	TC vatandaşı	95	197,51	53,379	-1,403	259	0,162
	Kendi ülke vatandaşı	166	207,72	58,336			

Tablo 12'ye göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında beraber ikamet ettikleri kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($t_{259}=-1,403$ $p>0,05$). Buna göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması açısından TC vatandaşı ya da kendi ülke vatandaşı biriyle beraber ikamet etmeler arasında fark olmadığı söylenebilir.

4.1.8. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının Türkiye'de bulunma süresine göre incelenmesi

Sekizinci araştırma problemi kapsamında *Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algılarının Türkiye'de bulunma süresine göre* fark olup olmadığına ait t testi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamalarının Türkiye'de bulunma süresine göre t testi sonuçları

Değişken		N	$\bar{X}$	SS	t	S.D.	p
TR'de bulunma süresi	1-2 Yıl	156	197,62	61,550	-2,235	259	0,026
	2 Yıldan fazla	105	213,49	47,296			

Tablo 13'e göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında Türkiye'de bulunma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($t_{259}=-2,235p<0,05$). Buna göre Türkiye'de iki yıldan daha fazla zaman geçiren yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması ($\bar{X}=213,49$) 1-2 yıl zaman geçiren öğrencilere göre ($\bar{X}=197,62$) daha yüksektir.

4.2. Nitel Verilere Ait Bulgular

Bu bölümde, *uluslararası öğrencilerin sosyal uyum süreçlerine ilişkin görüşlerinde sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen sonuçlar* sunulmaktadır. Araştırmanın temel amaçları doğrultusunda oluşturulan kategoriler sunulmuş ve katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlardan alıntılarla desteklenmiştir.

4.2.1. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin Türkiye'ye tercih eden nedeni ve Türkiye ile ilgili gelmeden önceki beklenti ilgili bulgular

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum açısından Türkiye'ye gelmeden önceki türk ile ilgili beklentilerin teması ve yüzde frekans oranı Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önceki Türkiye ile ilgili beklenti

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gelmeden Önceki Türkiye ile İlgili Beklenti	Kültürel benzerlik beklenti	12	30
	Eğitim beklenti	19	47,5
	Sosyal yaşam beklenti	9	22,5

Tablo 14’te yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye gelmeden önceki Türkiye ile ilgili beklenti açısından yapıldığı görüşler “Kültürel benzerlik beklenti”, “Eğitim beklenti” ve “Sosyal yaşam beklenti” kategorileri yardımıyla incelenmiştir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye ile ilgili beklentileri incelendiğinde ise çoğunluğu, 19 öğrenci (%47,5) “Eğitim Beklentileri” açısından beklentilerini dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ben kendi ülkemde lisans okudum. Türkiye’de şimdi yüksek lisans yapıyorum. Türkiye’nin eğitim kalitesine güvenerek geldim, çok büyük beklentim vardı. İyi ki beklediğim gibiydi. Ülkemdeki eğitim sisteme daha düşük olduğunu fark ettim. Bunu açıklasam ülkemde öğrencileri değerlendirme sistemi Türkiye’ye göre daha zayıf buldum. O yüzden Türkiye’den beklediğim eğitim sistemi istediğim kadardı ve çok memnunum. (Ö7).

Yurt dışından kaliteli, iyi eğitim almak için geldim ama beklediğim iyi olduğunu düşünmüyorum (Ö21).

Türkiye’de çok yüksek seviyede eğitim alacağımı düşünerek geldim ama istediğim kadar iyi olmadığını söyleyebilirim. Öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişki düşündüğüm gibi iyi değil. Bazı hocalar üniversitede seni öğrenci bile saymıyorlar ne soru sorma hakkını veriyorlar ne de anlamadığın yer varsa tekrarlıyorlar sadece dersini devam ediyor sanki kendisine ders anlatıyormuş gibi tıpkı öğrenci hocaya saygı gösteriyorsa hocada aynısı yapmalı (Ö26).

Türkiye’ye gelmeden önce Türk eğitim ile araştırma yaptım, oradan baktığımda yıllarca çok sayıda yabancı öğrenci eğitim almak amacıyla gittiğini öğrendim. Eğitim sistemi iyi olduğunu için gidiyorlarmış diye düşünmüştüm. Ancak geldikten sonra başka bir dünya ile karşılaştım. Hiç düşündüğüm kadar değildi. Yabancı öğrencilerin anlamak, anlamamak öğretmenler için hiç önemli değil. Anlamış gibi davranıyorum, sadece ben değil sınıftaki yabancılar da aynı düşündüğünü sonra öğrendim (Ö14).

Araştırmaya katılan öğrencilerinin Türkiye ile ilgili beklentileri incelendiğinde, 12’si öğrenci (%30) “Kültürel benzerlik beklenti” açısından beklentilerini dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Gelmeden önce Türkiyenin tümü Müslüman bi ülke olduğunu sanıyordum sonradan farkettim ki öyle değilmiş bazı farklı inançlar da var kültür olarak aynı beklediğim gibi

eğitimi içinde istediğin herhangi bir bölümümün ingilizcesini var olduğunu düşünüyordum o da öyle değilmiş belli bölümler vaar sadece yaşam tarzı da farklılıklar ile karşılaştım mesala hayat bazen çok zor geçiyor burda işte biriyleri seni yabancı olduğunu fark edince seni kazıklıyorlar (Ö34).

Daha önce müslüman bir ülkeye gitmedim için nasıl bir ülke olduğunu çok merak edip düşünüyordum. Benim düşündümden çok farklıydı. İran Irak gibi düşünüyordum (Ö7).

Diğer Avrupa ülkeler gibi herkes İngilizce biliyor sandım ama düşündüğüm gibi olmadı (Ö25).

Son olarak 9 öğrenci (%22,5) “Kültürel benzerlik beklenti” açısından beklentilerini dile getirmiştir.Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Türkiye’de dışlanma hiç olmadığını düşünerek geldim. Üniversite’de arkadaşlarım ve öğretmenler ile sosyalleşme açısından herhangi sıkıntı yok. Ama üniversite dışında bazen dışlanma hissediyorum. Mesela korona virus ilk ortaya çıktıktan sonra ben minibus ebinmişim, araba doluydu ben oturyuyordum ama benim yanımda boş koltuk vardı ama hiç kimse benim yanımda oturmadı. Çekik gözlü olduğum için Çinlilere benzemişim. Çok zor duruma girmiştım. Bazen çarşıda gezerken bazı insanlar kendi gözlerini çekik göz yapıyor bana gülüyor (Ö16).

Ben müslüman insanım, Türkiye de aynı insanlar Müslüman olduğu için sosyal yaşamda, günlük yaşam tarzımız aynı diye beklentim vardı. Ancak sosyal yaşamda arada bir zorluk çekiyorum (Ö17).

Herhalde ben iletişim kolay kuran biriyim. O yüzden diğer insanlar ile sosyalleşmede sorun çıkacağını sanmıyordum. Ama şimdi de Türkçem iyi değil. Bunu bildiğim için Türkçeyi geliştirmek için Türk öğrenciler ile iletişim geçmeyi istiyorum. Ama her hangi bir gruba katılmakta zorluk çekiyorum. Onlar beni başka buluyor (Ö23).

Türk insanlar ve kültürile iyi birdüşünce ve iyi bir soyal beklentiye sahip geldim. Türk millet çok çalışkan bir millettir. Benim tanıdığım Türkler çok iyi insanlar. Sağ olsunlar bana her konuda yardım istediğim zaman yardımcı olurlar. Sosyal yaşamda sıkıntı çekmiyorum (Ö18).

4.2.2. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde karşılaşılan zorluklar ile ilgili bulgular

Sosyalleşme sürecinde karşılaşılan zorlukları doğrultusunda 3 ana tema oluşturulmuştur. Bu temalar Akademik zorlukları, kültürel zorlukları ve sosyal zorluklarıdır. Tablo 15'te araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye'de sosyal uyum sürecindeki karşılaşılan zorlukların teması ve yüzde frekans oranı yer almaktadır.

Tablo 15

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyaluyumsürecindeki zorluklar

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Uyum Sürecindeki Zorluklar	Akademik zorlukları	21	52,5
	Kültürel zorluk	10	25
	Sosyal zorluk	9	22,5

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye'de sosyal uyum sürecindeki karşılaşılan zorluklarını incelendiğinde ise çoğunluğu, 21 öğrenci (%52,5) “Akademik zorlukları” açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Türkiye'ye ilk geldiğim zaman Türkçeyi hiç bilmiyordum. Ben Türk insanları diğer Avrupa ülkelerdeki insanlar gibi İngilizce konuşabildiğini sanıyordum. O yüzden ilk gelirken Türkler de konuşabiliyor diye düşündüm bu yüzden o kadar zorluk çekeceğimi düşünmememiştim. Türkçeyi doğru düzgün öğrenene kadar üniversitede diğer öğrenciler ve öğretmenler ile anlaşmakta çok zorluk çektim (Ö20).

Üniversitede öğretmenlerin dediklerini fazla anlamıyordum ve hocadan sorduğumda istediğim kadar cevap alamıyordum. Bazı konularda akademik sözleri fazla bilmediğim için tartışmaya istediğim kadar katılamıyordum (Ö37).

Derslerde sınav için hazırlık yaparken Türk öğrencilerden iki kat daha ders çalışmalıyım. Ana dilim Türkçe olmadığı için bir dersi anlamak için Türk öğrenciden daha çok

Çalışıyorum. Mesela bir kitabı anlamak için en azından 2 kere okuyorum. Bazı hocalar İngilizce ile ders hazırlamamı isterken sadece Türkçe ile hazırlamalısın ve Türkçe ile anlatmalısın diyor, öyle olunca istediğim kadar ders hazırlamıyorum dil engeli ile ilgili zorluk çekiyorum (2).

Araştırmay katılan öğrencilerin 10’u (%25) sosyal uyum sürecindeki karşılaşılan zorluklarını “Kültürel zorluk” açısından zorlukları dile getirmiştir.öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Trkye’deki insanların yaşam tarzı ve yemek kültürü çok farklı. Mesela biz yemek ile beraber sıcak çay içiyoruz, ama Türkler yemekten sonra çay içiyor. Türk arkadaşlarımla bir yemekhanede yemek ile beraber çay isterken onlar çok şaşırıyor ve yemek konusunda Türk yemekler bizimkilerden çok daha farklı, bizde genelde çok etli ve sulu yemekler yapılıyor (11).

Bizim ülkede giyim tarzı çok takip ediyor. Kadınlar istediğı kadar giyinebiliyor ama Türkiye’de kadınlar biraz açık giyildiğinde başka bir insan gelmiş gibi herkes bakıyor. Hatta ben yaz mevsimimde kısa bir etek giymiştim sokakta yrerken bir amca bana kötü sözler söyledi ondan sonra ben hiç kısa bir etek giymedim, çok korktum. Bence insanların ne giymek o kadar önemli birşey değil (16).

Son olarak araştırmaya katılan öğrencilerin 9’u (%22,5) ise sosyal uyum sürecindeki karşılaşılan zorluklarını “Sosyal zorluk” açısından ifade etmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ülkemizde olan iç savaştan dolayı ben Türkiye’ye ailem ile geldim. Üniversite’de arkadaşlarımla iletişime geçerken beni dışlanmış gibi hissediyorum. Sınıf arkadaşım siz ne zaman döneceksiniz? diye sordu, o arada çok rahatsız oldum (40).

Üniversitede arkadaşlarımla iletişme geçtiğimde yabancı olduğum için çok yalnızlık hissetiyorum. Dersler dışında türk arkadaşlarımla katılmak çok zor (23).

Bazı Türk insanlar çok merak edici, her şeyi soruyor öğrenmek istiyor ama ben bazı şeyleri açıklamak istemiyorum (37).

İlk karşılaştığım zorluk ırkılıktı bi kaç vatandaşlar tarafından o da daha önce karşılaşmadığım bir şey dil farklılığı her zaman ona yeni değilim din mesala ben

Müslüman bir ülkeden geliyorum burda ateist ile karşılaşıyorsun hatta ona da alışkın değilim Türkiye'nin Kültüründen her zaman bayılıyordum geldiğimde de daha yakın oldum bilmediğim şeyler öğrendim (Ö31).

4.2.3. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşünce ile ilgili bulgular

Tablo 16’da Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerin teması ve yüzde frekans oranı yer almaktadır.

Tablo 16

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşünce

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Uyum Sürecindeki Duygu ve Düşünce	Yalnızlık hissetme	9	22,5
	Depresyon ve üzüntü	25	62,5
	Vazgeçmek	6	15

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye’de sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerini incelediğinde ise çoğunluğu, 25 öğrenci (%62,5) “Depresyon ve üzüntü” açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Depresyon çok hissediyordum. Genellikle sınav zamanlarında vize ve final sınavı olduğu zaman çok depresyona giriyordum. Kendim yapmak istiyor, çözmek istiyor ama yapamayanca çok üzülüyordum (Ö24).

Türkçe hazırlık yaparken çok depresyona girdim. İlk aylarda Türkçeyi hiç bilmiyordum, İngilizce de bilmiyorum o yüzden hocalar ile ve diğer yabancı öğrenciler ile hiç iletişim kuramıyordum. Diğer öğrenciler aynı Türkçe bilmese de bile en azında İngilizce biliyordu. Ailem köyde yaşadığı için onlara da istediğim zaman ulaşamıyordum. O zamanlar çok üzücüydü ve çok karanlık günler geçirdim (Ö1).

İlk önce çekmedim sonra yalnızlık hissettim aileden seneler boyunca uzaktan kaldım alıştığım bazı en yakın arkadaşlarım gittiler daha da çok yalnız oldum o arada ama hayat böyle (Ö26).

Araştırmaya katılan öğrencilerin 9'u (%22,5) sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerini “Yalnızlık hissetme” açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Kendimi geliştirmek ve yüksek eğitim düzeyi tamamlamak için ailemi bırakıp buraya geldim. En çok bayramlarda çok yalnızlık hissediyorum (Ö33).

Geldikten sonra ilk yıl yalnız hissediyordum. Çünkü türkçe bilmiyordum, hiç anlamıyordum ,hiç arkadaş yoktu (Ö12)

Kendim biraz kapalı insan olduğum için yeni bir ortama geldiğimde çok yalnızlık hissettim. Yeni bir arkadaş etmek istiyordum ama içimden çıkmıyor. Genelde derse gidiyorum sonra eve geliyorum. Evde tek başıma çoğu zamanı geçiriyorum (Ö22)

Okulda hiç arkadaşım yok. Benim okuduğum yerde memleket arkadaşım hiç yok, okulda fazla yabancı öğrenciler de yok. Birde Türkçem iyi olmadığı için diğer sınıf arkadaşlarıyla da arkadaş edinemiyorum. Sadece okula gitmek gerektiğini düşünerek günleri gıdertiyorum (Ö5).

Son olarak araştırmaya katılan öğrencilerin 6'sı (%15) ise sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerini “Vazgeçmek” açısından ifade etmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Türkiye'de öğretimi devam ettirirken sosyal ortamda vazgeçme gibi düşünceler çok geliyordu. Çünkü kendi ülkemi çok özliyordum (Ö13).

Türkçeyi öğrenmek benim en çok sorunumdu. TÖMER'i bitirmek için iki yılımı harcadım. Geçen sene üniversiteyi bırakacaktım. Dersleri hiç anlamıyordum o yüzden böyle boş zaman geçirmek yerine başka birşey yapayım dedim ama annem bana çok yalvardı sonra ben de düşündüm. Şimdi üniversiteyi bırakmadım tam yoldan vazgeçtim (Ö6).

4.2.4. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrenciler sosyal uyum açısından meydana gelen değişiklikleri ile ilgili bulgular

Tablo 17’de Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal ortamda meydana gelen değişikliklerinin teması ve yüzde frekans oranı yer almaktadır.

Tablo 17

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal ortamda meydana gelen değişiklikler

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Ortamda Meydana Gelen Değişiklikler	Kişilerarası ilişkileri geliştirme	9	22,5
	Bağımsız öğrenme	7	17,5
	İzolasyon eğilimi	11	27,5
	Umutsuzluk	3	7,5
	Bakış açısının genişletilmesi	10	25

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye’de sosyal ortamda meydana gelen değişikliklerini incelendiğinde ise çoğunluğu, 11 öğrenci (%27,5) “İzolasyon eğilimi” açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Daha önce çok konuşan, sosyal, etkinliklere katılan insandım. Ama şimdi eskisi kadar aktif yaşamıyorum. Üniversiteye gidiyorum, eve geliyorum (Ö35)

En çok boş zamanlarımda evde sosyal medyada zaman geçiriyorum (Ö1).

Covid’den dolayı iki sene uzaktan eğitim aldım, yurt dışında ailem, arkadaşlarım olmadan evde tek başıma kalmak çok sıkıcıydı. Şimdi dersler yüz yüze olsa bile 2 iki yıl evde tek başıma kaldığım için artık alışmış gibi hissediyorum. Evde kalmak, sinema izlemek, tek başıma durmak dışarıdan olmaktan daha sakın gibi geliyor bana (Ö29).

Araştırmaya katılan öğrencilerin 10'u (%25) sosyal ortamda meydana gelen değişikliklerini "Bakış açısının genişletilmesi" açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Türkiye'ye geldikten sonra benim bakış açım genişlediğini söyleyebilirim. Mesela: bir örnek söylesem daha önce din hakkında fazla bilgim yoktu. Bizim dinimiz Budist, ama ülkemde fazla din tutan insan yok genellikleatist insanlar diye biliriz. Türkiye'ye geldikten sonra ilk ezan sesini duyunca, müslüman insanların günde 5 defa namaz kılacağını görünce çok şaşırdım. Böylece diğer insanların din, kültür, geleneklerine saygı duymayı öğrendim. Bizden başka kültür, yaşam tarzı olduğunu içinde yaşayarak öğrendim (Ö11).

Bir insanın farklı görüşlere sahip olabileceğini ve bunun kabul edilmesi gerektiğini öğrendim. Dünyanın her yerinde gelen insanlar ile bir ortamdayım, onlarla iletişime geçiyorum. Daha önce küçük tartışma de olsa haklı olduğumu savunuyordum ama şimdi durum farklı. Artık sorunları tartışmadan ve kavga etmeden çözebileceğimi biliyorum (Ö25).

Eskiden sadece bir küçük köydedki insanlar ile iletişime geçiyordum, şimdi farklı düşünce, farklı kültüre sahip farklı insanlar ile iletişime geçiyorum bu yüzden daha açık fıkırlı oldum diyebilirim (Ö15).

Araştırmaya katılan öğrencilerin 9'u (%22,5) sosyal ortamda meydana gelen değişikliklerini "Kişilerarası ilişkileri geliştirme" açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Buraya geldikten sonra dünyanın her yerinden geldiği öğrenciler ile bir ortama geldim. Çok güzel geldi bana. Ülkemdeyken utangaç sessiz biriydim, sonra değiştim. Şimdi insanlar ile iletişim kurmaktan korkmuyorum (Ö10).

Türkiye'ye gelmeden önce pek arkadaşım yoktu. Burada ben sadece memleket arkadaşlarımla değil, farklı ülkelerden gelen farklı kültüre sahip öğrenciler ile arkadaş oldum. Bence yabancı arkadaş edinmek o ülkeye gitmese de bile o ülke tanımak ve o ülkenin kültürü, gelenekleri az bile öğrenmiş oluyorum (Ö18).

Araştırmaya katılan öğrencilerin 7'si (%17,5) sosyal ortamda meydana gelen değişikliklerini “Bağımsız öğrenme” açısından zorlukları dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ailemin tek çocuğu olduğum için ailem her şeyi yapıyordu. Ülkemde hiç bir zaman tek başıma yaşayıp, mağazadan alışveriş yapmıyordum. Sonra buraya gelince her şeyi kendim halletmek zorunda kaldım. İlk başında gelen parayı ay bitirmeden önce bitirip parasız kalıyordum, yeniden ailemden para istiyordum. Sonra gelen parayı harcamak, doğru ayarlamak gibi şeyler öğrendim (Ö4).

Ben ilk geldiğimde yurda girdim, şimdi de yurttan kalıyorum. Aile olmayan başka insanlar ile yaşamak ilk başta değişik geldi, aslında zordu ama sonra hiç sıkıntı olmadan yaşıyorum (Ö19).

Son olarak araştırmaya katılan öğrencilerin 3'ü (%7,5) ise sosyal uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerini “Umutsuzluk” açısından ifade etmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Önce her şeyi yapabilirim diye düşünüyorum yanı çok pozitif bir insandım, şimdi kendime güvenmiyorum (Ö36).

Kendime pek çok güvenmiyorum, dersleri iyi çalışıyorum ama sınava girdiğimde dersleri geçemiyorum (Ö28).

4.2.5. Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilere sosyal uyum sürecinde destek kaynağı ile ilgili bulgular

Tablo 18’de Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum sürecinde destek kaynağın teması ve yüzde frekans oranı yer almaktadır.

Tablo 18

Yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecinde destek kaynağı

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Uyum Sürecinde Destek Kaynağı	Arkadaşlar ve ailelerin desteği	24	60
	Öğretmenlerin desteği	2	5
	Bireysel etkinliği	13	32,5
	Yabancı öğrenciler için özel kurum	1	2,5

Araştırmaya katılan katılımcılardan 27'si (%60) sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için arkadaşlarından ve ailelerinden destek almıştır. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

En çok annem destek veriyor, diğer insanlar da destek veriyordu (Ö35).

Ben şanslı bir insanım liseden iki arkadaşlarım ile beraber geldim birbirimize destek olduk sıkıntı olsun ferahlık olsun aynı memlekettim gibiydi. Farklı illerde de eğitim gören arkadaşlarım var vatandaşların hepsi memlekettisine giderken bende onların yanına giderdim, herhangi bir kurumdan destek almıyordum (Ö27).

Mutsuz zamanlarımda genellikle dışarıya çıkıyordum arkadaşlarımla buluşuyordum, bir an olsa bile sıkıntılardan böylece uzak duruyordum sonra bu sıkıntıdan nasıl başa çıkacağımı düşünüyordum (Ö30).

Benim okuduğum yerde fazla memleket arkadaşlarım vardı, onlarda benim gibi YTB ile Türkiye'ye geldi o yüzden biz hep beraberdik. Tabi ki insan hayatında zor olaylar oluyor ama memleket arkadaşlarım sayısında ben tek başıma olmadığımı hissettim ve onlar benim yanımda oldular (Ö38).

Benim babam bana çok destek verdi. Sorun ne varsa telefon açıyorum ona anlatıyorum, babam da beni çok iyi diniliyor ve bana çözüm buluyor (Ö19).

Sınıf arkadaşlarım çok iyi bana iyi davranıyor. Özellikle her zaman yardım eden bir arkadaşım var. Geçen ev sahibim ile anlaşamadım, arkadaşım Türk olduğu için ev sahibim ile konuştu sorunu çözdu (Ö3).

Mutsuz olduğum zamanda moğol arkadaşlarımla buluşuyordum (Ö24).

Araştırmaya katılan katılımcılardan 13'u (%32,5) sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için "Bireysel etkinliği" yaptığını ifade etmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

İlk geldiğim zaman çok zordu. Her şey yeni, bilmediğim çok şey var. Birde ailemi çok özliyordum ama aileme söyleyemedim, onlar bana merak etmesin dedim. Aradıklarında iyi olduğumu, merak etmelerine gerek olmadığını söylüyordum. Kendim karar verip buraya geldim o yüzden kendim geçmeli diye düşünüyordum. O yüzden sorun ne varsa kendim yüzleştim. Şimdi ilk zamanlardaki gibi sorun yok, ama tabi az bile zaman zaman sorun çıkıyor (Ö7).

Ben Müslümanım mutsuz hissettiğim zamanlar olursa camiye gidip namaz kılarım dua ederim sonra sakinleşiyorum sanki hiç bir şey olmamış gibi, kendim ile konuşuyorum (Ö34).

Sosyal uyum sürecinde karşılaştığı zorlukları kendim geçiyorum. Oldukça meşğül olmaya çalışıyorum. Boş durdukça aile özlem, memleket özlem gibi şeyler oluyor (Ö38).

Araştırmaya katılan katılımcılardan 2'si (%5) sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için "Öğretmenlerin desteği" destek almıştır. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Danışman hocam bana çok yardım ediyor. Hatta geçen dönem bir sınıf arkadaşım ile tartıştım. Sonra hoca bizimle buluştu, bir süre konuşma yaptı (Ö16).

Üniversitede bize ders veren bir hoca var. Sınıfta ben tek yabancı öğrenci olduğum için diğer öğrencilere bana yardım edeceğini istiyordum. Ona çok teşekkür etmeliyim (Ö17).

Son olarak katılımcılardan 1'i (%2,5) sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için "Yabancı öğrenciler için özel kurum"dan destek aldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yabancı öğrenci derneklerinden yardım alıyorum. Hatta Pandemi döneminde bize irzak desteği bile verdiler (Ö28).

4.2.6. Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin sosyal ortamına olumlu bir şekilde uyum sağlamaları için önerileri ilgili bulgular

Tablo 19'da Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sosyal uyum süreci ile ilgili olarak önerilerin teması ve yüzde frekans oranı yer almaktadır.

Tablo 19

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreci ile ilgili olarak öneriler

Kategori	Tema	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Uyum Süreci İle İlgili Olarak Öneriler	Türkçe öğrenme	15	37,5
	Olumlu düşünce	9	22,5
	Sabırlı olma	4	10
	Hedeflerini	12	30
	unutmama		

Araştırmaya katılan katılımcılardan 15'i (%37,5) sosyal uyum sürecine ilişkin öneriler olarak Türkçeyi iyi öğrenmek diğer insanlar ile iletişim kurmak açısından önemli olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yabancı bi ülkeye gidiyorsan mutlaka dili önemli gelmeden önce başlık konuşmalar kültürü millet nasıl daha önce o ülkeye giden yaşayan biri varsa onlarla iletişim kur bilgi al sana çok yararlı olacak (Ö1).

Eğer Türkiyeyegelmek ve eğitim almak istiyorsan, Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe öğrenmelisiniz çünkü her şey dile bağlıdır (Ö37).

Türkiye'de okumaya gelenlere tavsiyem, çok sıkı Türkçe öğrenin. Dili bilen insan, diğer öğrenciler ve insanlarla daha kolay iletişim kurabilir, sosyal uyum açısından da çok zorluk çekmeden yaşabilir (Ö39).

Bana göre Türkçeyi iyi öğrenmiş öğrenciler sosyal uyumda zorluk ile az karşılaşılıyor. Türkçesi iyi olmayan öğrenciler en azından kendini doğru düzgün anlatmıyor gibi geliyor.

O nedeniyle Türkçeyi iyi öğrenirsen bir sorun geldiğinde başkalarından çözüm aramak ya da diğerler ile arkadaş edinmek kolay oluyor (Ö1).

Araştırmaya katılan katılımcılardan 12'si (%30) sosyal uyum sürecine ilişkin öneriler olarak hedeflerini unutmamayı tavsiye etmiştir.Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ne için buraya geldiğini her zaman hatırlamalısın. Burada zormuş, yapamam diye düşünce geldiği her an düşün. Amacım nedir? diye bir sorarsın. Oradan güç verecek sana (Ö18).

Sana güvenen insanlar seni diplomayı alıp hedefine ulaşıp geleceğini bekliyor. O yüzden her zaman doğrusunu yap, burada olan zamanın ne kadar kıymetli olduğunu düşün. Bugün zorlayabilirsin ama sonraki bir kendine güürür duyacaksın (Ö32).

Senin gibi yurt dışında eğitim almak isteyip ama fırsatı bulunmayan çok insanlar var. Sen şanslı insansın. Bu fırsatı kaybetme, hedefine ulaşmak için çok zorluklar ile yüzleşirsin, geçtikten sonra sana büyük hediye verecek (Ö7).

Araştırmaya katılan katılımcılardan 9'u (%22,5) sosyal uyum sürecine ilişkin öneriler olarak olumlu düşünce açısından öneride bulunmuştur.Öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yeni bir yere geliyorsun, senin için daha önce hiç bilmediği farklı bir dil, hiç tanımadığı kültür, hiç buluşmadığı insanlar seni bekliyor. Ama sadece sen tek başına değilsin. Benim ve senin gibi binlerce öğrenci burada okuyor, eğitim alıyor. Hayattaki kötü şeyleri düşünmek, ona odaklamak yerine sana gelecek güzellik, iyilik hakkında düşünün (Ö38).

Bana göre olumsuz düşünce, olumsuz olayları çağırıyor o yüzden hiç vazgeçme (Ö27).

Burada geçirmek zamanın hep ilk baştaki gibi zor olmaz. Sadece sana eğitim değil, iyi bir arkadaş edinmek, dünyanın bir başka parçasını hissetmek, başka kültürü tanımak gibi çeşit çeşit hayattaki güzellik sana getirecek. Cesaretin kırılmasın (Ö9).

Araştırmaya katılan katılımcılardan 4'ü (%10) sosyal uyum sürecine ilişkin öneriler olarak sabırlı olmayı tavsiye etmiştir.Öğrencilerin bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Buraya okumaya gelmek uzun bir yolculuğun başlangıcı. Bugün yarın biten bir şey değil. O yüzden, işler zorlaşsa veya aşılmaz görünse bile sebat edin. Her şey çözülür (Ö10).

İnsanlar ile sabırlı davranmanın faydası her zaman vardır (Ö15).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarını belli değişkenlere göre ölçmeyi ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşlerini almayı amaçlamıştır ve bu kapsamda 2022-2023 öğretim yılında Türkiye’de öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları ve sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri belirtmesi açısından katkı sağlayacağını düşünerek hazırlamıştır. Bu bölümünde araştırma sonuçları, tartışma ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç ve tartışma

Bu bölümde nicel ve nitel araştırmayla ilgili sonuçlar ve bulguları ile ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmaktadır. Ardından öneriler sunulmuştur.

5.1.1. Nicel verilere ilişkin sonuç ve tartışma

Araştırma sonuçlara göre Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının geldikleri bölge açısından en yüksek olduğu bölge Afrika’dır. Asya kıtasından gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ise kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları diğer bölgelere göre daha düşüktür. Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında geldikleri bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yapılan araştırma Aliyev (2011) araştırma ile aynı sonuca ulaşmaktadır.

Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında oturdukları yere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği

görülmektedir. Buna göre kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması açısından evde ya da yurttan yaşayan yabancı uyruklu öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir. Ancak Özgüven (1990) tarafından yapılan bir araştırma, yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin stres, aşırı kaygı, aşırı uykusuzluk, duygu durumunda dengesizlik, sık rüya görme, aşırı uyarılma ve aşırı duyarlılık gibi bazı psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Öte yandan Esentürk (1998) tarafından yapılan bir araştırma, yurtlarda kalan öğrencilere göre yabancı uyruklu öğrencilerin evlerinde daha fazla sorun yaşadıklarını göstermektedir.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması açısından bekar ya da evli olanyabancı uyruklu öğrenciler arasında fark olmadığı söylenebilir. Şeker (2006) ve Aliyev (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, evli ve bekar katılımcıların asimilasyon alt ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Çalışma, bekar katılımcıların daha asimile olduğunu bulmuştur. Bu çalışmaların sonuçları farklı düşünmekte ve yapılan çalışmayı desteklememektedir.

Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre kültürlerarası etkileşim algı ortalaması açısından farklı yaşlarda olan öğrenciler arasında fark olduğu söylenebilir. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının yaşa göre farklılaşmasının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yaptığı teste göre yaşı 26 ve üzerinde olan öğrenciler ile yaşı 17-19 aralığında olan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve 26 ve üzerinde yaş aralığında olan yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algılarının 17-19 yaş aralığında olan yabancı uyruklu öğrencilerden göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenciler için yaş seviyesi arttıkça kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı söylenebilir. Yaş gittikçe, kültürel deneyiminizi artırıyor ve o kültüre daha fazla uyum sağlamak anlamına gelir. Etkileşim zorluğunu azaltan bir faktör olduğu söylenebilir. Aksine, Poyrazlı, Arbona, Bullington ve Pisecco (2001) daha genç öğrencilerin, daha yaşlı öğrencilere göre iyi uyum sağladığını bulmuşlardır. Araştırmacılar bu durumu, daha genç öğrencilerin kolayca uyum sağlayabildiklerini, daha büyük öğrencilerin ise yerleşik değerleri, ilgileri ve gelenekleri nedeniyle daha zor değişiklikler yaşadıklarını ve birçok uyum sorunu yaşayabileceklerini söyleyerek açıklamaktadırlar. Bu çalışmaların sonuçları farklı düşünmekte ve yapılan çalışmayı desteklememektedir.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimi açısından en yüksek olduğu yerleşim şehirdir. Bunu kasaba takip etmektedir. Ülkelerinde köyde yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin ise kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları diğer yerleşim yerlerinde yaşayanlara göre daha düşüktür. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamaları arasında ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre kültürlerarası etkileşim algı ortalaması açısından farklı yerleşim bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında fark olduğu söylenebilir. Katılımcıların kültürlerarası etkileşim algıları puan ortalamasının ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimine göre farklılaşmasının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yaptığı teste göre ülkelerinde şehirde yaşayan öğrenciler ile köyde yaşayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve şehirde yaşayanların kültürlerarası etkileşim algılarının köyde yaşayan öğrencilerden göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre yabancı uyruklu öğrenciler için ülkelerinde ikamet ettikleri yerleşim birimi köyden şehire doğru geçtikçe kültürlerarası etkileşim algılarının da arttığı söylenebilir.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında beraber ikamet ettikleri kişiye göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması açısından TC vatandaşı ya da kendi ülke vatandaşı biriyle beraber ikamet etmeler arasında fark olmadığı söylenebilir. Birlikte yaşayan bireyler benzer zorluklarla karşı karşıyadır. Genel kabul gören insanların bir arada yaşayarak birbirlerini daha iyi anlamaları ve iletişim kurma konusunda kendilerini rahat hissetmeleri nedeniyle uyumun arttığı açıklanabilir. Jandt (1993) aynı kültürde yaşayan insanların nasıl düşünecekleri, davranacakları ve iletişim kuracakları konusunda benzer fikirlere sahip olması gerektiğini de belirtmiştir. Bu insanlar bu varsayımlara göre hareket etme eğilimindedir.

Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları arasında Türkiye'de bulunma süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Buna göre Türkiye'de iki yıldan daha fazla zaman geçiren yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası etkileşim algıları ortalaması 1-2 yıl zaman geçiren öğrencilere göre daha yüksektir. Gün ve Bayraktar (2008) çalışmaları ile paralellik göstermektedir.

5.1.2. Nitel verilere ilişkin sonuç ve tartışma

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önce beklentileri kültürel benzerlik, eğitim beklentileri ve sosyal yaşam beklentileridir. Katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önce Türkçe ile ilgili beklentilerine bakıldığında, yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun eğitim beklentileri olduğu yanıtını vermiştir. Uluslararası öğrenciler yurtdışında eğitim almayı, eğitim destek hizmetleri, iyi iş fırsatları ve değerli yaşam deneyimlerinin ötesinde bir avantaj olarak görüyor. Araştırmaya katılan katılımcılar, özellikle Türkiye'nin eğitim sistemi ile ilgili büyük bir hayal ile gelmiştir ve katılımcıları çoğuları bekledikleri gibi olmadığını ifade etmektedir. Ancak Doğu Asyalı öğrencilerin eğitim beklentilerinin beklenenden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yapılan benzer çalışmada Pimpa (2004), Zena (2020) yabancı lisans öğrencileri, yabancı bir ülkeye gelmeden önce uluslararası eğitime karşı olumlu bir tutuma sahiptir sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıları çoğuları, Türkiye'ye gelmeden önce kültürel benzerlik ile ilgili beklenti olduğunu ifade etmiştir. Türkiye ile aynı dini tutan ülkeden gelen öğrenciler özellikle kültürü aynı olduğunu düşünerek gelmiştir. Ancak beklentiden farklı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca öğrenciler diğer Avrupa ülkelerindeki gibi insanların İngilizce konuşabileceklerini düşünmüşler, fakat diğer insanlarla iletişim kurarken sınırlı sosyal etkileşim ve dil farklılıkları yaşamışlardır. Bundan yola çıkarak dil farklılıkları hem sosyal beklentiye hem de kültürel beklentiye etkilendiğini ifade edebilir. Ayrıca araştırmaya katılan bazı öğrenciler sosyal beklenti açısından olumlu düşünceye sahip geldiğini, beklentisi gibi sosyal etkileşimde herhangi sıkıntı olmadan uyum sağlayabildiğini ifade etmiştir. Öte yandan bazı öğrenciler üniversite dışında halk tarafından beklediği gibi olumlu dönüş almadığını ifade etmiştir. Anadolu yakasından gelen bazı öğrenciler, son yıllarda ortaya çıkan Korona virüsünün dışlanmalarına neden olduğunu ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler sosyal uyum sürecinde karşılaştığı zorlukları akademik zorlukları, kültürel zorlukları ve sosyal zorluklarıdır. Uluslararası öğrenciler özellikle dil engeli akademik zorluklar olarak görmektedirler. Dil engeli ve kültürel farklılıklar, yabancı öğrencilerin yabancı ülkelerde ve yeni eğitim ortamlarında karşılaştıkları zorluklar

arasında yer almaktadır (Park ve Son, 2011). Farklı dile sahip yurt dışından gelen yabancıuyruklu öğrenciler, Türkçe konuşmanın ve Türkçe teorik bilgi edinmenin zor olduğunu, yerli öğrencilerle aynı notları almak ve konuyu anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaçları olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca katılımcılar yabancılara Türkçe eğitim verilen Türkçe hazırlık merkezinde sadece gramer ve temel teorek bilgilerin verilmesinin yeterli olmadığına inanmaktadır. Türkçe eğitimi sırasında yabancı öğrencilere seçtikleri mesleğe ilişkin kelime bilgisi verilmemekte, bu da yabancı öğrencilerin mesleki teori derslerini anlamalarını zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda dil becerilerinde eksiklik olan öğrenciler diğer üniversite arkadaşlarıyla ve sosyal çevrede iletişim kurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Dil engeli nedeniyle yabancı öğrenciler kendilerini doğru ifade etmemek, başkalarından yardım istememek, toplumun diğer üyeleriyle etkileşimden kaçınmaktadır. Barratt ve Huba (1994), Charles ve Stewart (1991), Pedersen (1991) araştırmalarda, uluslararası öğrencilerin yeni çevrelerine uyum sağlamada akademik zorlukla karşılaştıklarını ve bunun öğrencilerin akademik başarıları ve psikolojik iyilik halleri üzerinde ve sosyal ortama uyum sağlamakta etkili olabileceğini göstermiştir. Bu sonuçlar bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinde karşılaştığı diğer bir zorlukları ise kültürel zorluklarıdır. Kültürel farklılıklar, yabancı uyruklu öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel uyumu ile doğrudan ilişkilidir. Katılımcıların kendi kültür ve Türk kültür arasındaki farklılıklar yemek, giyim tarzı olduğunu ifade etmekte ve katılımcıların kültürel zorluklar olarak kabul edilmektedir. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin çoğunun Türkiye'ye ilk geldiklerinde yemeğe alışmakta zorlandıkları ancak zamanla alıştıkları tespit edilmiştir. Barry (2020) yapmış olduğu araştırmanın sonuçları da benzerlik göstermektedir. Gelenek ve görenekleri kendi ülkelerine benzeyen Türkiye'deki yabancı öğrenciler, kültürel sorunlarının olmadığını veya çok az olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda yaşam tarzlarının ve giyim tarzlarının ev sahibi kültüre göre uyarlanması gerektiğine inandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinde karşılaştığı son bir zorlukları ise sosyal zorluklarıdır. Ülkelerinden göç eden yabancı uyruklu öğrenciler öğrenciler, üniversitedeki arkadaşlarından zaman zaman farklı tepkiler aldıklarını buna da sosyal uyum sürecindeki zorluk olduğunu ifade etmiştir. Sezgin ve Yolcu (2016) çalışmada okudukları üniversitedeki arkadaşlarından ve sosyal ortamdaki insanlardan "Ülkelerinden kaçtıkları" izlenim gibi rahatsız eden tepki aldıklarını ifade etmiştir. Bu sonuç çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Afrika ülkelerinde öğrenciler ten renklerinden dolayı çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar ve Türk

öğrencilerin ve yerli halkın Afrika kökenli öğrencilere yönelik tutumu yabancı öğrencileri rahatsız etmekte, bundan dolayı diğer insanlar ile iletişim kurmakta ve sosyal ortama uyum sağlamalarında zorluk çektiğini ifade etmektedir. Barry (2020) yapmış olduğu araştırmanın sonuçları da aynı sonuca ulaşmış ve çalışmayı desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler Türkiye'ye geldikten sonra sosyal uyum sürecinde yalnızlık, depresyon ve dışlanma duygularını hissettiğini belirtmiştir. Grinberg ve Grinberg'in (1989) belirttiği gibi, göç "Kişi geride bıraktığı dünyaya ait olmaktan çıkar ve neredeyse geldiği dünyaya henüz ait değildir." Yeni gelen uluslararası öğrenciler, normalden daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları bir zamanda, kendilerini aniden sosyal izolasyon değilse bile "ilişkisel eksiklik" içinde bulurlar. Memleket özlemi, aile özlem ve dil yetersizliğinden kaynaklanan stres, depresyon ve yalnızlık sonucunda yeni bir kültüre uyum süreci olumsuz etkilenmektedir. Araştırmada Türkçeye sahip olmayan öğrenciler diğer öğrencilere göre daha çok depresyon ve yalnızlığa sahip olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Thomson (2006) yaptığı araştırmada bir Avustralya Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrenciler arasındaki kültürel stres üzerine yaptıkları çalışmada, kendi ülke ile öğrenim gören ülke arasında birçok kültürel farklılık ve dil farklılık olduğunda, kültürel stresin ortaya çıktığını ve bu stresin öğrencilerin refahına müdahale ettiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar ailelerini, arkadaşlarını ve memleketlerini özlediklerini belirtmiştir. Türkiye'ye kendi istekleriyle gelme ve eğitimlerini tamamlama zorunluluğu gibi nedenler yabancı uyruklu öğrencilerde depresyona yol açabilmektedir. Mori (2000) ve Sandhu (1995), kültürel farklılıkların ve evden uzakta olmanın uluslararası öğrenciler için önemli depresyon kaynakları olduğunu bulmuşlardır. Zhang ve Goodson (2011), Ocak 1990 ile Ocak 2009 arasında hakemli dergilerde yayınlanan ve hem lisans hem de lisansüstü uluslararası öğrencilerin sosyal uyumunun yordayıcılarına odaklanan altmış dört çalışmanın bir meta-analizini gerçekleştirmiş. Stres, sosyal destek, İngilizce yeterliliği sosyal uyuma önemli ölçüde etkilediğini bulmuşlardır. Bu sonuçlar çalışmayı desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal uyum açısından meydana gelen değişikliklere bakıldığında olumlu değişiklikleri, kişilerarası ilişkileri geliştirme, bağımsız öğrenme ve bakış açısının genişletilmesidir. Olumsuz değişiklikleri izolasyon eğilimi ve umutsuzluktur. Uluslararası öğrenciler yeni ülkeye varıldığında, ev sahibi ülkeye ve kültüre yönelik bireysel tepkiler değişebilir. Bazıları ev sahibi ülkenin kültürüne çok fazla dahil olurken, diğerleri olumsuz hissedebilir ve mesafeli olabilir. Olumlu yönde değişiklikleri olan

katılımcılar, sosyal ilişkileri artırmak, etkili sorun çözme yeteneği, etkili kişiler arası iletişim becerileri ve duygusal kontrol kazanmak gibi olumlu özelliklere sahip olduklarını vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar Türkiye’de eğitim almak bakış açısının genişletilmesine büyük bir faydalı olduğunu ifade etmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen öğrencilerle aynı sosyal ortam bulunup arkadaşlıklar etmesi, farklı kültürle sahip insanların kültüre sahip duyması ve farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olması gibi bakış açısının genişletilmesi açısından olumlu değişiklikler olduğu belirtilmektedir. Diğer bir açıdan bazı katılımcılar izolasyon eğilimi ve umutsuzluk gibi olumsuz değişiklikleri ifade etmiştir. Bazı öğrencilerin yurt dışında yaşamayı zor bulduklarını, Türkiye’ye geldikten sonra sosyal hayattan uzak kaldığını ve insanlardan kaçındıklarını ifade etmişler. Aynı zamanda son yıllarda küresel bir pandemi olan COVID de etkisinde kaldığı görülmektedir. Pandemi döneminde yeni gelen yabancı uyruklu öğrenciler, uzaktan eğitim nedeniyle kendilerini izolasyon eğilimi gibi değişiklikler meydana geldiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğu sosyal uyum sürecinde en çok aile ve arkadaşlar tarafından destek aldığını ifade etmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin aile ve arkadaşlarından alınan desteği olumlu yönde etkilendiği ifade etmektedir. Sosyal uyum sürecinde dil farkı nedeniyle, aynı dile sahip memleket arkadaşlarıyla iletişim kuran onlardan sosyal destek alan katılımcılar da olduğunu görülmektedir. Aynı zamanda dil engeli olmadan Türk arkadaşlarından sosyal destek alan katılımcılarda görülmektedir. Barrett (1999), Gallagher ve Brodrick (2008) yaptığı araştırmada aileden ve arkadaşlarından alınan sosyal desteğin yaşam doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğunu ve yabancı öğrencilerin sosyal destek kaynaklarından uzaklaşmalarının yaşam doyumlarını olumsuz etkilediğini göstermiştir. Yine bazı çalışmalar araştırmayı desteklemektedir; Arkadaş ve aile ile olumlu ilişkiler Torun (1995) ve aile yapısı Güngör (1996) sosyal destek algılarının daha yüksek olması ile ilişkili bulunmuştur. Yapılan araştırma ve diğer çalışmaları özetlendiğinde, aile, akranlar ve sosyal çevre ile olan ilişkilerin hayatın her döneminde önemli olduğu ve bu ilişkilerin bireyin sosyal uyumuna önemli ölçüde katkı sağladığı söylenebilir. Aynı zamanda sadece başkalarından destek almakta kalmamış, bireysel etkinliği yaptıklarını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar, sosyal uyum sırasında kendi başlarına hareket etme , özgüven sahibi olma, güçlü ve kendi kendine yetme gibi bağımsız bireysel etkinliği gerçekleştirdiklerini söylemektedir. Cohen (2004), Taysi (2000) yaptığı çalışmada, araştırmanın sonucunda sosyal desteğin en temel işlevi, öğrencilerin stresli olayların sonuçlarıyla bağımsız olarak başa çıkmalarıdır. Aynı sonuçlara ulaşılan bu

alışmalar da araştırmayı desteklemektedir. Son olarak az sayıda öğrenciler hem öğretmenler tarafından hem de özel kurum tarafından sosyal yardım desteği aldığını ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak özel kurum ve ğretmen üyelerin sosyal desteğe eksik kaldığını ifade edebilir. Ayrıca daha yüksek düzeyde sosyal desteğe sahip öğrencilerin daha düşük düzeyde kültürel stres yaşadıklarını tespit edilmiştir. Poyrazlı ve diğerleri (2004) yaptığı araştırmada çalışmaya benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler yeni gelen yabancı uyruklu öğrencilere sosyal ortamında olumlu bir şekilde uyum sağlamaları için Türkçe ğrenme, olumlu düşünceye sahip olma, sabırlı olma ve amaç, hedeflerini unutmama gibi öneriler vermektedir. Burada sunulan önerilerin diğer uluslararası öğrencilere ve yeni öğrencilere büyük katkı sağlayacağına inanmaktadır. Katılımcıların oğuları Türkiye'ye gelmeden önce az olsa bile Türkçeyi ğrenmesi gerektiğini vurgulanmaktadır. Geldiği ülkenin, dilini öğrenmenin ve sosyal hayatın diğer katılımcıları ile dil engeli olmadan anlaşabilmenin sosyal uyumu etkileyen en önemli faktör olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda her bir zorluluk olsa geçici olduğuna inanmak gerektiğini, karşılaştığı zorluklar karşısında sabırlı olmak ve kendilerine g veren olumlu düşünceye sahip olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Son olarak amaç, hedeflerine ulaşmak için her zaman hatırlmaları gerektiğini önermektedir. Aynı zamanda yurt dışında eğitim almak herkes için açık bir fırsat değil, bu fırsatı kaçırmaması gerektiğini diğer uluslararası öğrencilere aktarmaktadır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırmanın sonuçlarına dayalı öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Çalışma sonucunda kültürlerarası etkileşim algıları açısından şehir merkezinden gelenlerin köyden gelenlere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Bu sebeple daha kırsal ve köy gibi bölgeden gelen öğrenciler için kültürlerarası etkileşim algılarını geliştirmek adına oryantasyon programı düzenlenebilir.
- Türkiye’de daha uzun zamandır bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin daha kısa süredir Türkiye’de olanlara göre kültürlerarası etkileşim algılarının daha yüksek olduğu sonucuna istinaden kısa süredir Türkiye’de olanların kültürlerarası etkileşim algılarını arttırmak için uzun süredir Türkiye’de olan yabancı uyruklu öğrencilerle bir araya getirip deneyimlerini paylaştıkları programların oluşturulması önerilebilir.
- Yapılan çalışmanın sonucunda yabancı uyruklu öğrenciler pek çok sorun ile karşılaştığını ifade etmiştir. Öğrenciler bu zorlukları geçmek için sadece özel stratejiler kullandığını ifade etmiştir. Bu nedenle özel kurum ve devlet tarafından öğrencilere sosyal uyum destek verilebilir.
- Sosyal uyum zorlukları açısından, uluslararası öğrencilerin en çok karşılaştığı zorluk dil engeli olduğunu söylemiştir. Bu zorluğun aşılması için dili kullanmaya yönelik daha fazla sosyal etkileşimler içeren etkinlikler tasarlanabilir.
- Yabancı uyruklu öğrencilerle daha etkin ve sağlıklı bir ilişki kurmak ve uyum sürecini desteklemek için kültürleri hakkında gerekli bilgileri almak ve kültürel hassasiyetlerine dikkat etmek için kültür günleri düzenlenebilir.
- Uluslararası öğrencilere Türk halkıyla sosyal ilişkiler ve dostluklar kurabilmeleri için bir sosyal tutum geliştirmeleri tavsiye edilir. Ev sahibi toplulukla sosyal ilişkileri geliştirmek için bir program geliştirerek yapılabilir.
- İlk kez gelen öğrenciler, farklı bir kültürel ve sosyal ortama girerken çeşitli psikolojik zorluklarla karşılaşır. Bu nedenle öğrencilere psikolojik destek sağlanması önerilebilir.

5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik neriler

- Türkiye’de eēitim gören uluslararası ērencilerin sosyal uyum sürecine ilişkin çalışmalar genelde nicel veri üzerinde yapılmıştır, nitel bir araştırma çok az yapılmıştır. Bu nedenle uluslararası ērencilerin sosyal uyum sürecine ilişkin görüşleri ile ilgili nitel bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırma konusunun perspektifini ve daha fazla araştırma için alanı belirlemek önemlidir. Bu nedenle, yapılan bu çalışma, araştırmacıların bir sonraki araştırmayı yapmalarına ve araştırma hedeflerine ulaşmalarına kolayıştırabilir.
- Yabancı ērencilerin kültürlerarası etkileşimler üzerine bu çalışmada kullanılan deēiřkenlere ek olarak, farklı deēiřkenler kullanılarak çalışmanın kapsamı genişletilebilir.
- Yapılacak alışmalar yabancı uyruklu ērencilerin kültürlerarası etkileşim ve sosyal uyumun ērencilerin eēitime nasıl etkilendiēi araştırabilir.

KAYNAKLAR

- Abaslı, K. ve Polat, Ş. (2019). Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık ve kültürel zekâya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 193-202. doi: 10.18506/anemon.419526
- Aberson, C. L. ve Tomolillo, C. (2004). Implicit bias and contact: The role of interethnic friendships. *The Journal of Social Psychology*, 144(3), 335-347. doi: 10.3200/SOCP.144.3.335-347.
- Akbalık, F.G. (2003). Yurt dışından dönen türk öğrencilerin uyum düzeyleri ve benlik algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 1-11. doi: org/10.1501/Egifak_00000000084
- Aliyev, R. ve Öğülmüş, S. (2016). Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası etkileşim algısının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(12), 1-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/32107/355905>
- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yüksek öğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:206999).
- Altundağ, P. (2007). *Kültürlerarası yeterlilik ve korece öğretimi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 208042).
- Amanov, İ. (1996). *Özbekistan cumhuriyetinden Bursa'ya yüksek öğrenim görmek için gelen öğrencilerin uyum problemleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 54152).
- Araujo, A. D. (2011). Adjustment issues of international students enrolled in american college sand universities: A review of the literature. *Higher Education Studies*, 1(1), 2-8. doi: 10.5539/hes.v1n1p2
- Argyle, M. ve Henderson, M. (1985). *The anatomy of relationships: And the rules and skills needed to manage them successfully*. London: Heinemann.

- Aykaç, M. ve Aykaç, N. (2019). Yaratıcı drama temelli etkinliklerin kültürlerarası duyarlılık ve göçmen algısı üzerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 73-98. doi: org/10.21612/yader.2019.004
- Balabanlı, F. (1990). *Öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 12448).
- Barratt, M. F. ve Huba, M. E. (1994). Factors related to international undergraduate student adjustment in an American community. *College Student Journal*, 28(4), 422-435. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1995-27139-001>
- Barry, A. (2020). *Kayseri'deki yabancı öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 638114).
- Batır, R. ve Okur, A. (2016). Kültürel mesafenin uluslararası öğrencilerin sosyokültürel adaptasyonlarına ve akademik başarılarına etkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3951-3960. doi:10.14687/jhs.v13i3.3909
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 51276).
- Bennett, M. J. (1986). A developmental approach to training for intercultural sensitivity. *International Journal of Intercultural Relations*, 10(2), 179–196. doi:10.1016/0147-1767(86)90005-2
- Bilgen, S. (1989). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve bazı değişkenlerin uyum düzeylerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 7659).
- Bilgin, N. (2003). *Sosyal psikoloji sözlüğü*. İstanbul: BağlamYayıncılık.
- Byrness, F. (1966). Role shock: An occupational hazard of american technical assistants abroad. *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences*, 368(2), 95-108. doi:10.1177/000271626636800110
- Cepni, (2018). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (8. Basım)*. Yayınevi Yazarın Kendi Yayını-Salih.

- Charles, H. ve Stewart, M. (1991). Academic advising of international students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 19(4), 173-180. doi: 10.1002/j.2161-1912.1991.tb00554.x
- Chen, L. (2002). Perceptions of intercultural communication and communication satisfaction. *Communication Reports*, 15(2), 133-147. doi: 10.1080/08934210209367760
- Cılga, İ. (1989). *Korunmaya muhtaç gençlerin sorunları ve yetiştirme yurtları*. Ankara: TC Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.
- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676-684. doi: 10.1037/0003-066X.59.8.676
- Cornell, D., Callahan, C., Loyd, B., Garrison, C. ve Rhodes, C. (1989). Adjustment of academically talented females in a secondary school acceleration program. (AEL Minigrant Report No. 11.) Charleston, West Virginia: Appalachia. Web: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED313821.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. (Çev. M. Sözbilir). Ankara: Pegem Akademi.
- Çarıkçı, İ. ve Koyuncu, O. (2010). Bireyci-toplumcu kültür ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 1-18. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181739>
- Çelik, C. ve Görpe, S. (2003). Yerel kültürlerde uluslararası halkla ilişkilerin temel kriterleri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(17), 379-390. doi: 10.17064/iüifhd.99897.
- Çevik, H. (2018). *Yabancı uyruklu hastalara bakım veren hemşirelerin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 501551).
- Çiftçi, İ. ve Sucuoğlu, B. (2004). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Devrim, Z. (2016). *Uluslararası öğrencilerin; serbest zaman etkinliklerine aktif katılımları yoluyla sosyal uyumlarının analizi: Celal Bayar Üniversitesi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 423546).

- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31(2), 103-157. doi: org/10.1007/BF01207052
- Dunner, D. L. ve Fievert, İ.(1978). Social adjusment in primary affective-disorder. *American Journal of Psychiatry*, 135(11), 1412-1413.doi:10.1176/ajp.135.11.1412
- Elibol, H. (2018). *Erasmus programının yabancı dil öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılıklarına etkisi: Gezi defter kullanımı* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 523987).
- Erinç, Sıtkı M. (1995). *Kültür Sanat Sanat Kültür*. İstanbul: ÇınarYayınları.
- Esentürk, E.L. (1998). *Yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 73965).
- Fish, K. D. ve Biller, H. B. (1973). Perceived childhood parental relationship sand college females' personal adjustment. *Adolescence*, 8(31), 415-420. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1974-22700-001>
- Forbes-Mewett, H. ve Sawyer, A. M. (2016). International students and mental health. *Journal of International Students*, 6(3), 661-677. doi: 10.32674/jis.v6i3.348
- Gallagher, E. N. ve Vella-Brodrick, D. A. (2008). Social support and emotional intelligence as predictors of subjective well-being. *Personality ve Individual Differences*, 44(7), 1551-1561 .doi:org/10.1016/j.paid.2008.01.011
- Glass, C. R., Gómez, E. ve Urzua, A. (2014). Recreation, intercultural friendship, and international students' adaptation to college by region of origin. *International Journal of Intercultural Relations*, 42, 104-117, doi:org/10.1016/j.ijintrel.2014.05.007
- Gökçe, B. (1984). *Orta öğretim gençliğinin beklenti ve sorunları*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Grinberg, L. ve Grinberg, R. (1989). *Psycho analytic perspectives on migration and exile*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167-176. Erişim adresi:

<https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/82388/turkiyede-ic-gocun-ergenlerin-uyumundaki-rolu>

- Güngör, A. (1996). *Üniversite öğrencilerinde sosyal destek, negatif yaşam olayları, öfkenin ifade edilme biçimi ile kendini suçlamanın fiziksel sağlık ve sosyal uyumla olan ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 52900).
- Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. New York:Doubleday.
- Hall, E. T. (1990). *The silent language*. New York: Random House.
- Hammer, M. R., Bennett, M. J. ve Wiseman, R. (2003). Measuring intercultural sensitivity: the intercultural development inventory. *International Journal of Intercultural Relations*, 27(4), 421-443.doi:10.1016/S0147-1767(03)00032-4
- Henderson, K. A. ve Ainsworth, B. E. (2000). Enablers and constraints to walking for older africanamerican and americanindian women: The cultural activity participation study. *Pubmed*, 71(4), 313-21.doi: 10.1080/02701367.2000.10608914
- Hendrickson, B., Rosen, D. ve Aune, R. K. (2011). An analysis of friendship networks, social connectedness, homesickness, and satisfaction levels of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 281-295. doi:10.1016/j.ijintrel.2010.08.001
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The hofstede model in context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-26. doi: 10.9707/2307-0919.1014
- Hogarty, G. ve Katz, M.(1971).Norms of adjustment of social behavior. *Archives of General Psychiatry*, 25(5), 470-480. doi:10.1001/archpsyc.1971.01750170086013
- Hotta, J. ve Ting-Toomey, S. (2013). İntercultural adjustment and friendship dialectics in international students: A qualitative study. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(5), 550-566. doi: org/10.1016/j.ijintrel.2013.06.007
- Howing, P. T., Wodarski, J. S., Kurtz, P. D. ve Gaudin, Jr. (1990). The Empirical basis for the implementation of social skills training with maltreated children. *Social Work*, 35(5), 460–467. doi:org/10.1093/sw/35.5.460
- Jandt, F. E. (1998). *Intercultural communication introduction*. California: SAGE

- Jandt, F. E. (2010). *An introduction to intercultural communication: Identities in a global community*. India: SAGE.
- Karaoğlu F. (2007). *Yabancı uyruklu öğrencilerde uyma davranışı: Tömer örneği*(Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 209446).
- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B. ve Koçak, S. (2008). Serbest zaman tatminölçeği'nin (sztö-uzunversiyon) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *SporBilimleriDergisi*, 19(2), 80-91. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/151307>
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla yaşamak: Kültürlerarası iletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kartarı, A. (2006). *Farklılıklarla yaşamak: Kültürlerarası iletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Kartarı, A. (2013). *Kültürlerarası iletişim*. Eskişehir: T.C. Anadolu.
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim, kültürlerarası iletişim: Kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kawar, T. I. (2012). Cross-cultural differences in management. *International Journal of Business and Social Science*, 3(6), 105-111. Erişim adresi: https://www.academia.edu/9240649/Cross_cultural_Differences_in_Management
- Korzenny, F. ve Korzenny, B. A. G. (1984). *Quantitative approaches: An overview*. In W. B. Gudykunst, and Y. Y. Kim (Eds.), *Methods for intercultural Communication research*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Kozyreva, P.M. (2012). Social adaptation of the Russian population in the post-soviet period. *Social Studies*, 51(5), 74-96. doi:10.2753/SOR1061-0154510505
- Kwon, Y. (2013). The sociocultural adjustment of Chinese graduate students at Korean universities: A qualitative study. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(5), 536-549. doi:10.1016/j.ijintrel.2013.06.004
- Landis, P. H., ve Stone, C. L. (1952). The relationship of parental authority patterns of teenage adjustments. Bull. No: 538, Dupman, Wash, State Collage of Washington.
- Linton, R. (1974). *The cultural background of personality*. New York, London: D.Appleton-Century company.
- Marvin, J. W. ve Barker, M. (1990). Academic achievement and social adaptation among international students: A comparison groups study of the peer-pairing program.

International Journal of Intercultural Relations, 14(2), 251-263.
doi:org/10.1016/0147-1767(90)90008-K

Matković, T., Tomić, I. ve Vehovec, M. (2010). Efikasnost nasuprot dostupnosti
?ipovezanost titroškova i ishoda studiranja u hrvatskoj. *Revija Za Socijalnu Politiku*,
17(2), 215-237. doi:org/10.3935/rspv17i2.919

Mercan, N. (2016). Çok kültürlü ortamlarda kültürel zekânın kültürler arası duyarlılık ile
ilişkinine yönelik bir araştırma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-13. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/niguiibfd/issue/19761/21160>

Mori, S. C. (2000). Addressing the mental health concerns of international students.
Journal of Counseling ve Development, 78(2), 137-144. doi: org/10.1002/j.1556-
6676.2000.tb02571.x

Mrekajova, E. (2018). *Bir yabancı karşısında etkili kültürlerarası etkileşim imkanlarının
değerlendirilmesi, Bursa Uludağ üniversitesi örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez
Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 519273).

Nasir, M. (2012). Effects of cultural adjustment on academic achievement of international
students. *Journal of Elementary Education*, 22(2), 95-103. Erişim adresi:
http://pu.edu.pk/images/journal/JEE/PDF-Files/Article%20No.%207_V22_2_12.pdf

Olaniran, B. A. (1996). Social skills acquisition: A closer look at foreign students on
college campuses and factors influencing their levels of social difficulty in social
situations. *Communication Studies*, 47(1), 72-88. doi: 10.1080/10510979609368465

Ou, W. A. ve Gu, M. M. (2020). Negotiating language use and norms in intercultural
communication: Multilingual University Students' scaling practices in
translocal space. *Linguistic sand Education*, 57(3), 1-
11. doi:org/10.1016/j.linged.2020.100818

Öğüt, A. ve Kocabacak, A. (2008). Küreselleşme sürecinde Türk iş kültüründe yaşanan
dönüşümün boyutları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 23, 145-
170 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sutad/issue/26267/276723>

Öğüt, F. (2000). *Sosyal uyum ile sürekli kaygı arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK
Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 107126).

- Öğüt, N. ve Olkun, E. O. (2018). Üniversite öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyi: Selçuk üniversitesi örneği. *Selçuk İletişim*, 11(2), 54-73. doi: 10.18094/josc.430980
- Özgüven, E. (1990, Mayıs). *Yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin sağlık ve psikolojik sorunları*. 5. Ulusal Psikoloji Kongresi. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir.
- Özlem, D. (1986). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Özoğlu, M., Gür, B. ve Coşkun, İ. (2015). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye’de uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA Yayınları XVII. I. Baskı.
- Park, S. S. ve Son, J. B. (2011). Language difficulties and cultural challenges of international students in an Australian university preparation program: Language, culture and social connected ness (ss. 35-55). NewcastleuponTyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Pedersen, P. (1991). Counseling international students. *The Counseling Psychologist*, 19(1), 10-58. doi.org/10.1177/0011000091191002
- Peter, B., Dugan, S. ve Trompenaars, F. (1996). National culture and the values of organizational employees: A dimensional analysis across 43 nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 27(2), 231-264. doi: 10.1177/0022022196272006
- Pirliyeve, N. (2010). *Yapısal eşitlik modeli ile yabancı uyruklu öğrencilerin uyumu üzerine bir analiz* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 262871).
- Poyrazlı, S., Kavanaugh, P. R., Baker, A. ve Al-Timini, N (2004). Social support and demographic correlates of acculturative stress in international students. *Journal of College Counseling*, 7(1), 73-83. doi:10.1002/j.2161-1882.2004.tb00261.x
- Poyrazlı, S. ve Grahame, K. (2007). Barriers to adjustment: Needs of international students within a semi-urban campus community. *Journal of Instructional Psychology*, 34(1), 28. Erişim adresi: http://www.redorbit.com/news/education/907480/barriers_to_adjustment_needs_of_international_students_within_a_semiurban/index.html
- Rengi, Ö. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Farklılık Algıları Ve Kültürlerarası Duyarlılıkları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 370150).

- Ross, S. M. (2010). Mild to moderate depression: A complementary and integrative therapies approach. *Holist Nurs*, 24(5), 303–309. doi: 10.1097/HNP.0b013e3181f103e4
- Sağınç, N. (2011). *Üniversite yaşamına uyum sürecine etkileyen faktörler ve birbirleri ile ilişkileri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 289119).
- Sandhu, D. S. (1995). An examination of the psychological needs of the international student: Implications for counseling and psycho therapy. *International Journal of Advancement of Counseling*, 17(4), 229-239. doi: org/10.1007/BF01407739
- Saygılı, D. ve Kana, F. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürlerarası duyarlılığı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1041-1063. doi: 10.16916/aded.449622
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 417-436. doi: 10.20304/husbd.14985
- Smith, R. A. ve Khawaja, N. G. (2011). A review of the acculturation experiences of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(6), 699–713. doi: 10.1016/j.ijintrel.2011.08.004
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümer, S. (2009). *International students psychological and sociocultural adaptation in the US* (Yayınlanmamış Doctor Tezi). Georgia State University, Washington.
- Şahin, M.E. (2001). *Kültür şokun hakkında analitik yaklaşımlar ve ampirik veriler: ABD’de öğrenim gören bir Türk öğrenci grubu üzerine niteliksel bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 100454).
- Şeker, D. (2006). *Kente göç etmiş bir örnekleme kültürü uyum (kültürlenme) süreçleri* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 162594).
- Tanrıöğen, A. (Ed.) (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Taysi, E. (2000). *Benlik saygısı, arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 94707).
- Thompson, J. J. ve Ergin, A. (1994). Sözcüklerle dökülmeyenler: Sınıfta sözsüz iletişim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(2), 529-546. doi: 10.1501/Egifak_0000000376
- Thomson, E., Rosenthal, D. ve Russell, J. (October 2006). *Cultural stress among international students at an australian university [Proceedings]*. Australian International Education Conference 2006, Perth, Australia.
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerine bir inceleme* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 42311).
- Trompenaars, F. ve Hampden-Turner, C. (1998). *Riding the waves of culture: Understanding cultural diversity in global business (2nd ed.)*. New York: McGraw-Hill.
- Tutkun, Ö. F. (2006). Kırgızistan-Türkiye Manas üniversitesindeki Türkiyeli öğrencilerin uyum sorunları. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 255-267. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/manassosyal/issue/49951/640215>
- Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlılık ve etnik merkezcilik düzeylerini etkileyen etmenler* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 279131).
- Ward, C., Bochner, S. ve Furnham, A. (2008). *The Psychology of Culture Shock*. London: Routledge.
- Williams, A. S. (1978). Mental health epidemiology survey of a university population. *Journal Of College Student Personel*, 19(2), 128-132. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ177148>
- Xiaofan, L. (2001). Effective communication in multi cultural classrooms. *Reports Research*, 143(160), 1-45. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED449538.pdf>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, K., Aykaç, N. ve Okçu, S. T. (2019). Yaratıcı drama ve resimli çocuk kitapları: kültürlerarası duyarlılığı geliştirmek için örnek bir uygulama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 55-72. doi:10.21612/yader.2019.003
- Zhang, J. ve Goodson, P. (2011). Predictors of international students' psycho social adjustment to life in the United States: A systematic review. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(2), 139–162. doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.11.011

EKLER

Ek 1. Kişisel bilgi formu

Değerli Öğrenciler;

Bu anket kültürel etkileşim konulu bir araştırmada veri toplamak amacıyla uygulanmaktadır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle cevap vermeniz, gerçek durumu saptayabilmek açısından önem taşımaktadır. Anketteki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. O ifadeleri okuduktan sonra size en uygun olanın karşısına (X) işareti koyarak belirtiniz. Bu işlem tamamlandıktan sonra anketteki diğer maddelere geçiniz. Ankete verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak, bu araştırmanın amaçları dışında başka herhangi bir amaçla kesinlikle kullanılmayacak, başka kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katıldığınız için şimdiden teşekkürler.

1. **Cinsiyetiniz:** ()Kadın () Erkek
2. **Medeni durumunuz:** ()Evli () Bekar () Dul
3. **Yaşınız:**
4. **Türkiye’de ikamet ettiğiniz şehir:**
5. **Kaç yıldır Türkiye’de bulunuyorsunuz?** ()
6. **Ülkeniz:**
7. **Ülkenizde ikamet ettiğiniz yerleşim birimi:** ()Şehir () Kasaba () Köy
8. **Öğrenim gördüğünüz alan/bölüm:**
9. **Türkiye’de nerede oturuyorsunuz?** ()Ev () Yurt ()
10. **Türkiye’de kiminle yaşıyorsunuz?** ()Vatandaşlarımla () Türkiyelilerle ()

KÜLTÜRELARASI ETKİLİŞİMÖLÇEĞİ

MADDE NO	ÖLÇEK MADDELERİ	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Anadilimi Türkçeden daha iyi yazıyorum.					
2	Hem anadilimde hem de Türkçede iyi yazıyorum.					
3	Zorunlu olmadıkça Türkçe konuşmuyorum.					
4	Artık sadece Türkçe konuşuyorum.					
5	Hem Türkçeyi hem de anadilimi istediğim zaman rahatlıkla kullanıyorum.					

6	Kendi evimde ve hemşerilerimle beraberken sadece anadilimi kullanıyorum.					
7	Kendi evimde ve hemşerilerimle beraberken sadece Türkçeyi kullanıyorum.					
8	Sadece kendi anadilimde şaka yaparım.					
9	Artık sadece Türkçe şaka yapıyorum.					
10	Hem Türkçe hem de anadilimde şaka yaparım.					
11	Sadece kendi anadilimde düşünürüm.					
12	Türkçe düşünmeyi tercih ediyorum.					
13	Hem Türkçe hem de anadilimde düşünürüm.					
14	Duygu ve düşüncelerimi sadece anadilimde ifade etmeyi tercih ederim.					
15	Duygu ve düşüncelerimi sadece Türkçe ifade etmeyi tercih ederim.					
16	Duygu ve düşüncelerimi her iki dilde rahatlıkla ifade edebilirim.					
17	Kendi ülkemin vatandaşlarıyla daha iyi anlaşıyorum.					
18	Türkiyelilerle daha iyi anlaşıyorum.					
19	Hem Türkiyelilerle hem de kendi ülkemin vatandaşlarıyla iyi anlaşıyorum.					
20	Düşüncelerimi sadece Türkiyelilerle paylaşmayı tercih ediyorum.					
21	Düşüncelerimi hem Türkiyelilerle hem de kendi vatandaşlarımla paylaşıyorum.					
22	Sadece Türkiyelilerle sosyalleşmeyi tercih ediyorum.					
23	Hem kendi vatandaşlarımla hem de Türkiyelilerle sosyalleşirim.					
24	Arkadaşlarımı sadece Türkiyeliler arasından seçerim.					
25	Arkadaşlarımı hem Türkiyeliler hem de kendi vatandaşlarımdan seçerim.					
26	Kendi ülkemde yaşamayı tercih ederim.					
27	Türkiye’de yaşamayı tercih ederim.					
28	Hem Türkiye’de hem de kendi ülkemde yaşayabilirim.					
29	En yakın arkadaşlarım kendi vatandaşlarımdan oluşur					
30	En yakın arkadaşlarım Türkiyelilerden oluşur					
31	Arkadaş seçiminde ayırım yapmam.					
32	Sadece Türkiyelilerin bulunduğu sosyal ortamları tercih ederim.					
33	Hem Türkiyelilerin hem de kendi vatandaşlarımdan bulunduğu sosyal ortamları tercih ederim.					
34	Sadece Türkiyelilerin bulunduğu ortamlarda değerli olduğumu hissediyorum.					
35	Her ortamda değerli olduğumu hissedirim.					
36	Sadece Türkiyelilerin yanında kendimi rahat hissedirim.					
37	Her ortamda kendimi rahat hissedirim.					
38	Sadece Türkiyelilerden oluşan sosyal grubun etkili bir üyesiyim.					
39	Sadece Türkiyelilerden hem de vatandaşlarımdan oluşan sosyal grubun etkili bir üyesiyim.					

40	Vatandaşlarımın beni daha iyi anladığını düşünüyorum.					
41	Türkiyelilerin beni daha iyi anladığını düşünüyorum.					
42	Türkiyelilerin de vatandaşlarımın da beni anladığını düşünüyorum.					
43	Gelecek için planlarımı ülkeme göre yapıyorum.					
44	Gelecek için planlarımı Türkiye'ye göre yapıyorum.					
45	Sadece Türklerin milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.					
46	Hem Türklerin hem de ülkemın milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.					
47	Sadece ülkemi memleketim olarak görüyorum.					
48	Sadece Türkiye'yi memleketim olarak görüyorum					
49	Hem Türkiye'yi hem de ülkemi memleketim olarak görüyorum.					
50	Vatandaşlarımı daha çok severim.					
51	Türkiyelileri daha çok severim.					
52	Türkiyelileri de vatandaşlarımı da çok severim.					
53	Kendimi kendi ülkeme ait hissediyorum.					
54	Kendimi Türkiye'ye ait hissediyorum.					
55	Kendimi hem Türkiye'ye hem de kendi ülkeme ait hissediyorum.					
56	Kendimi her iki ülke insanlarından da farklı görmem.					
57	Kendimi yetiştiğim kültüre yakın hissediyorum.					
58	Yetiştiğim kültürden çok buradaki kültüre kendimi yakın hissediyorum.					
59	Kendimi her iki kültüre de yakın hissediyorum.					
60	Boş zamanlarımı genellikle vatandaşlarımla geçirmeyi tercih ederim.					
61	Boş zamanlarımı genellikle Türkiyelilerle geçirmeyi tercih ederim.					
62	Boş zamanlarımı her iki ülke vatandaşlarıyla geçiririm.					
63	Sadece Türk müziğini dinlerim.					
64	Her iki ülke müziğini de dinlerim.					
65	Ülkemin yemeklerini tercih ediyorum.					
66	Her iki ülke yemeklerini de severim.					
67	Vatandaşlarım gibi giyinmeyi tercih ediyorum.					
68	Türkiyeliler gibi giyinmeyi tercih ediyorum.					
69	Her iki ülkenin de giyim tarzını beğenirim.					
70	Ülkemin gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.					
71	Türkiyelilerin gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.					
72	Gerektiğinde iki ülkenin de gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.					
73	Ülkemin eğlence türlerini tercih ediyorum.					
74	Türkiyelileri insan ilişkilerinde daha eşitlikçi buluyorum.					
75	Sadece vatandaşlarımla çıkmayı tercih ediyorum.					
76	Sadece Türkiyelilerle çıkmayı tercih ediyorum.					
77	Her iki ülke vatandaşlarıyla çıkabilirim.					
78	Vatandaşlarım etnik kökenimden dolayı beni dışlamaz.					
79	Her iki ülkede de etnik kökenimden dolayı dışlanmaz.					

80	Ülkemden bağlarımı koparmam çok zor.					
81	Her iki ülkeden de bağlarımı koparmam çok zor.					
82	Kendimi duygusal olarak vatandaşlarıma daha yakın hissediyorum.					
83	Kendimi duygusal olarak Türkiyelilere daha yakın hissediyorum.					
84	Kendimi duygusal olarak her iki ülke vatandaşlarına da yakın hissediyorum.					

Ek 2. Görüşme Formu

1. Türkiye'ye gelmeye nasıl karar verdiniz? En çok etkilenen ne oldu?
2. Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında ne tür bilgiye sahiptiniz?
3. Türkiye'ye gelmeden önceki düşünce, hayaliniz nelerdi? Düşüncenize göre miydi, yoksa farklı bir ortam ile mi karşılaştınız?
 - Eğitim beklentiniz açısından
 - Din ve kültür açısından
 - Yaşam tarz, insan arasındaki ilişki açısından
4. Türkiye'ye ilk geldikten sonra yabancılık hissi ve yalnızlık hissettiniz mi? Hangi konuda daha çok yalnızlık ve yabancı hissi hissettiniz?
5. Türkiye'de yaşamaktan memnun musunuz?
 - Eğitim beklentiniz açısından
 - Yaşam tarz, sosyal kişilerarası ilişkileri açısından
 - Üniversite arkadaşlar ve öğretmenler ile geçen iletişim açısından
6. Türkiye'ye ilk geldiğinizde karşılaştığınız zorluklar nelerdi? Farklı dil, farklı din, farklı sosyal kültüre sahip olan insanlar ile nasıl iletişime geçtiniz?
7. Türkiye'ye geldikten sonra en çok kim destek verdi?
 - İletişme geçmek istediğinde ya da her hangi bir konuda başkasında yardıma ihtiyaç duyduğunda destek olan var mıydı?
 - Türkiyedeki yabancı uyruklu öğrencilere destek veren özel ya da devlet kurumlardan yardım veya sosyalleşme eğitim aldınız mı?
8. Türkiye'ye geldikten sonra her hangi bir etkinliğe katıldınız mı? En çok boş zamanlarınızda ne yapıyorsunuz? Sosyal ortamlara katılmakta güçlük çektiniz mi?

9. Türkiye’de öğretim yaşamı devam ettirirken sosyal uyum açısından sosyal ortamdaki vazgeçme gibi düşünceler aklınıza geldi mi? Eğer geldiyse hangi konuda daha çok zorladınız?
 - Sosyal çevredeki arkadaşlar ve öğretmenler ile anlaşmakta sorun yaşadınız mı?
 - Yerel kişilerin davranış, sizin ile geçen iletişim arasında sorun var mıydı?
 - Türk halkından bir ayrımcılık ve dışlanma ile daha önce karşılaştınız mı?
10. Sosyal uyum sürecinde en çok zorlanan ve mutsuz olan zamanlarda ne yapıyorsunuz? Nasıl başa çıktınız?
11. Üniversitede eğitin gören Türk öğrenciler ve diğer yabancı uyruklu öğrencilerle uyum kurmakta zorlandınız mı? Sosyelleşme sürecinde en çok karşılaştığınız zorluklar nelerdi?
12. Türkiye’ye eğitim almak amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrenciler sosyal uyum açısından zorlukları geçmek için en çok hangi bilgiye en çok sahip olmalı? Yeni gelen yabancı uyruklu öğrencilere ne tavsiye edersiniz?

Ek 3.Etik kurulu izin belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.12.2021-85875

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-85875
Konu : 02/02 Purevdulam GENDENDORJ

11.12.2021

Sayın Purevdulam GENDENDORJ

İlgi : Duygu GÜR ERDOĞAN 05.11.2021 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 08.12.2021 tarihli ve 02 sayılı toplantısında alınan "02" nolu karar ile Purevdulam GENDENDORJ'un başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu : BSD5ZPLTU0 Pin Kodu : 79882

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5783&eD=BSD5ZPLTU0&eS=85875>

Adres Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31
e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için : Hanife Babacan
Unvan: Birim Evrak Sorumlusu

KARAR

2. Purevdulam GENDENDORJ’un “ Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası Etkileşim Algıları ve Sosyal Uyum Sürecine İlişkin Görüşleri ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Purevdulam GENDENDORJ’un “ Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası Etkileşim Algıları ve Sosyal Uyum Sürecine İlişkin Görüşleri ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek 4. Ölçek kullanım izin belgesi

Benim Purevdulam Gendendorj. Moğolistanlıyım. Sakarya Üniversitesinin Eğitim programları ve öğretim bölümünde yüksek lisans yapıyorum. Hocam bu sene bitirme çalışma yapıyorum. Sizin tarafınızdan uyarlanan Kültürlerarası Etkileşim Ölçeği'ni kullanmak için izin istiyorum. Siz izin vererseniz ben bitirme çalışmada kullanabilir miyim?
Teşekkür ederim hocam. İyi günler

Ramin ALİYEV

to me ▾

12:36 PM (10 hours ago)

Merhabalar.
Kullanabilirsin tabi ki.
İyi çalışmalar dilerim

